

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
STANDARTLAŞDIRMA, METROLOGİYA və PATENT ÜZRƏ
DÖVLƏT AGENTLİYİ**

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ
(İXTİRALAR)

RƏSMİ BÜLLETEN

DƏRC OLUNMA TARİXİ: 28.02.2003

No 1

BAKI - 2003

İxtiralar Изобретения

"Sənaye
mülkiyyəti"
rəsmi bülleten

1996-cı ildən nəşr edilir
Издается с 1996 года

официальный
бюллетень
"Промышленная
собственность"

Dərc olunma tarixi

28.02.2003

Дата публикации

Вакі

№ 1

Баку

2003

**Azərbaycan Respublikası
Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə
Dövlət Agentliyi
"Sənaye mülkiyyəti"
rəsmi bülleteni**

Baş redaktor- X.M.Məsimova

Baş redaktorun birinci müavini- M.M.Seyidov

Baş redaktorun müavini- Y.S.Babayev

Redaksiya şurası: Məsimova X.M.-şuranın sədri, Seyidov M.M.-sədr müavini; Üzvləri- Babayev Y., Əfəndiyev A., Vəliyev N., Hacıyev Z., Rəhimov S., Ələkbərli N., Süleymanov H.

**Официальный бюллетень
"Промышленная собственность"
Государственное Агентство по
Стандартизации, Metroлогии и Патентам
Азербайджанской Республики**

Главный редактор- X.M.Масимова

Первый заместитель главного редактора- M.M.Сеидов

Заместитель главного редактора- Я.С.Бабаев

Редакционный совет: Масимова X.M.-председатель, Сеидов M.M.-заместитель председателя; Ред. совет –Бабаев Я.С., Эфендиев А., Велиев Н., Гаджиев З., Рагимов С., Алекперли Н., Сулейманов Г.

Azərbaycan Respublikası Standartlaşdırma, Metrologiya
və Patent üzrə Dövlət Agentliyinin orqanı
Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınmışdır. Şəhadətnamə 350
Ünvan: 370078 Bakı şəh., Mərdanov qardaşları küçəsi, 124
Redaksiyanın telefonu: 41-33-08
28/02/2003 il tarixdə çapa imzalanmışdır.
Mətbənin adı: Standartlaşdırma, Metrologiya
və Patent üzrə Dövlət Agentliyinin Redaksiya-nəşr şöbəsi
Tiraj 50

MÜNDƏRİCAT

İXTİRALARA DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

Səh.

A. İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.....	6
B. Müxtəlif texnoloji proseslər.....	7
C. Kimya və metallurgiya.....	9
D. Toxuma mallar və kağız.	11
E. Tikinti, mədən işləri.....	12
G. Fizika.....	12
H. Elektrik.....	13

İXTİRALAR ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN GÖSTƏRİCİLƏRİ

Say göstəricisi.....	14
Sistematik göstəricisi.....	14

SƏNAYE NÜMUNƏSİNƏ DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

.....15

FAYDALI MODELƏ DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

.....16

BİLDİRİŞLƏR.....17

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA QEYDƏ ALINMIŞ ƏMTƏƏ NİŞANLARI

.....32

ƏMTƏƏ NİŞANLARINA DAİR ŞƏHADƏTNAMƏLƏRİN GÖSTƏRİCİLƏRİ

Sistematik göstəricisi	194
Say göstəricisi	201

MƏLUMATLAR.....206

DÜZƏLİŞLƏR.....207

СОДЕРЖАНИЕ

ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О ЗАЯВКАХ НА ИЗОБРЕТЕНИЯ	Стр.
А. Удовлетворение жизненных потребностей человека.....	18
В. Различные технологические процессы.....	19
С. Химия и металлургия.....	21
Д. Текстиль и бумага.....	25
Е. Строительство, горное дело.....	25
Г. Физика.....	26
Н. Электричество.....	26
УКАЗАТЕЛИ ЗАЯВОК НА ИЗОБРЕТЕНИЕ	
Систематический указатель заявок на изобретения.....	28
Нумерационный указатель заявок на изобретения.....	28
ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О ЗАЯВКАХ НА ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ.....	29
ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О ЗАЯВКАХ НА ПОЛЕЗНЫЕ МОДЕЛИ.....	30
ИЗВЕЩЕНИЯ.....	31
ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ НА ПОЛЕЗНЫЕ МОДЕЛИ.....	30
ТОВАРНЫЕ ЗНАКИ ЗАРЕГИСТРИРОВАННЫЕ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ.....	32
УКАЗАТЕЛИ СВИДЕТЕЛЬСТВ НА ТОВАРНЫЕ ЗНАКИ	
Систематический указатель.....	194
Нумерационный указатель.....	201
ИЗВЕЩЕНИЯ.....	206
ИСПРАВЛЕНИЯ.....	207

İxtiralara aid biblioqrafik məlumatların müəyyənləşdirilməsi üçün
beynəlxalq İNİD kodları

- (11) - patentin nömrəsi
- (19) - dərc edən idarə və ya təşkilatın kodu və yaxud digər identifikasiya vasitəsi.
- (21) - ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi
- (22) - ərizə sənədinin verilmə tarixi
- (23) - sərgi ilkinliyi tarixi
- (31) - ilkin ərizə sənədinin tarixi
- (32) - ilkinlik tarixi
- (33) - ilkinlik ölkənin kodu.
- (43) - ərizə sənədinin dərc edilmə tarixi.
- (45) - patentin dərc edilmə tarixi.
- (46) - ixtira düsturunun dərc edilmə tarixi.
- (51) - beynəlxalq patent təsnifatının indeksi (indeksləri)(BPT).
- (54) - ixtiranın adı.
- (56) - informasiya mənbəyinin siyahısı.
- (57) - ixtiranın referatı.
- (60) - keçmiş SSRİ-nin mühafizə sənədlərinin növü və nömrəsi;
- (62) - ilkin iddia sənədinin nömrəsi və verilmə tarixi.
- (66) - geri götürülmüş iddia sənədinin nömrəsi və verilmə tarixi.
- (71) - ərizəçi, ölkənin kodu.
- (72) - ixtiranın müəllifi, ölkənin kodu.
- (73) - patent sahibi, ölkənin kodu.
- (74) - patent müvəkkili və ya nümayəndə barəsində iddia sənədində göstərilibsə, onun haqqında məlumat və yaşadığı yer.
- (86) - PCT üzrə iddia sənədinin qeydiyyat nömrəsi və verilmə tarixi.
- (87) - PCT üzrə iddia sənədinin dərc edilmə tarixi və nömrəsi.

Международные коды ИНИД для идентификации библиографических данных, относящихся к изобретениям

- (11) - номер патента.
- (19) - код или другие средства идентификации ведомства или организации, осуществившей публикацию.
- (21) - регистрационный номер заявки.
- (22) - дата подачи заявки.
- (23) - дата выставочного приоритета.
- (31) - номер приоритетной заявки.
- (32) - номер приоритета.
- (33) - код страны приоритета.
- (43) - дата публикации заявки.
- (46) - дата публикации патента.
- (51) - индекс(ы) Международной патентной классификации.
- (54) - название изобретения.
- (56) - список источников информации, если он дается отдельно от текста описания изобретения.
- (57) - реферат изобретения.
- (60) - вид и номер охранного документа бывшего СССР.
- (62) - дата подачи и номер первоначальной заявки.
- (66) - дата подачи и номер отозванной заявки.
- (71) - сведения о заявителе(ях), его(их) местожительстве или местонахождении.
- (72) - сведения об изобретателе(ях), его(их) местожительстве.
- (73) - сведения о патентовладельце(ах), его(их) местожительстве или местонахождении.
- (74) - сведения о представителе или патентном поверенном, если он указан в заявке, его местожительстве.
- (86) - номер и дата подачи международной заявки (по процедуре РСТ).
- (87) - номер и дата публикации международной заявки (по процедуре РСТ).

İXTİRAYA DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

Bölmə A.

İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.

A 01

(21) № a2001 0057

(22) 17.03.2001

(51)⁸A 01 B 13/04, 17/00

(76) Quliyev Həsən Yusif oğlu
Hüseynov İbrahim Məhəmməd oğlu
Məmmədov Namiq Müzəffər oğlu
Paşayev Vüsal Əli oğlu
Hüseynov Elbrus Cəlal oğlu
Quliyev Anar Həsən oğlu
İskəndərov Elçin Barat oğlu (AZ)

(54) Üzümlüklərdə torpaq becərən və gübrə verən qurğu.

(57) Üzümlüklərdə torpaqbejərən və gübrəverən qurğu kənd təsərrüfatı maşınqayırmasına, qismən torpaqbejərən və dərinliyə gübrəverən maşınlarla aiddir.

İstifadəsi; kənd təsərrüfatı maşınqayırmasında istifadə olunur.

İxtiranın mahiyyəti; qurğuda orta yumşaldıcı pənjələrin (fiq.1) arasında yastıkəsən pənjə 15 yerləşib. Qurğuda kənar yumşaldıcı pənjənin 7 dayağı ilə bərkidilmə H₁ hündürlüyü yastıkəsən 15 dayağı ilə çərçivəyə 1 bərkidilmə H hündürlüyünün 1,19 hissəsinə, orta yumşaldıcı pənjənin 6 dayağı ilə bərkidilmə H₂ hündürlüyü onun 1,38 hissəsini təşkil edir. Qurğuda orta yumşaldıcı pənjə (fiq.2) yastıkəsən pənjənin 15 aralıq bujağına (2β=90°) uyğun xətdə 17-ülgüjün davamında 18, kənar yumşaldıcı pənjə 7 isə orta yumşaldıcının 6 tilindən qaldırılan normal 19 ilə kənar yumşaldıcının 7 izinin 20 kəsişmə nöqtəsində yerləşir.

(21) № a2000 0025

(22) 17.02.2000

(51)⁸A 01 B 15/08

(76) Quliyev Həsən Yusif oğlu
Kuznetsov Yuriy Akimoviç
Hüseynov İbrahim Məhəmməd oğlu
Hüseynov Elbrus Cəlal oğlu
Paşayev Vüsal Əli oğlu
Məmmədov Namiq Müzəffər oğlu

İsmayilov Sədi Qurban oğlu
Məmmədov Qabil Balakışi oğlu
Babayeva Nazilə Cəlil qızı
Quliyev Anar Həsən oğlu (AZ)
(54) Təkərli dartqı vasitələri ilə aqreqatlaşdırmaq üçün sajlı-yumşaltma aləti.

(57) İstifadəsi: kənd təsərrüfatı maşınqayırmasında və torpağın əsas bejərməsi üçün olan aqreqatların yaradılmasında.

İxtiranın mahiyyəti: qəvahlinsaçlı və yumşaldıcı kotanın çərçivəsi üzərində qondarılan yumşaldıcıların aşağı hissəsi köndələn müstəvidə kotan gövdəsinin sırım açarına tərəf meyl edib. Burada kotanın köndələn tirində birinci gövdədən qabaq onun en götürümü qədər məsafədə yumşaldıcı yerləşdirilib. Digər yumşaldıcılar kotan gövdələrinin arxasında qondarılıb. Geridəki gövdənin arxasında isə yarımşırım açan qondarılıb.

(21) № a2001 0118

(22) 07.06.2001

(51)⁸A 01 C 23/02, A 01 B 49/06

(71) Elmi-Tədqiqət «Aqromexnika» İnstitutu (AZ)

(72) Quliyev Həsən Yusif oğlu
Ağabəyli Tahir Ağaxan oğlu
İskəndərov Elçin Barat oğlu
Cavadov Elçin Məhəmməd oğlu
Fətəliyev Hasil Kəmaləddin oğlu
Əsgərova Nərminə MİKayıl qızı
Eyyubova Ülviyyə Məhərrəm qızı

(73) Elmi-Tədqiqat «Aqromexnika» İnstitutu (AZ)

(54) Torpağa fumiqantları verən maşın.

(57) Torpağa fumiqantları verən maşın kənd təsərrüfatı maşınqayırmasına aid olub, üzüm bağlarında filloksera zərərvericisinə qarşı mübarizə aparmaq üçün və maye gübrələrin verilməsində tətbiq edilə bilər.

İxtiranın məsələsi fumiqant məhlulunun fasiləsiz və dəqiq verilməsi keyfiyyətinin yüksəldilməsi, boru sisteminə havanın düşməsi, boşalma və vakuununun aradan qaldırılması və həmçinin qurğu konstruksiyasının sadələşdirilməsidir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, torpağa fumiqantları verən maşın, asqı və dayağ təkərləri olan çərçivəyə, üzərində quraşdırılmış rezervuar və tərkibində kranlı boru olan mayeverici kommunikasiya, torpaq yumşaldıcılarının başmaqları ilə fumiqantların paylanma boruları ilə əlaqələnməmiş mayeni porsiyalarla verən dozalaşdırıcıya daxil olaraq, ixtiraya əsasən mayeni porsiyalarla verən dozalaşdırıcı simmetrik yerləşdirilmiş yuvaları olan rotor formasında hazırlanır, yuvalar bir-birilə tərpənməz gövdə içərisində yerləşdirilmiş dairəvi kəsiyi olan içiboş ikiölçülü həlqə formasında olan aralıq qabla əlaqələ-nir və iki tərəfdən sıxıji flanslarla təsbit olunur, eləcə də dozatorun tərpənməz gövdəsi ikitərəfli sıxıji qapaq və ikitərəfli sıxıji flanslar vasitəsilə ikili əlaqələndirilib, belə ki, sıxıji qapaqlar flansların xarici tərəfində yerləşdirilir.

(21) № a2000 0027

(22) 17.02.2000

(51)⁸A 01 G 1/00

(76) Mirzəyev Mirzəəğa Şərif oğlu
Əliyev Şikar Abbas Abbas oğlu
Qaziyev Arif Tofiq oğlu
Quliyev Həsən Yusif oğlu (AZ)
(54) Kəvər toxumunun yetişdirilmə üsulu.

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə, tərəvəzçiliyə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, sahənin hazırlanması, əkin, bitkilərə qulluq və toxum məhsulunun yığılmasından ibarət olan, təklif olunan kəvər toxumunun yetişdirilmə üsulunda əkin materialı kimi əvvəlki toxumluq əkindən alınan yayın sonunda jüjərən özəkdibi soğanaqlar və təkdişlərdən istifadə olunur.

Təklif olunan üsul toxum məhsulunun alınmasını tezləşdirməyə və məhsulun maya dəyərini aşağı salmağa imkan verir.

(21) № a2001 0056

(22) 17.03.2001

(51)⁸A 01 G 1/00

(76) Quliyev Vahid Şamxal oğlu
Bağirov Sadiq Hadı oğlu
Quliyev Həsən Yusif oğlu

Məmmədov Siyasət Zülfüqar oğlu
İsgəndərov Elçin Barat oğlu
(AZ)

(54) Küçələri yaşıllaşdırmaq üçün trotuarlarda ağacların becərilmə üsulu.

(57) Küçələri yaşıllaşdırmaq üçün trotuarlarda ağajları bejərmə üsulu ekologiyaya aiddir. İstifadəsi-küçələrin trotuarlarında ağajların bejərilməsi. İxtiranın mahiyyəti- trotuarlarda ağajları bejərmə üsulu, çalanın qazılması, ağajın basdırılması, ağajın ətrafına tökülmüş torpaqda yolun köndələn üfiqi müstəvisinə nəzərən, 10-12° bujaq altında mailliyin formalaşdırılması və ağajlara qulluq etməkdən ibarət olub, ixtiraya əsasən, yol tərəfdən çalaya yaxın bordyur daşı qondarırlar ki, onun da alt hissəsində düzbujəqli parallelpiped formasında kəsilən yarıq çalaya keçid əmələ gətirir, yarığın dibi çalanın mailliyi ilə qovuşan və üst-üstə düşən maillik yaradır.

(21) № a2001 0033

(22) 08.02.2001

(51)⁸A 01 H 1/04

(71) Azərbaycan Elmi Tədqiqat Bitki Mühafizə İnstitutu (AZ)

(72) Məmmədova Siddiqə Rza qızı
Qarayev Nizami Xəlil oğlu
Babayev Şahlar Mahmud oğlu
İmanov Nəriman Məmməd oğlu

(73) Azərbaycan Elmi Tədqiqat Bitki Mühafizə İnstitutu (AZ)

(54) Üzüm sortlarının mildiuma davamlılığının qiymətləndirilməsi üsulu.

(57) İxtira kənd təsərrüfatı istehsalatına, xüsusilə üzüm sortlarının mildium xəstəliyinə qarşı davamlılığının qiymətləndirilməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi sortların qiymətləndirilməsinin torpaq-iqlim şəraitindən asılılığını aradan qaldırmaq, üsulun texnologi, iqtisadi imkanlarını artırmaq və sahədən daha səmərəli istifadə etməkdir.

Təklif olunan üsul aşağıdakı ardıcılıqla həyata keçirilir: xəstəliyə davamlı qiymətləndiriləcək üzüm sortları əkilərək suvarılır, onların normal inkişaf təmin edildikdən sonra aparılmış sahə polietilen ör-

tüklə ətraf mühitdən təcrid edilir. Mildiuma sirayətlənmiş yarpaqları örtük altına süni sirayətlənmiş yarpaqları örtük altına süni sirayətlənmə aparılır. Vegetasiya aqrotexniki tələbatı uyğun suvarmalar davam etdirilir. Sortlar yaradılmış infeksiyon fonda irsi-genetik xüsusiyyətinə görə xəstəliyə müxtəlif səviyyədə müqavimət göstərirələr ki, nəticədə xəstəlik müxtəlif dərəcədə meydana çıxır və müşahidə etməklə sorlar mildiuma davamlılığına görə qiymətləndirilir.

(21) № a2000 0127

(22) 04.05.2000

(51)⁸A 01 J 5/00

(71) S.Ağamalıoğlu ad. Azərbaycan Dövlət Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (AZ)

(72) Xəlilov Ramiz Talib oğlu
Balabəyov Aqşin Zeylim oğlu
Məmmədov Qabil Balakışi oğlu
Yusibov Fəxrəddin Murad oğlu

(73) S.Ağamalıoğlu ad. Azərbaycan Dövlət Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (AZ)

(54) Sağım aparatı.

(57) İxtira kənd təsərrüfatı sahəsinə, xüsusilə olaraq, heyvanların sağan qurğularına aiddir.

Təklif olunan ixtirada qarşıya qoyulan məsələ sağım effektivliyinin artırılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, sağım stəkanları, məmə boruğu, məməaltı kamera, divararası kamera, pulsokollektor-dan, süd kamerasından ibarət olub, ixtiraya əsasən sağım recimini dəyişən tərtibatla təmin olunmuş sağım aparatında pulsatorun idarəediji kamerası recimdəyişən tərtibatın dəyişkən vakuum kamerası ilə, pulsatorun daimi vakuum kamerası isə aralıq kamera vasitəsilə recim dəyişən tərtibatın dəyişkən vakuum kamerasını idarə edən klapan mexanizminə bərkidilmiş membranı ilə bir-birindən ayrılmış recim dəyişən tərtibatın daimi vakuum kamerası və süd kamerası ilə əlaqələndirilmişdir.

Təklif olunan sağım aparatının üstünlüyü sağılan heyvanın südvermə xüsusiyyətinə adekvat sağım recimi təmin etməklə sağım effektivliyinin artırılmasıdır.

(21) № a2000 0216

(22) 12.12.2000

(51)⁸A 01 K 5/00, V 65 G 65/30

(71) S.Ağamalıoğlu ad. Azərbaycan Dövlət Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (AZ)

(72) Məmmədov Siyasət Zülfüqar oğlu

Bağiyev Ələddin Alıxan oğlu
Hacıyev Faiq Şixəli oğlu
Məmmədov Qabil Balakışi oğlu
Bəşirov Uğur Firuz oğlu

(73) S.Ağamalıoğlu ad. Azərbaycan Dövlət Kənd Təsərrüfatı Akademiyası (AZ)

(54) Yempaylayıcı.

(57) İxtira heyvandarlıqda ağır zəhmət tələb edən işlərin mexanikləşdirilməsinə, xüsusilə, səyyar yempaylayıcılara aiddir.

İxtiranın əsas məsələsi, yem qalıqlarının axurdan mexaniki təmizlənməsini təmin etmək yolu ilə yempaylayıcının effektivliyinin artırılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, yempaylayıcı, dibi veriji transpartyor şəklində olan, çıxışında darayıcı qurğu ilə boşaldıji transpartyor quraşdırılmış əsas bunkerdən ibarət olub, ixtiraya əsasən, əlavə olaraq, əsas bunker qarşısında kronşteynlər üzərində şarnirlə quraşdırılmış bunkerlə təhiz olunur, hansı ki, yempaylayıcı çərçivəsində qabaq hissəsinə ventilyatorla bərkidilir, ventilyatorla hər biri iki hissədən ibarət olan, biri-birilə əlaqəli, sol və sağ qüvvə hidrosilindri vasitəsilə yerdəyişən, soruğu sağ və sol pnevmoborular əlaqələndir, soruğu pnevmoboruların uju üzən pnevmoborularla şarnir əlaqəlidir, üzən pnevmoboruların ujununda qüvvə hidrosilindri vasitəsilə yerdəyişmə imkanlı şotkalı təmizləyicinin gövdəsi yerləşdirilir.

Yempaylayıcı, fırlanma imkanlı şotkalı təmizləyici axur dibi formasına malikdir. Yempaylayıcı, bir uju şarnirli olaraq, ventilyator gövdəsinə, digər uju isə əlavə bunkerin yuxarı hissəsinə birləşdirilən şaquli boru ilə təhiz olunur, şaquli borunun ortasındakı tutajaq elastik zənjir vasitəsilə traktor kabinəsilə əlaqələndir, yığılmış yem qalıqlarının boşaldılması üçün əlavə bunkerin çevrilməsi yan tərəf vasitəsilə qüvvə hidrosilindri ilə yerinə yetirilir.

Təklif olunan ixtiranın tətbiqi yem paylanması və əvvəlki yem qalıqlarının təmizlənməsinə sərf olu-

nan vaxtın azalmasına, yeni paylanacaq yeni və ya yem qarışıqlarının çirklənməsi qarşısının alınmasına, onun keyfiyyətinin qorunub saxlanılmasına səbəb olur, heyvanların infeksiya xəstəliklərə tutulmasının qarşısı alınır, axurlardan yem qalıqlarının təmizlənməsi zamanı əl əməyindən istifadəni aradan qaldırır.

A 23

(21) № a2000 0023

(22) 17.02.2000

(51)⁸A 23 L 1/068

(76) Zeynalov Alim Mürsəl oğlu
Fətəliyev Hasil Kamaləddin oğlu
Quliyev Həsən Yusif oğlu (AZ)
(54) Meyvə içkisi.

(57) İxtira spirtsiz içkilərin hazırlanması sahəsinə aiddir.

İxtiranın əsas məsələsi-meyvə içkilərinin çeşidinin artırılması, ətirliliyinin yaxşılaşdırılması və müalicəvi təsirinin yüksəldilməsidir.

Qarşıya qoyulan məsələni həll edə bilən meyvə içkisi su ilə durulaşdırılmış meyvə konsentratından və ətirləndirijdən ibarət olub, komponentlərin növbəti nisbətində meyvə konsentratı kimi şərq xurmasının Diospiros kaki L. konsentratını, ətirləndiriji kimi ətirşah efir yağını və əlavə olaraq, çay sodasını saxlayır, küt. %:

Şərq xurmasının konsentratı	- 10-13
Çay sodası	- 0.5-1.0
Ətirşah efir yağı	- 0.01-0.015
Su	- qalanı

(21) № a2000 0022

(22) 16.02.2000

(51)⁸A 23 L 1/27

(71) Azərbaycan Yeyinti Sənayesinin Elmi-Tədqiqat İnstitutu (AZ)
(72) İsmayilov Rauf Cəlal oğlu
Qasimov Fəxrəddin Yunis oğlu
Əskərova Alla Şahlar qızı
Əzimov Əzim Mustafa oğlu
(73) Azərbaycan Yeyinti Sənayesinin Elmi-Tədqiqat İnstitutu (AZ)
(54) Kərə yağının boyanması üçün təbii rəng.

(57) İxtira süd sənayesinə, xüsusən, kərə yağının istehsalına aiddir.

İxtiranın məqsədi jamiş südündən hazırlanan yağın boyanması üçün xarijdən alınan rənglərin əvəzinə yerli bitki xammalından alınan rəngləyi maddələrin tətbiq edilməsidir.

İxtiranın mahiyyəti saflor (sarıçıçək) və ya zəfəran pigmentlərinin təbii rəng kimi jamiş südü əsasında olan kərə yağının boyanması üçün tətbiq etməkdən ibarətdir.

(21) № a2001 0150

(22) 27.07.2001

(51)⁸A 23 L 2/02

(76) Zeynalov Alim Mürsəl oğlu
Tağıyev Natiq Murquz oğlu
Tağıyev Elşən Murquz oğlu
Tağıyev Rauf Murquz oğlu (AZ)

(54) Xırma şirəsinin alınma üsulu.

(57) İxtira yeyinti sənayesinə aiddir ki, xurmadan mətsiz şirənin alınması, bioloji aktivliyə malik olması və yüksək keyfiyyəti ilə fərqlənir. Şirənin kimyəvi tərkibi onu deməyə əsas verir ki, o şirə sənayesindən daha çox farma-kimya sənayesinə uyğun gəlir. İxtiranın qısa məzisi meyvənin xırdalanması, toxumdan təmizlənməsi, 0,1-15% miqdarında absorbent çeçədən ayrılmasından və ən nəhayət, onun filtrasiya olunmasından ibarətdir.

(21) № a2001 0015

(22) 23.01.2001

(51)⁸A 23 N 5/00

(71) Azərbaycan Aqrar-Ekolojiya İnstitutu (AZ)
(72) Quliyev Həsən Yusif oğlu
Quliyev Vahid Şamxal oğlu
Qulibəyov Gəray Mamay oğlu
Mövsümov Fəxrəddin Nəcəf oğlu
Quliyev Anar Həsən oğlu
(73) Azərbaycan Aqrar-Ekolojiya İnstitutu (AZ)
(54) Qoz təmizləyən qurğu.

(57) İstifadəsi: qozların qabığını təmizləmək üçün qurğu kənd təsərrüfatı maşınqayırmasına aid olub, yeyinti sənayesinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti: qurğuda rotor konusvari olub, dairəvi daya-

ğında radial istiqamətdə pərlər qondarılıb. Rotor ötürmə valının ujununda bərkidilib və sonu ağızlığının içində yerləşir. Hərəkətötürmə valı gövdənin içindən keçərək, aparıcı dişli çarxa geydirilib. O da öz növbəsində satellit və dişli təkərlə əlaqələndirilib planetar mexanizmini yaradır. Satellitlərin oxları gövdədə tərpenməz bərkidilib, təkərli çarxa isə xırdalayıcının özülü (staninası) ilə birgə hazırlanıb. Burada özül ötürmə valında oturub və rotorun əksinə fırlana bilir. Özül şaquli silindri formasında olub, daxilinə xırdalayıcının pərləri bərkidilib. Onun aşağı hissəsində boşaldıcı pənjərə və istiqamətverici qondarılıb.

A 24

(21) № a2001 0117

(22) 07.06.2001

(51)⁸A 24 B 1/06, 1/08

(76) Məmmədrəhimov Nurullah İbrahimxəlil oğlu
Quliyev Həsən Yusif oğlu
İsgəndərov Elçin Barat oğlu
Məmmədov Vəfa Hacı oğlu
Məmmədov Məmməd Əhməd oğlu (AZ)
(54) Tütün yarpaqlarını ipə düzən aparat.

(57) Tütün yarpaqlarını ipə düzən aparat kənd təsərrüfatı maşınqayırmasına, qismən tütün yarpaqlarını ipə düzən maşınlarla aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, tütün yarpaqlarını ipə düzən aparat, sonsuz zəncir, yaylanmış iynə saxlayanlar və iynədən ibarət olub, ixtiraya əsasən, sonsuz zəncir onun qollarında oynaq bərkidilən, iynənin sərbəst keçməsi və yarpaqların qoyulması üçün yarıqlı və istiqamətli meydança, həmçinin yarpaq saplaqlarını sıxan, yarıqları simmetrik bərkidilən bir jüt sıxma qurğusu ilə təhiz olunur, bu qurğu aşağı ujununda fırlanan diyirjəyi olan yaylanmış mil və yarpaq saplaqlarını sıxan, milə sət bərkidilən pənjə şəklində hazırlanır, həmçinin yarpaq saplaqlarını sıxan qurğu, müvafiq olaraq, yarpaqların qoyulması və onların iynənin ujununda ipə keçirilməsi yerlərində sıxma pənjələrin qalxma və enməsinə profiləndirən yollarla təhiz olunur.

Təklif olunan aparatın tətbiqi yarpaqların saplaqlarının iynənin iti ujunə gəlməsi və yarpaq dəstəsinin iynənin səthi ilə dartılması hesabına bütün yarpaqlarının ipə düzülməsi etibarlılığı artır, əmək məhsuldarlığı yüksəlir, yarpaqların hazır ipdəndüşmə halı aradan qaldırılır, qurutmadan sonra məhsulun keyfiyyətinin yüksək olması təmin edilir.

- (21) № a2002 0003
(22) 07.01.2002
(51)⁸A 24 B 3/10, 3/18, 15/00
(76) **Sarıyev Eldar Bəhram oğlu**
(AZ)
(54) **Orqanizmə təsir göstərən zərərli maddələrin azadılmasına dair bütün və bütün məhsullarının emalı üsulu.**

(57) İxtira bütün və bütün məmulatlarında kanserogen maddələrin miqdarının azaldılması və əmələ gəlməsinin qarşısının alınması üsullarına aiddir.

Üsulun mahiyyəti bütün və bütün məmulatlarından ayrılan toksiki qazların və buxarların, kannserogen, azotərkibli birləşmələrin və ağır metalların izotopların karbon sorbentlərinin səthində adsorbsiyasından ibarətdir.

Tütün və bütün məhsullarının karbon sorbenti ilə metal emalı üsulu tərkibində buxarlanmanın toksiki məhsulları olan ventilyasiya edilən, hava axınının karbon sorbentindən buraxaraq, həyata keçirilir. Hava axını qapalı sistemdə bir neçə dəfə sirkulyasiya edir. Emal bütün və bütün məhsullarının qurudulma və ya saxlanma mərhələsində aparılır. Üsul bütün məhsullarının aromatik sous vasitəsilə aromatlaşdırılmasını nəzərdə tutur.

Təqdim olunan ixtira bütün tərkibində nikotin və digər toksiki maddələrin miqdarını əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

Üsul ekoloci jəhətdən tamamilə zərərsizdir, belə ki, toz və toksik qazların atmosferə atılması baş vermir.

A 44

- (21) № a2001 0180
(22) 22.10.2001
(51)⁸A 44 B 19/00
(76) **İsmixanov Aydın Xəlil oğlu**
(AZ)
(54) **Ayaqqabı üzlüklərinin formalaşma üsulu.**

(57) İxtira ayaqqabı istehsalı sahəsinə aid olub, bilavasitə ayaqqabının hazırlanma üsuluna aiddir.

İxtiranın tapşırığı ayaqqabı üzlüklərinin formadavamlığının yaxşılaşdırılması və formalaşma prosesinin sadələşdirilməsidir.

Qoyulan tapşırığı həll etmək üçün ilkin nəmlişdirməni və dartıçı maşınlarda deformasiya edilməni birləşdirən üsulda ayaqqabı üzlüklərini deformasiyadan əvvəl termokativləşdirijidə $55 \pm 5^{\circ}\text{J}$ temperatürə qədər qızdırırlar.

Təklif olunan üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dərini $55 \pm 5^{\circ}\text{J}$ temperatürə qədər qızdırdıqda, termodiffuziya nəticəsində dərinin nəmliyi 12-16%-ə çatır və o daha plastik olur. Bundan əlavə, nəhəng quruducu kameralarda qurutma mərhələsinə ehtiyaj aradan qalxır.

A 61

- (21) № a2001 0116
(22) 05.06.2001
(51)⁸A 61 B 17/00
(71) **Azərbaycan Tibb Universiteti**
(AZ)
(72) **Bayramov Nuru Yusif oğlu**
Sultanov Həsən Abbas oğlu
Rüstəmov Ədalət Məhəmməd-əli oğlu
Demirçi Salim
Cümsüdoğ Cümsüdoğ Həsən oğlu
Rzayev Tarverdi Mirzəli oğlu
(73) **Azərbaycan Tibb Universiteti**
(AZ)
(54) **Qaraciyərin rezeksiyasından sonra qaraciyər çatışmamazlığının proqnozlaşdırılması üsulu.**

(57) İxtira təbabətə, xüsusilə jərrahlığa aiddir.

İxtiranın məsələsi qaraciyərin rezeksiyasından sonra qaraciyər çatışmamazlığının proqnozlaşdırılmasının dəqiqliyi ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, əməliyyatdan əvvəl indosianin yaşılının qandan tə-

mizlənməsi dərəcəsinin təyin edilməsindən ibarət olan qaraciyərin rezeksiyasından sonra qaraciyər çatışmamazlığının proqnozlaşdırılması üsulunda, ixtiraya görə, əməliyyat vaxtı, qaraciyərin rezeksiyasından əvvəl, qaraciyərin çıxarılacaq payının gətiriji damarlarına sıxajlar qoyurlar, eyni zamanda indosianin yaşılının qandan təmizlənmə dərəcəsinin müəyyən edilməsini təkrar edirlər və əməliyyat vaxtı və əməliyyatdan qabaq boyanın qandan təmizlənmə dərəcəsinin nisbətini hesablayırlar, bu zaman nisbətini 3-dən çox olması qaraciyərin rezeksiyasından sonra qaraciyər çatışmamazlığının yüksək riskini proqnozlaşdırır.

- (21) № a2001 0152
(22) 03.08.2001
(51)⁸A 61 B 17/00
(71) **Əliyeva Elmira Ağaəli qızı**
(AZ)
(72) **Əliyeva Elmira Ağaəli qızı**
Əzizov Akif Həmid oğlu
Hüseynov Əskər Böyük oğlu
İsayev Hidayət Bilal oğlu
(73) **Əliyeva Elmira Ağaəli qızı**
(AZ)
(54) **Peritonit zamanı qarın boşluğunun sanasiyası üçün tərtibat.**

(57) İxtira tibbə, məhz jərrahlığa aiddir.

Peritonit zamanı qarın boşluğunun sanasiyası üçün tərtibat drenajlardan və iki yarımkeçiriji membran təbəqəsindən yerinə yetirilmiş, dəlikləri olan torbadan ibarətdir.

Membran təbəqələri polivinilpirrolidondan yerinə yetirilmişdir.

Torbaya daxil olan iki drenajdan onun içərisində yerləşdirilmiş nazik bağırsağı yumaq üçün antibitkilər ilə antiseptik məhlul yeridilir.

Torbadan çıxan iki drenajdan çıxarılır.

Peritonit zamanı qarın boşluğunun sanasiyası üçün tərtibat nazik bağırsağın ilgəkləri arasında bitişmə proseslərini kənarlaşdırır, ilgəklərin əmələ gəlməsinə mane olur, bu da peristaltikanın bərpası ilə bağırsağın parezinin aradan qalxmasına gətirib çıxarır, letal nəticələrin azaldır.

(21) № a2001 0136

(22) 09.07.2001

(51)⁸A 61 B 17/60(71) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat
Travmatologiya və Ortopediya
İnstitutu (AZ)

(72) Cəlilov Yaşar Rəftar oğlu

(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat
Travmatologiya və Ortopediya
İnstitutu (AZ)(54) Onurğa sütunun deformasiyala-
rının cərrahi müalicəsi üçün
qurğu.(57) İxtira təbabətə, travmatologiya
və ortopediyaya aiddir.

İxtiranın məsələsi-onurğa sütununun sağıtal və frontal səthlərdə əyintilərinin korreksiyası və əldə olunan bu korreksiyanın saxlanmasıdır. Qoyulmuş məsələni həll etmək üçün onurğa sütunun jərrahi müalicəsi üçün qurğu xırda rombvari disjikli – kərtikli, ovalabənzər – uzunsov perforasiyalı və lövhələrin bir-birinə bərkliidilməsi elementləri olan qövsvəri lövhələrdən ibarət olaraq, ixtiraya görə lövhələr bir ujunada qabarıq-çökük əyilmişdir, elə bu ujunada yumru dəşiyə, əks ujunada düz oval sonluqlara malikdən və iki ujunada oval sonluqları və bir ujunada yumru dəşiyi olan düz yerinə yetirilmiş, iki lövhə ilə şarnirlə birləşdirilmişdir, şarnir isə dərin düz kərtikləri olan dördbujaqlı qayka ilə birləşdirilmişdir.

Təklif olunan qurğu onurğa sütununun çoxlu sayda kifoskolyotik deformasiyaların düzəltməyə imkan verir.

(21) № a2002 0080

(22) 19.04.2002

(51)⁸A 61 H 33/04, A 61 P 25/02

(76) Musayev Əlişir Veys oğlu

Kərimbəyli Ülviyyə Sadıx qızı

Kalinçenko

Larisa

Georgiyevna

İmamverdiyeva Sevinc Sudeyf
qızı (AZ)(54) Masazır palçıqının diabetik po-
lineyropatiyanın müalicəsi üçün
tətbiqi.

(57) İxtira təbabət sahəsinə, xüsusən, peloidoterapiyaya aid olub, Azərbaycanın kurortoloci klinikalarında, xəstəxanalarında və xüsusi sanatoriyalarında tətbiq oluna bilər.

İxtira yerli müalicəvi xammalın diabetik polineyropatiyanın peloidoterapiya müalicəsində tətbiqi ilə əlaqədar məsələni həll edir ki, bu da həmin məqsəd üçün Masazır palçıqının tətbiqi ilə əldə olunur.

Masazır palçıqının tətbiqi ağrı sindromunu aradan götürməyə, qaynaqlı müalicəvi effektdə nail olmaqla, diabetik polineyropatiyanın effektiv müalicəsini həyata keçirməyə imkan verir.

(21) № a2000 0221

(22) 14.12.2000

(51)⁸A 61 K 7/00, 47/00(76) Həməzəyeva Zərifə Kamil qızı
(AZ)(54) Kosmetik xətlər üçün antioksi-
dant əlavə.

(57) Fərz edilən ixtira kosmetologiyaya, xüsusilə təbii antioksidantların kosmetik və gigiyenik vasitələrin istehsalında - kosmetik xətlərdə istifadəsinə aiddir.

İxtiranın məsələsi kosmetik əsaslarla uyuşan, təbii mənşəli təpə palçıqının sulu ekstraktının antioksidant əlavə kimi istifadə edilməsi hesabına kosmetik və gigiyenik vasitələrin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, təpə palçıqının sulu ekstraktı antioksidant əlavə kimi kosmetik və gigiyenik vasitələrin istehsalında tətbiq olunur.

TPSE-nin kosmetik xətlər istehsalında istifadəsi göstərilən məhsulun müasir istehlak bazarının bütün tələblərinə cavab verən kosmetik və gigiyenik vasitələrin arsenalını genişləndirməyə imkan verir.

(21) № 99/001642

(22) 27.02.1998

(51)⁸A 61 K 7/48

(76) Hacıyeva Xumar Atif qızı (AZ)

(54) Müalicəvi və profilaktik maddə

(57) İxtira tibb və baytarlıq sahəsinə aiddir və yaraların, yarıqların sağaldılmasında, allergiyanın, iltihab ojaqlarının, intoksikasiyaların müalicəsində, mədə-bağırsaq traktının pozulmalarında və xəstəliklərində, selikli qişanın xəstəliklərində, paradontoz və gingivitlərdə, dərinin

infeksion xəstəliklərində, qaşınmanı sakitləşdiriji kimi dayaq-hərəkət aparatının travmalarında və xəstəliklərində, digər daxili xəstəliklərdə, eləcə də maddələr mübadiləsinin stimulyatoru, profilaktik-sağlamlaşdıriji vasitə kimi refleks-sote-terapiyada tətbiq oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti seolitin müalicəvi və profilaktik maddə kimi müxtəlif etiologiyalı xəstəliklərdə, o jümlədən refleksoterapiyada və homeoterapiyada tətbiqindən ibarətdir.

Seolit asan yuyurlar, dərinin məsələlərini çirkləndirmir, qaz keçirməyən nazik təbəqə əmələ gətirmir, eləcə də daxilə qəbul edildikdə heç bir zərərli effekti olmadan orqanizmin mübadilə proseslərinə müsbət təsir göstərir.

(21) № a2001 0108

(22) 30.05.2001

(51)⁸A 61 K 35/08(76) Əliquliyev Ramazan İsmayıl
oğlu

Əliquliyev Abbas Ramazan oğlu

Abdullayev Nadir Məmməd
oğlu (AZ)(54) Natrium-sulfatlı hidrokarbo-
nat-tipli mineral sulardan quru
qalıq alınması üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən əzjaçılığa, mineral sulardan quru qalıq alınmasına aiddir və mədə-bağırsaq traktının xroniki xəstəliklərinin müalicəsində və yeyinti sənayesində istifadə oluna bilər.

Təklif olunan ixtiranın məsələsi quru qalıq alınması zamanı enercisərfinin azaldılması in-qri-dientlərin itirilməsinin aradan götürülməsi, məqsədli məhsulun çıxım faizinin artırılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, natrium-sulfatlı hidrokarbonat tipli sulardan qalıq alınması üsulu mineral suyun buxarlandırılmasından, soyudulmasından, onun karbon dioksidilə işlənməsi və qurudulmasından ibarət olub, ixtiraya görə buxarlandırmanı 40-45^oJ temperaturda, suyun ilkin həjminin 1/130-1/120-nə qədər olmaqla, soyudulması isə təbii yolla günəş istixanalarında aparılır, sonra alınan qatı məhlulu karbon dioksidi ilə 2 atm. təzyiqdə 10 dəqiqə

müddətində işləyirlər və 30 kHz tezlikdə ultrasəsə, 5 dəqiqə ərzində təsir etməklə qurudurlar.

(21) № a2001 0074

(22) 13.04.2001

(51)⁸A 61 K 35/78

(76) **Quliyev Alim Nəsrəddin oğlu
Zeynalov Tural Alim oğlu (AZ)**
(54) **Bitki xammalından yağın alınması üsulu.**

(57) İxtira kimya-farmasevtika və yeyinti sənayesinə aid olub, tərkibində yağ olan müxtəlif meyvə, toxum və giləmeyvələrdən yağ alınması üçün istifadə edilə bilər.

Üsul şirənin çəçədən ayrılmasını, xammalın qabıqdan təmizlənməsini (xammalın növündən asılı olaraq) yuyulmasını, qurudulmasını ekstraksiyanı və ekstragentin qovulmasını nəzərdə tutur. Yağın ekstraksiyası-0,5⁰J temperaturda termostatlı tutumlarda sıxılmış butanla xammalın dəfələrlə emalı ilə edilir, ekstragentin qovulması qarışığın 1⁰J temperatura çatdırılması ilə baş verir. Qoyulmuş ekstragent təkrarən sıxılır və ekstraksiyaya qaytarılır.

Bu üsulla üzüm toxumundan yağ alınması nümunə kimi göstərilir. Təklif edilən üsul texnologiyə hətdən sadədir və ən təmiz bitki yağının yüksək çıxımını təmin edir.

(21) № a2001 0151

(22) 03.08.2001

(51)⁸A 61 M 5/00

(71) **Hüseynov Sahib Əhməd oğlu
(AZ)**

(72) **Hüseynov Sahib Əhməd oğlu
Qədirov Aydın Vəli oğlu
İsayev Hidayət Vilal oğlu**

(73) **Hüseynov Sahib Əhməd oğlu
(AZ)**

(54) **Oksigen qarışığının boşluq daxilinə yeridilməsi üçün qurğu və işlənmiş qaz qarışığının evakuasiya üsulu.**

(57) İxtira tibbə, məhz jərrahlığa aiddir.

Oksigen qarışığının boşluq daxilinə yeridilməsi üçün qurğu oksigen olan silindrik gövdədən, manometrləri olan reduktordan, gətiriji

kanaldan və apariji trassadan ibarətdir.

Gətiriji kanalda və apariji trassada dozimetrlər, ventillər-manometrlər, boruları olan rezervuarlar quraşdırılmışdır, belə ki, rezervuarlara daxil olan borular rezervuarların içindəkinin səviyyəsindən aşağıda, rezervuarlardan çıxan borular bu səviyyədə yuxarıda yerləşir.

Gətiriji kanalın rezervuarlarının daxil olan borusuna birtərəfli rezin klapan geydirilmişdir.

Apariji trassa sorma sistemi ilə əlaqədardır.

Xəstənin bədən boşluğundan işlənmiş qaz qarışığının Evakuasiya üsulunu sorma sistemi ilə əlaqəli olan apariji trassada hava jərəyanının məjburi hərəkətinin yarıldılması hesabına həyata keçirirlər.

Yeridilən oksigen qarışığı ilə qarın boşluğunda siklik xarakterli təzyiq yaradırlar və onu tənəffüs sikli, ventillərin və elektrik sorujusunun işi ilə sinxronlaşdırırlar.

Təklif olunan qurğunun və üsulun tətbiqi anaerob mikrobların çoxalması üçün əlverişli şərait yaratmağa imkan verir.

Bundan başqa, oksigenin siklik yeridilməsi zamanı daxili orqanların və toxumların massacı baş verir, onların hemodinamikası yaxşılaşır.

Bölmə B.

Müxtəlif texnoloji proseslər.

B 01

(21) № a2001 0126

(22) 20.06.2001

(51)⁸B 01 D 53/18

(76) **Əliquliyev Ramazan İsmayıl oğlu**

Əliquliyev Şıxəli Ramazan oğlu
Əliquliyev Ab

Abdullayev Nadir Məmməd oğlu (AZ)

(54) **Qazayırıcı.**

(57) İxtira xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrində işlənən təbii mineral suların tərkibindən karbon qazının alınması üçün dissorbsiya-qazayırıcı aparatlara aiddir.

İxtiranın məsələsi – mineral suların alınan karbon qazının istehsalının həjminin artırılması kirəjlən-

mənin qarşısının alınması, yeni konstruksiyalı qazayırıcının işlənilib hazırlanmasıdır.

Məsələ onunla həll olunur ki, sütun gövdəsindən, giriş boru-sundan, su və qazın çıxış borularından, suvariji və paylayıjdan ibarət olan, sütunun gövdəsi ellepsoid formada yerinə yetirilmişdir, suvarma lövhəsi qıf formasına malikdir, paylayıji çəpərlər şahmat qaydası ilə gövdənin yan divarlarına söykənməklə yerləşdirilmişdir, beləki, 1,3- 2 Volt gərginliyi saxlamaq üçün sırada jüt olmayan lövhələr gövdədən elektrik kontaktları ilə təjhiz olunmuşdur.

(21) № a2001 0177

(22) 19.10.2001

(51)⁸B 01 J 21/00, 37/00, 37/24

(71) **Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)**

(72) **Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu
Seyidov Nadir Mir İbrahim oğlu**

Abdullayev Yaqub Hidayət oğlu

**Əhmədov Sabir Mustafa oğlu
Talibov Avtandil Hüseynəli oğlu**

Cabbarov İmran Allahverdi oğlu

Rüstəmov Rüşət Əşrəf oğlu

İbrahimov Sahil İsa oğlu

(73) **Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)**

(54) **Olefinləri oliqomerləşməsi, polimerləşməsi və aromatik karbohidrogenlərin olefinlərlə alkilləşməsi üçün katalizatorun alınma üsulu.**

(57) İxtira neft-kimya sahəsinə, xüsusən də oliqomerləşməsi, polimerləşməsi və aromatik karbohidrogenlərin olefinlərlə alkilləşməsi üçün metallik alüminium ilə simmetrik xlorlu karbohidrogenlər əsasında katalizatorun alınma üsuluna aiddir.

İxtirada əsas məsələ, olefinlərin oliqomerləşmə, polimerləşmə və malik olan yeni çeşidli katalizatorun alınmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələ, olefinlərin oliqomerləşməsi, polimerləşməsi və aromatik karbohidro-

genlərin olefinlərlə alkülləşməsi üçün metallik alüminium ilə xlorlu karbohidrogenin temperaturda və inisiatorun iştirakilə katalizatorun alınması metallik alüminium ilə simmetrik xlorlu karbohidrogen kimi dixloretilen, tetraxloretilen, heksaxloretilen və inisiator kimi isə benzinxlorid və ya izopropilxlorid; izobutilxlorid; dördxlorlu karbon; karbonlaşmış alüminium xlorid katalizatorunun, müvafiq olaraq, 1-1,3:30-40:1-2,0 kütlə nisbətində 75-85^oJ temperaturda kontaktlaşması ilə aparmaqla, həll olunur.

Göstərilən tərkibdə alınmış katalizatorlardan istifadə etməklə, oliqomerləşmə, polimerləşmə və aromatik karbohidrogenlərlə alkülləşmə prosesində olefinin konversiyasını 98-100%-ə qədər, oliqomerin və ya alkilatın çıxımını hər qram katalizatora 18-20 qrama qədər artırmaq mümkündür.

(21) № a2001 0030

(22) 07.02.2001

(51)⁸B 01 J 23/58, B 01 D 53/94

(76) Həsənzadə Qalina Zahid qızı
Əhmədova Sevda Müseyib qızı
(AZ)

(54) SO₂-in iştirakı ilə azot, karbon oksidlərindən və üzvi birləşmələrindən qaz tullantıların təmizlənməsi üçün katalizator.

(57) İxtira neft-kimya və kimya sənayesinə və qaz tullantılarının JO, NO_x və üzvi birləşmələrindən SO₂ – in iştirakı ilə təmizlənməsi üçün istifadə oluna bilər.

Verilən ixtiranın məqsədi elə katalizator hazırlamaq lazımdır ki, SO₂ zəhərlənmə təsirinə davamlı olsun və qazların JO, NO_x və üzvi birləşmələrdən yüksək təmizlənmə dərəcəsində olsun, tərkibində nəjib metalın az olması şərti ilə.

Qoyulan məqsəd hazırlanmış katalizatorla həll olunmuşdur. Katalizatorun tərkibində aktiv kütlə platin olmaqla, aparımın üzərinə çəkilməmiş. Aparımın fərqləndirən odur ki, onun tərkibi kalsiumla zənginləşmişdir TiO₂.

Katalizator tərkib komponentləri (kütlə %):

Pt	–	0,005 – 1,0
Ja	–	0,01 – 5,0
TiO ₂	–	qalanı

B 03

(21) № a2001 0141

(22) 16.07.2001

(51)⁸B 03 C 9/00, C 02 F 1/46

(71) Azərbaycan Texnologiya Universiteti (AZ)

(72) Məmmədov Elşad Ərşad oğlu

(73) Azərbaycan Texnologiya Universiteti (AZ)

(54) Çirkab suların elektrokatalitik üsulla təmizlənməsi üçün axın xətti.

(57) İxtira kimya sənayesinə aiddir, ondan həmçinin çirkab suların elektrokatalitik üsulla təmizlənməsi üçün axın xətti yaradılmasında da istifadə etmək olar.

İxtiranın məqsədi çirkab sularının elektrokatalitik üsulla təmizlənməsi zamanı xəttinin texnologi imkanlarını artırmaq və resurs israfçılığın qarşısını almaqdır.

Qarşıya qoyulmuş məqsədə nail olmaq üçün, çirkab suların elektrokatalitik üsulla təmizlənməsi üçün axın xətti duzhəlləndiricidən, təmiz su çənlərindən, ventilyasiya qurğusundan, jərəyan düzləndiricidən, kommunikasiya vasitələrindən, nasoslardan, rotametrədən, qarışdırıcı və elektrolizyordan ibarət olub, ixtiraya görə elektrolizyora giriş, çıxış və radial panjələri olan üfqə futlyardan və onunla heç bir əlaqədə olmadan içərisində sət yerləşdirilmiş şnekədən ibarətdir və müvafiq olaraq, katod və anodla əlaqələndirilmişdir.

B 22

(21) № a2001 0095

(22) 14.05.2001

(51)⁸B 22 F 9/00

(71) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(72) Həsənov Eldar Şirin oğlu

(73) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(54) Kükürdsuz dəmir pudrasının alınması üsulu və onu təmin edən qurğu.

(57) İxtira ovuntu metallurgiya sahəsinə, konkret olaraq, dəmir yanığından konversiyalaşdırılmış və təbii qazla reduksiya edilmiş dəmir pudrasının alınması üsuluna, həmçinin onu təmin edən qurğuya aiddir.

İxtiranın məqsədi ondan ibarətdir ki, təbii qaz reduksiya edilməmişdən əvvəl sərbəst kükürd və kükürd birləşmələrindən təmizlənilir, ardıcıl şəkildə buraxılan birinci, ikinci və üçünjü aminospirit məhlulu vasitəsilə üç mərhələdə udulur.

Aminospirit kimi monoetanolamin, dietanolamin və üçetanolamin istifadə edilir.

Qurğu saturatordan, konvertordan, dəmir yanığı tullantılarını reduksiya edən reaktordan, qazın təkrar dövretmə sistemindən, mexaniki qatışıq və tozu tutmaq üçün siklonlardan və əlavə olaraq, udulmanı təmin edən ardıcıl birləşdirilmiş qarışdırıcıdan ibarətdir.

İxtira üstün texnologi xassələri olan saf dəmir pudrasının alınması, qurğunun və boru xəttinin korroziyadan müdafiəsinə, ekologiyaya isə çirklilik kükürd qazından qorunmasına imkan yaradır.

B 63

(21) № 99/001410

(22) 20.08.1998

(51)⁸B 63 B 21/50

(71) Den Norske Stats Oljeselskap A.S. (NO)

(72) Breyvik, Kore

Smedal, Arne

Syuvvertsen, Kore

(73) Den Norske Stats Oljeselskap A.S. (NO)

(54) Dənizdə gəmilərin yüklənməsi və boşaldılması üçün sistem.

(57) İxtira, xüsusən, neft hasilatında dənizdə gəmilərin doldurulması və boşaldılması sistemlərinə aiddir.

İxtiranın məsələsi qola və lövbərə düşən gərginliyi azaltmaqla dənizdə gəmilərin doldurulması və boşaldılması sisteminin etibarlılığını artırmaqdır.

Dənizdə gəmilərin doldurulması və boşaldılması üçün sistemdə gəminin əsasən burun hissəsində daimi lövbərdə saxlama vəsaiti quraşdırılmışdır və sistemə dənizin dibində yerləşdirilən və stasionar lövbər

qurğusu şəklində, əsasən də so-vu-ruju qravitasiya lövbəri və ya yerə çalınan lövbər şəklində hazırlanıb, lövbər trosu üçün dönmə qurğusu ilə təhiz olunan lövbər qurğusu aşağı uju dönmə qurğusuna yuxarı uju isə axar məhsul üçün gə-midə quraşdırılan birləşdirici bloka bağlanmaq imkanı ilə hazırlanan qol və lövbər trosunun ortasına bərkidilən üzən jisim daxil olmaqla, ixtiraya görə, üzən jisim normal halda suyun altında olmaq üçün lövbər trosunun aşağı uju dönmə qurğusu ilə birləşmiş anaput şəklində hazırlanmışdır.

Bölmə C.

Kimya və metallurgiya.

C 01

(21) № a2001 0200

(22) 05.12.2001

(51)⁸C 01 F 7/50

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Bafadarova Hökumə Vəfadar qızı
İbrahimova Sinduz Məmməd qızı

Alosmanov Mirəli Seyfəddin oğlu

Bafadarova Zəmfira Malik qızı
Xocayev Həsən Xoca oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Alüminium flüoridin alınma üsulu.

(57) İxtira flüor duzların texnologiyasına aiddir və silisiumheksaflüorid turşusundan və alüminium hidroksiddən alüminium flüoridin alınmasında istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi –alüminium tərkibli xammalın mənbəyinin genişləndirilməsi, alüminium flüoridin alınma prosesinin intensivləşdirilməsi, xammalın parçalanma dərəcəsinin və məhsulun çıxımının artırılmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, alüminium tərkibli xammalın silisiumheksaflüorid turşusu ilə işlənməsindən, alınan məhluldan silisium 4-oksidi çöküntüsünün ayrılmasından, məhluldan üç hidratlı alüminium flüoridin kristallaşmasından, məhsulun süzülməsindən və

qurudulmasından ibarət olan alüminium flüoridin alınma üsulunda alüminium tərkibli xammal kimi nisbəti (70:30)±(65:35) olan alüminium hidroksid və qırmızı şlam qarışığından istifadə edirlər, bunu normadan 50% miqdarında götürülmüş silisiumheksaflüorid turşusu ilə qarışdırırlar və alman horranı 80-85^oJ temperatura qədər qızdırdıqdan sonra üzərinə silisiumheksaflüorid turşusunun qalan hissəsini əlavə edirlər.

Bu texniki üsul imkan verir:

-alüminium flüoridin alınmasında bahalı, defisit olan alüminium hidroksidi 35 kütlə %-ə qədər qırmızı şlam ilə əvəz etməyə;

-alüminium tərkibli xammalın silisiumheksaflüorid turşusu ilə parçalanma müddətini protipə görə 25-30 dəqiqə əvəzinə 15 dəqiqəyə qədər azaltmaq hesabına prosesi intensivləşdirməyə;

- alüminium tərkibli xammalın parçalanma dərəcəsini və alüminium flüoridin çıxımını prototiplə müqai-sədə artırmağa.

(21) № a2001 0190

(22) 20.11.2001

(51)⁸C 01 G 23/00, G 01 N 21/25

(71) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(72) Qəmbərov Dəmir Heydər oğlu

Xəlilova Fəqanə Qurban qızı

(73) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(54) Titanın fotometrik üsulla təyini.

(57) İxtira analitik kimiyaya aiddir və titanın filizlərdə, metallarda və onların ərintilərinin təyində istifadə oluna bilər.

İxtirada əsas məsələ titanın təyində selektivliyin artırılmasıdır.

İxtiranın məsələsi onunla həll edilir ki, titanın fototermik üsulla təyini, onun səthi aktiv maddə iştirakında piroqallol qırmızının köməyi ilə rəngli kompleks birləşməsinə çevrilməsi fosfat turşusu titanı fototermik təyini üçün mühit yaratmaqla yanaşı, bir sıra kənar ionları pərdələyir, nəticədə seçijilik artır.

(21) № a2001 0138

(22) 12.07.2001

(51)⁸C 01 G 39/00, G 01 N 21/25

(71) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(72) Qəmbərov Dəmir Heydər oğlu

Xəlilova Fəqanə Qurban qızı

(73) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)

(54) Molibdenin fotometrik üsulla təyini.

(57) İxtira analitik kimiyaya aiddir və molibdenin təbii sularda, mis ərintilərinə və digər təbii və sənaye obyektlərində təyində istifadə oluna bilər.

İxtiranın məsələsi molibdenin təyində selektivliyin artırılmasıdır.

İxtiranın məsələsi onunla həll edilir ki, molibdenin fotometrik üsulla təyini, onun səthi aktiv maddə iştirakında piroqallol qırmızının köməyi ilə rəngli kompleks birləşməsinə çevrilməsi fosfat turşusu mühitində aparılır.

İxtiranın fərqli jəhəti odur ki, fosfat turşusu molibdenin fotometrik təyini üçün mühit yaratmaqla yanaşı, bir sıra kənar ionları pərdələyir, nəticədə seçijilik artır.

C 03

(21) № a2001 0132

(22) 04.07.2001

(51)⁸C 03 C 3/04, C 03 B 1/00-3/00

(76) Məmmədov Elxan Qara oğlu (AZ)

(54) Sənaye tullantılarından dekorativ şüşələrin və şüşə-kristal materialların alınma üsulu.

(57) İxtira şüşə və şüşə-kristal materialların alınması texnologiyaya sahəsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi sənaye tullantılarından dekorativ şüşələrin və şüşə-kristal materialların alınması üsulunu yaratmaqdır.

Qoyulmuş məsələ onunla həll edilir ki, sənaye tullantılarından dekorativ şüşələrin və şüşə-kristal materialların alınma üsulunda SiO₂ və qurğuşunlu birləşmələrdən ibarət sıxtanın ovunması, qarışdırılması və bişirilməsi daxil edilməklə, qurğuşunlu birləşmələr kimi istifadə edilmiş və istismar müddəti tamamlanmış qurğuşun akkumulyator batareyaların müsbət və ya mənfə elektrodlarının aktiv kütləsindən və SiO₂ kimi şüşə tullantılarından, rəngləyici maddələr əlavə edilməklə, istifadə edirlər və dekorativ şüşənin alınması zamanı sıxtanın bişirilməsi prosesində əmələ gəlmiş çirklənmə-

ləri və yad maddələri təmizləmə yolu ilə kənar edirlər.

Alınmış dekorativ şüşə və şüşə-kristal materiallar müxtəlif rənglər ilə xarakterizə olunurlar, onlar bəzi anlarda yüksək qiymətli daşları əvəz edə bilərlər. Dekorativ materiallardan alınmış tikinti daşlar, rəngli sement, keramik plitələr, fiqurlu məmulatlar evin, binanın səthini emal etmək üçün geniş istifadə oluna bilərlər. (əlavəyə bax)

C 04

- (21) № a2000 0230
(22) 28.12.2000
(51)⁸C 04 B 24/00, C 08 L 95/00, C 10 C 3/00, 3/18
(76) Əliyev Əli Musa oğlu
Əliyev Kamil Əli oğlu
Əliyev Elnur Əli oğlu
Əliyev İlyas Musa oğlu
Osmanov Nəriman Neyman oğlu
Əhmədov Mais Məmməd oğlu
Rəsulov İsrəfil Rəsul oğlu
Binnətov Alim Qiyas oğlu (AZ)
(54) Köhnə asfalt-betonun regenerasiyası üsulu və regenerasiya üçün modifikasiyaedici əlavə.

(57) İxtira yol-tikinti materiallarına aiddir və uzun müddət istismar olunan asfalt-betonların təkrar istifadəsi və yol asfalt-beton örtüklərinin bərpası üçün tətbiq edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti köhnə asfalt-betonun tərkibində olan bitumun xassələrinin bərpasından və yaxşılaşdırılmasından ibarətdir.

Texniki nəticəyə köhnə asfalt-betonun regenerasiyası prosesində modifikasiyaedici əlavələrdən istifadə etdikdə nail olunur. Modifikasiyaedici əlavənin tərkibindəki aromatik daşıyıcılar-ağır piroliz qatranı (APQ) və anionaktiv SAM (səthi-aktiv maddə)-naftən turşularının distilyasiyasının kub qalıqları (NTDKQ) 1: 0,25 nisbətindədir, bitum kütləsinin 5-15 kütlə % miqdarında istifadə olunur.

Bununla bitumun həll olunması, dispersiya olunması və plastifikasiyası artır.

Modifikasiyaedici əlavəli köhnə asfalt-betonun regenerasiyası üsulu bitumun javanlaşmasına və regenerasiya olunmuş asfalt-beto-

nun strukturunun optimallaşdırılmasına gətirib çıxarır, bu regenerasiya olunmuş asfalt-betonların fiziki-mexaniki və istismar göstərijilərinin yaxşılaşdırılmasında əks olunur.

C 07

- (21) № a2001 0167
(22) 01.10.2001
(51)⁸C 07 C 1/04
(71) «Midl İst Petrol Farm Eze» şirkəti (AE)
(72) Abdolbari Goozal (İR)
Yunus Erdem Arifoğlu (TR)
(73) «Midl İst Petrol Farm Eze» şirkəti (AE)
(54) Dizel yanacağı və onun alınması üsulu.

(57) İxtira neft emalı, xüsusən də, dizel yanacağına alınması sahəsinə aiddir.

Karbohidrogen fraksiyalarının qarışığını göstərən, neft xammalının emalı proseslərindən alınan dizel yanacağı təklif edilmişdir.

Dizel yanacağına 20⁰J 22sSt özlülüklü 270-400⁰J karbohidrogen yağ fraksiyası və neft xammalının emalı proseslərindən alınan, başlanğıc qaynama temperaturu 150⁰SJ aşağı olmayan karbohidrogen fraksiyası kütl.% miqdarı ilə daxildir: Yağ fraksiyası 270-400⁰J - 470 - 75

Başlanğıc qaynama temperaturu 150⁰J

aşağı olmayan fraksiya - qalanı Belə fraksiya ya kerosin (fr.150-275⁰J);

Ya duz distillə dizel fr. 195-335⁰J; Ya 183-320⁰J fr. və ya 194-336⁰Jfr. -fleqmanın işlənilməsindən sonra, ya da NKPI-34-1-markalı həlledijini göstərən 220-400⁰J fr. ola bilər.

Dizel yanacağına, həmçinin 20⁰J 22sSt özlülüklü 270-400⁰J fraksiyanın hesablanmış miqdarının başlanğıc qaynama temperaturu 150⁰J aşağı olmayan neftin emalı proseslərindən alınan göstərilmiş fraksiyalar ilə kompaundlaşdırmaqla alınması üsulu təklif edilir.

- (21) № a2002 0160
(22) 30.08.2002
(51)⁸C 07 C 7/00

(76) Abbasov Arzu Zülfüqar oğlu (AZ)

(54) Naftalan neftindən qətransızlaşdırılmış naftalanın və ya naftən karbohidrogenlərinin alınması üsulu və onun həyata keçirilməsi üçün qurğu.

(57) İxtira kimya texnologiyası sahəsinə aiddir və qətransızlaşdırılmış naftalanın və ya naftən karbohidrogenlərinin alınması üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məsələsi qətransızlaşdırılmış naftalanın təhlükəsiz alınma üsulunu təklif etmək, istifadə olunan qurğunun konstruksiyasını sadələşdirməklə, onun etibarlılığını artırmaqdır.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, hazır məhsulu sonradan qablaşdırmaqla, naftalan neftinin adsorberlərdə silikagel adsorbenti ilə işlənməsi yolu ilə naftalan neftindən qətransızlaşdırılmış naftalanın və ya naftən karbohidrogenlərinin alınması üsulunda əvvəlji xam naftalan neftini aşağıda yuxarıya doğru istiqamətdə adsorberlərə verirlər və onların daxilində olan, əvvəlcədən 400-450⁰J temperaturda qızdırılıb soyudulmuş geniş məsaməli, mikrosferik, qranul edilmiş AJKQ markalı silikageldən buraxırlar, sonra alınan mayədə 1:1 nisbətində xam naftalan neftinin növbəti dozanı həll edirlər və təkrar adsorberlərə verirlər.

Qarşıya qoyulan məsələ, həmçinin onunla həll olunur ki, çəndən, kollektordan və adsorberlərdən ibarət olan, naftalan neftindən qətransızlaşdırılmış naftalanın və ya naftən karbohidrogenlərinin alınması üçün qurğuda adsorberlər dayaq üzərində şaquli bərkidilmiş, AJKQ markalı silikagellə doldurulmuş və aşağı uclarından ötürüjü boru vasitəsilə adsorberlərdən yuxarıda yerləşən çənlə əlaqələndən üfiqi kollektorla birləşdirilmiş paslanmayan düz borular şəklində yerinə yetirilmişdir.

- (21) № a2001 0202
(22) 07.12.2001
(51)⁸C 07 C 21/22
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(72) Qarayev Siyavuş Fərhad oğlu

- Talıbov Güləhməd Mirəhməd oğlu
Nuriyeva Ülviyyə Qafar qızı
Məmmədova Pərvin Şamxal qızı
Quliyeva Dilarə Məmməd qızı
(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(54) 6-brom-5-metil-5-fenil-4-oksa-1-neksin sürtkü yağlarına antimikrob aşqar kimi

(57) İxtira tərkibində halogen atomu olan karbon-karbon üçqat rabitəli karboksiklik birləşmələrə, konkret olaraq 6-brom-5-metil-5-fenil-4-oksa-1-heksinə aiddir.
İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, sürtkü yağları üçün effektiv antimikrob aşqar olan 6-brom-5-metil-5-fenil-4-oksa-1-heksin sintez və tətbiq olunur.

- (21) № a2001 0128
(22) 21.06.2001
(51)⁸C 07 C 31/10, 53/122
(71) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, M.F.Nağıyev ad. Kimya Texnologiyasının Nəzəri Problemləri İnstitutu (AZ)
(72) Əliyev Ağadadaş Maxmud oğlu Tağıyev Dilqəm Bəbir oğlu Fətullayeva Səvdə Surxay qızı Quliyev Adil Rəsul oğlu Məcidova Solmaz Məmməd-Tağı qızı Şaxtaxtinski Toğrul Neymət oğlu Əli-zadə Gülmirə Əhməd qızı
(73) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, M.F.Nağıyev ad. Kimya Texnologiyasının Nəzəri Problemləri İnstitutu (AZ)
(54) Propion turşusunun alınma üsulu.
(57) İxtira propion turşusunun alınma üsuluna aiddir. Propion turşusu kimya, əjzaçılıq, yeyinti, lak və boya, parfümeriya, kənd təsərrüfatı sənayələrində istifadə olunur.
İxtiranın məqsədi yüksək aktivlikli seolit katalizator üzərində birmərhələdə n-propil spirtini propion turşusuna oksidləşməsi prosesində turşusunun çıxımını və selektivliyini yüksəltməkdir.
Bu məqsədlə, oksidləşmə prosesini tərkibində 0,1% palladium və 3,0-5,0% mis olan NaA və JaA sin-

tetik seolitləri üzərində aparmaqla nail olunur. Proses 140- 245^oJ temperaturda, reagentlərin və təsirsiz qazın J₃H₇OH: O₂ : N₂ = 1,0 : (1,0 – 4,0) : (3,2-9,3) nisbətində və reaksiya qarışıqlarının kontakt müddətinin 1,20-3,99 san.intervalında aparılır.

- (21) № a2001 0063
(22) 27.03.2001
(51)⁸C 07 C 37/16
(76) Ağayev Əkbər Əli oğlu Şaxtaxtinskaya Pəri Turabxan qızı Tağıyev Dilqəm Bəbir oğlu (AZ)
(54) Orto - və para -etilfenollar qarışığının alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi- sintezdə və polimerlər kimyasında geniş istifadə oluna bilən orto-və para-etilfenollar qarışığının alınması sahəsinə aiddir.
Fenolun və o-krezolun etanol ilə akilləşməsi reaksiyası vasitəsilə orto-və para-etilfenolların alınma üsulu fenollar və tərkibi (kütlə payı %) aşağıda göstərilmiş katalitik sistem iştirakı ilə təklif olunmuşdur. Ni və ya Pd 0,1-3,0, Fe₂(SO₄)₃ 0,1-1,1, H –mordenit 71-78,8; Al₂O₃ – 100-ə qədər qalan. Üsul orto-və para – etilfenolların çevrilmiş və başlanğıç fenola (o-krezola) görə hesablanmış çıxımların uyğun olaraq, 95,0-97,2 və 48, 6- 52,7% qədər qaldırmağa imkan verəjəkdir. Katalizatorun sabit iş müddəti 200 saatdır.

- (21) № a2000 0097
(22) 20.04.2000
(51)⁸C 07 C 37/16
(71) Ağayev Əkbər Əli oğlu (AZ)
(72) Ağayev Əkbər Əli oğlu Qarayeva İradə Eyvaz qızı Quliyev Telman Dadaş oğlu
(73) Ağayev Əkbər Əli oğlu (AZ)
(54) Vinilfenolların alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi sintezdə və polimer kimyasında geniş istifadə oluna bilən alkenilfenolların alınması sahəsinə aiddir.
Alkilfenolların (n-etilfenolun və onun orto-metil homoloqlarının) yuxarı temperaturda, atmosfer təzyiqində, aşağıdakı tərkibdə (kütlə %

ilə) katalizator iştirakı ilə: SoO-6,7-30,3; Fe₂O₃-15,3-68,6; Al₂O₃- 0,1-78,0; J₂O₃-0,1-1,0 katalitik dehidrogenləşməsi yolu ilə finilfenolların alınma üsulu təklif olunmuşdur.

Üsul alkenilfenolların çıxımını 97,7% qaldırmağa imkan verir. Katalizatorun sabit işinin müddəti 150 saatdır.

- (21) № a2000 0149
(22) 30.05.2000
(51)⁸C 07 C 335/02
(71) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu (AZ)
(72) Fərzəliyev Vaqif Məcid oğlu Əliyev Şahmərdan Ramazan oğlu Babai Rəna Mirzəli qızı Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu Həsənova Sara Əli qızı Əliyev Fuad Yusif oğlu
(73) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu (AZ)
(54) Bis (3-benzilazometin-4-hidroksifenil) disulfid sürtgü yağlarına mühafizəedici aşqar kimi.

(57) İxtira sürtgü yağlarına mühafizəedici (paslanmaya qarşı) aşqarlar kimi tətbiq oluna bilən yeni kimyəvi birləşmələrə, daha doğrusu bis (3-benzilazometin-4-hidroksifenil) disulfidə aiddir.
İxtirada qarşıya qoyulmuş məsələ sürtgü yağlarına aşqar kimi, yüksək mühafizəedici xassəyə malik yeni kimyəvi birləşmənin alınmasıdır.

Qoyulmuş məsələ bis (3-benzilazometin-4-hidroksifenil) disulfidin sürtgü yağlarına tət-

- (21) № a2000 0227
(22) 21.12.2000
(51)⁸C 07 D 331/04, C 07 C 335/04
(71) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu (AZ)
(72) Fərzəliyev Vaqif Məcid oğlu Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu Məhərrəmov Abel Məmmədəli oğlu Cavadova Leyla Ağacavad qızı Şirinova Nəcibə Əhməd qızı Rzaeva İradə Əli qızı

(73) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu (AZ)

(54) 1-(3'-Tietanil)-3-benziltiokarbamid neft məhsullarına antioksidləşdirici kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi birləşməyə, konkret olaraq, 1-(3-tietanil)-3-benziltiokarbamidə aiddir. İddia olunan ixtiranın məqsədi neft məhsullarına antioksidləşdirici xassə verən antioksidantların çeşidlərini genişləndirməkdən ibarətdir. Qarşıya qoyulan məqsəd neft məhsullarında səmərəli antioksidləşdirici xassə verən yeni kimyəvi birləşmə- 1-(3-tietanil)-3-benziltiokarbamidin sintezi və tətbiqi ilə əldə edilmiş olur.

(21) № a2001 0168

(22) 04.10.2001

(51)⁸C 07 F 9/165, C 08 K 3/10, 3/30, 3/32

(71) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akad. Y.H.Məmmədaliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)

(72) Nəsirov Füzuli Əkbər oğlu
Camibəyov Nazil Fazil oğlu
Məmmədov Məmməd Xurşud oğlu

Novruzova Fəridə Muqbilovna
Markova Yevgeniya İvanovna

(73) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akad. Y.H.Məmmədaliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)

(54) 2,2'-tio-bis (O,O-4-metil-6-tret-butilfenil) ditofosfor turşusunun nikel və ya kobalt duzu butadien-stirol kauçuku əsaslı rezin qarışığı üçün stabilləşdirici kimi.

(57) İxtira fosford kükürd üzvi birləşmələri kimyasına, xüsusilə də, butadien-stirol kauçuku əsaslı rezin qarışığı üçün stabilləşdirici kimi istifadə oluna biləcək yeni 2,2-tio-bis (O,O-4-metil-6-tret-butifenil) ditofosfor turşusunun (qısa olaraq, 4-m, 6 TBF) nikel və ya kobalt duzuna aiddir.

Təklif olunan ixtirada əsas məsələ, butadien-stirol kauçuku və onun əsasında hazırlanmış rezin qarışığının stabilliyinin artırılması üçün istifadə oluna biləcək yeni stabilləşdirici maddənin alınmasından ibarətdir.

İxtirada qoyulmuş əsas məsələ, 2,2'-tio-bis (O,O-4-metil-6-tret-butifenil)ditofosfor turşusunun nikel və ya kobalt duzundan butadien-stirol kauçuku əsasında hazırlanmış rezin qarışığı üçün stabilləşdirici kimi istifadə olunmaqla, həll olunur. SKS-30-ARKM-15 markalı butadien-stirol kauçuku əsaslı rezin qarışığına təklif olunan 4-m, 6-TBF-Ni və ya 4-m, 6-TBF-Jo stabilləşdiriciləri qatılıqda rezinin elastikliyi və davamlılığı artır. Beləliklə, təklif olunan stabilləşdiricilərin iştirakında möhkəmliyə görə qoqalma əmsalı $K_f = 0,87-0,96$ və nisbi uzanmaya görə qoqalma əmsalı $K_\varepsilon = 0,67-0,73$ olur.

C 08

(21) № a2002 0014

(22) 18.02.02

(51)⁸C 08 L 23/06

(71) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)

(72) Abbasov Təyyar Fərzulla oğlu
Salmanov Muxtar Ərzulla oğlu
Quliyev Müsafir Məzahir oğlu

(73) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)

(54) Polimer kompozisiyası.

(57) Polimer kompozisiyası yüksək təzyiqli politilen əsasında alınan polimer materiallara aiddir və kənd təsərrüfatı sahəsində, elektrotexnika sənayesində, müxtəlif təyinatlı örtüklərin, təbəqələrin və tökmə məmulatlarının istehsalında tətbiq oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, polimer kompozisiyası yüksək təzyiqli polietilen və susuzlaşdırılmış naftalan neftindən ibarət olmaqla, tərkibində əlavə olaraq, ftalimid saxlayır və kütlə faizi nisbətində aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir.

Yüksək təzyiqli polietilen - 99,6
Susuzlaşdırılmış naftalan nefti - 0,3
Ftalimid - 0,1

Təklif olunan kompozisiya effektiv antistatik və yaxşılaşdırılmış mexaniki və elektrofiziki xassələrə malikdir.

(21) № a2001 0084

(22) 30.04.2001

(51)⁸C 08 L 67/06, C 08 K 5/10

(71) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Y.N.Məmmədaliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)

(72) Vəzirov Şamil Süleyman oğlu
Əzizov Akif Həmid oğlu
İbrahimova Minavər Cəfər qızı
Əliyeva Reyhan Vəli qızı
Bağirova Şəfəq Rza qızı

(73) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Y.N.Məmmədaliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)

(54) Kompozit və onun alınma üsulu.

(57) İxtira kompozitlərin, o cümlədən tikinti materiallarının, məsələn, üzülük plitələrin, santexnika məmulatlarının alınmasında tətbiq olunan üzvi-mineral kompozitlərin alınması sahəsinə aiddir.

Verilən ixtirada, tərkibində bağlayıcı, tikici komponent, mineral doldurucu və inisator olan təklif olunur. Təklif olunan kompozit bağlayıcı komponent kimi tərkibində 30-35 kütlə % qədər reaksiyayaqabil ikiqat rabitə saxlayan manqalara malik doymamış üçlü poliefir saxlayır və tərkibində komponentlərin ümumi miqdarı kütlə % ilə: bağlayıcı 10-20, tikici komponent 4-15, mineral doldurucu 70-85, inisator 0,8-3,0 təşkil edir.

Bundan əlavə, bu ixtirada kompozitin alınma üsulu təklif olunur və bu üsul komponentlərin birjins kütlə kimi qarışdırılması, alınmış birjins kütlənin müxtəlif formalı qəliblərə tökülməsi və bərkiməsi mərhələlərdən ibarətdir və bu zaman qəliblərə tərkibi kütlə % ilə: 10-20 bağlayıcı, 4-15 tikici komponent, 70-85 mineral doldurucu, 0,8-3,0 inisatoradan ibarət olan və özlü-lüyü VZ -4 üzrə 3,8-15 dəqiqə təşkil edən birjins qarışıq tökürlər və qarışığın bərkiməsini 20-80⁰J temperatorda aparılır.

(21) № a2002 0006

(22) 18.01.02

(51)⁸C 08 L 95/00, G 10 C 3/02

(76) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu
Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Novruzov Yusif İsmixan oğlu
Qaraisayev Nizami Məcid oğlu
Fərhədova Gülarə Tağı qızı
Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu

Allahverdiyev Əlipaşa Əlimurad oğlu

Kazımov Sabir Məmmədli oğlu

İbrahimov Hikmət Camal oğlu (AZ)

(54) Birləşdirici, tərkibində birləşdirici saxlayan asfaltbeton, asfaltbetonun alınma üsulu.

(57) İxtira neft emalı sahəsinə, xüsusilə, bitumların alınmasına, neft-kimya və neft emalı proseslərinin istehsalat qalıqlarından asfaltbetonların alınmasına aiddir.

Bitum əsasında birləşdirici təklif edilib, o tərkibində pirokondensatın bərk oliqomerini saxlayır, birləşdiricinin komponentlərinin ümumi miqdarı %, küt:

Pirokondensatın bərk oliqomeri - 10 – 20
BN 60/70 markalı - 100-ə qədər

Bundan əlavə, tərkibində birləşdirici və mineral doldurucu, komponentlərinin miqdarı göstərildiyi kimi olan %, küt:

Birləşdirici - 6 – 12
Mineral doldurucu qalanı

asfaltbeton təklif edilib.

Göstərilən asfaltbeton təklif edilən üsulla 90- 100⁰J-də komponentləri qarışdırmaqla alınır.

Göstərilən ixtira mövjud birləşdirici və asfaltbetonların çeşidini genişləndirməyə, onları asan və iqtisadi jəhətdən səmərəli üsulla almağa imkan yaradır.

C 09

(21) № a2001 0090

(22) 03.05.2001

(51)⁸C 09 D 4/00, 5/08

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Naibova Tamilla Muxtar qızı
Musayeva Ədilə Yusif qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Örtük kompozisiyası.

(57) İxtira aqressiv mühitdə istismar olunan metal konstruksiyaların termiki yolla bərkidilmiş örtük kompozisiyası ilə korroziyadan qorunma sahəsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi-aqressiv mühitdə işləyən metal konstruksiyaları uzun müddət korroziyadan qorumaq üçün metalla yüksək yapışqan-

lığa, suya və kimyəvi davamlığa malik termiki yolla bərkidilən qoruyucu örtük kompozisiyaların hazırlanmasıdır.

Tərkibə daxildir: (kütə, %)

Tereftaldiamid-fenol-formaldehid 25-35
Epoksi-dian-oliqomeri 5-15
Boksid şlamı 5-10
Aseton qalanı

(21) № a2002 0009

(22) 28.01.02

(51)⁸C 09 J 111/00, 161/10

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Naibova Tamilla Muxtar qızı
Abdullayeva İradə Qurban qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Yapışqan kompozisiya.

(57) İxtira müxtəlif materialların bir-birinə, həmçinin bərk substraklarla yapışdırılması üçün nəzərdə tutulan və tərkibi əsasən butadien-nitril kauçuku, a-aminfenilenmonomaleinamid-fenolformaldehid oliqomeri (AFMA-FFO) qarışığından ibarət olan yapışqan kompozisiyasının hazırlanmasına aiddir.

Qarşıya qoyulmuş məsələ təklif olunan yapışqan kompozisiyasında öz həllini tapır. Yapışqan kompozisiyasının tərkibi göstərilən miqdarda butadien-nitril kauçuku (SKN-26), o-aminfenilenmonomaleinamid-fenolformaldehid oliqomeri, sink oksidi, maqnezium oksidi, asetona və etilasetat qarışığından ibarətdir, k.h.:

Butadien-nitril kauçuku - 100

O-aminfenilenmonomaleinamid-fenolformaldehid-

oliqomeri - 1- 5

Sink oksidi - 4 – 12
Maqnezium oksidi - 150 – 350

Etilasetat - 150- 350
Aseton - 150- 350

Təklif olunan yapışqan kompozisiyası qırılma möhkəmliyini, laylaşma sürətini və çöküntü əmələgətirmə vaxtını yüksəldir.

(21) № a2001 0209

(22) 19.12.2001

(51)⁸C 09 K 7/00, E 21 B 43/22

(71) Kəbot Korporeysn (US)

(72) Miller Edvard E.

Benton Vilyam S.

(73) Kəbot Korporeysn (US)

(54) Polimer kompozisiyası və onun əsasında quyuların istismar edilməsi üçün olan məhlul, alınması üsulu.

(57) Yeni polimer kompozisiyalar təsvir edilmişdir, onlar quyuların istismar edilməsi üçün məhlul kimi, məsələn, məhsuldar layın meydana çıxarılmasından ötrü olan məhlul, işçi məhlulları və ya qazılma məhlulları kimi tətbiq edilir, bu məhlullara karbon turşularının qələvi metal duzları ilə birlikdə sulfonat qruplarına və karboksil qruplarına malik olan suda həll olan birləşmələr daxil edilir. Məsələn, sopolimer 2-akrilamid-2-metilpropansulfon turşusu və ya onun duzundan alınmış 5-dən 95% küt.-yə kimi struktur qrupları və akril turşusu və ya onun duzundan alınmış 5-dən 95% küt.-yə kimi struktur qruplarını saxlayır. Quyuların istismar edilməsi üçün olan məhlullarda lazım olan yüksək temperaturlu özlülüyün təzahürü üçün uyğun gələn miqdarda qarışqa turşusu və ya sirkə turşusunun natrium, kalium və sezium duzları kimi polimer duzundan istifadə etmək olar. Polimer kompozisiya qarışqa və ya sirkə turşusunun natrium, kalium və sezium duzları kimi polimer duzundan istifadə etmək olar. Polimer kompozisiya qarışqa və ya sirkə turşusunun natrium və/və ya kalium və/ və ya sezium duzlarının duz məhlulundan hidratlaşdırılmış həll edilmişdir.

(51)⁸C 09 K 7/02

(71) Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyi (AZ)

(72) Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu

Məcədov Həsən Nürəli oğlu

(73) Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyi (AZ)

(54) Qazma məhlullarının işlənməsi üçün reagentinin alınma üsulu.

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılmasına, xüsusilə qazma məhlullarının işlənməsi üçün reagentinin alınma üsuluna aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondadır ki, qazma məhlullarının işlənməsi üçün

reagentin alınması üsulu suda həll olan polimerlə çoxvalentli metalın sulfat duzunun qarışması ilə səjiylənməklə, suda həll olan polimer kimi politsiklik aromatik karbohidrogenlərin turşusu ilə 1:0,5 komponentlər nisbətində 150-160⁰J temperaturda işlənməsindən alınan sulfonlarını istifadə edirlər, onları suda həll edirlər, 4-5 pH qiymətinə kimi qələvi ilə neytrallaşdırırlar, daha sonra çoxvalentli metalın sulfat duzu ilə qarışdırırlar.

Alınmış reagent qazıma məhullarının struktur- mexaniki və kolloid-kimyəvi göstərijilərini böyük hədd qiymətlərində tənzimləyə bilir.

- (21) № 99/001435
(22) 04.05.99
(51)⁸C 09 K 7/02, 7/06
(71) Xenkel Kommanditqesselsaft AUF Aksiye (DE)
(72) Myüller Haynts Herold Klaus –Peter Fyorster-Tomas Fon Tapavitsa Ştefan Fyuz Yohan-Fridrix Klaas Markus
(73) Xenkel Kommanditqesselsaft AUF Aksiye (DE)
(54) Süxurun parçalanması üçün işlənən modifikasiya edilmiş çoxkomponentli qatışıq.

(57) Su və yağın çoxfaizli qarışdırılması əsasında, axıçı və vurula bilən çoxkomponentli qatışıqlar təsvir olunurlar, tərkiblərində onu qazma vasitəsilə layların açılmasında və / və ya bu jür qazılmış quyuların sonradan işlənməsində istifadə etmək üçün lazım olan emulqatorlar və lazım gəldikdə, digər həll oluna bilən emulsiyalaşdırıla və/vəya dispersiyalaşdırıla bilən köməkçi vasitələr mövjudur. Təklif edilən ixtira, emulqatorlardan və/və ya emulqator sistemlərinin tətbiqinə aiddir. Bu zaman faza inversiyası temperaturuna (FİT) çatdıqda, temperatur diapazonu hüdudlarında, uyğun çoxkomponentli qatışıq, faza tənzimləmənin temperaturu üzrə, tənzimləmə bilən olması üçün emulqatorlardan və/və ya emulqator sistemlərindən istifadə edirlər, belə ki, geolocı açılma zonasında göstərilən temperatur diapazonunun yuxarı sərhəddi, həmin çoxkomponentli qatışıqın işçi temperaturundan o

qədər aşağıda yerləşir ki, su əsasında olan çoxkomponentli qatışıqın bir hissəsi, dispersiyalı yağ fazasında (Y/S emulsiyası), dispers (invert) faza kimi təqdim edilsin, həmin temperatur diapazonunun aşağı sərhəddi isə bu çoxkomponentli qatışıqın dispersiyalı su fazası ilə, S/Y emulsiyasına çevrilməsi imkanını təmin etsin. Yararlı olan, o cümlədən, FİT, 0-100⁰J diapazonunda olan emulqatorlar və/və ya emulqator sistemləri təşkil edirlər, beləki, onlar, əsas etibarilə, ən azı qismən, qeyri-ionogen strukturuna malikdirlər.

Təklif edilən ixtira, texniki məhsuldarlıq, ekoloci jəhətdən uyğunlaşma və xərjlərin, əldə edilən effektlə nisbəti üzrə tələblərin optimallaşdırılması imkanını təmin edir.

C 10

- (21) № a2000 0186
(22) 22.08.2000
(51)⁸ C 10 G 9/00, 9/36, F 28 D 7/10
(71) KULBRUK LİMİTED (RU)
(72) Buşuyev Vladimir Andreeviç
(73) KULBRUK LİMİTED (RU)
(54) Aşağı molekullu olefinlərin alınması üsulu karbohidrogenlərin pirolizi üçün reaktor və piroliz qazlarının tovlanması üçün aparat.

(57) İxtira neft kimyası sahəsinə, xüsusən də, aşağımolekullu olefinlərin alınmasına aiddir.

Karbohidrogenlərin pirolizi ilə aşağımolekullu olefinlərin təqdim edilən alınması üsuluna ilkin maddənin qızdırılma və buxarlandırılması, onun buxar-həllədiyi ilə qarışdırılması, kürəkli reaktorda onda fırlanan kürəklərin hidrodinamik tormozlanması hesabına qarışıqın həjmində generasiya edilən istiliklə termik piroliz daxildir, üsula, həmçinin, piroliz maddələrinin soyudulması və sonra onların bölünməsi daxildir, hansı ki, qarışıqın piroliz temperaturuna kimi qızdırılması kürəkli reaktorun işçi zolağında dövr edən pirolizin isti qazları ilə piroliz reaksiyasının davam etmə müddətinə nisbətən kiçik zaman müddətində qarışdırılması yolu ilə həyata keçirilir. Üsul aşağımolekul-

lu olefinlərin çıxımını artırmağa imkan verir.

- (21) № a2001 0036
(22) 13.02.2001
(51)⁸C 10 G 33/04
(71) «Midiya» kiçik müəssisəsi (AZ)
(72) Abdullayev Yaqub Hidayət oğlu Əhmədov Sabir Mustafa oğlu Kamilov Mirnağı Ağaseyid oğlu Həsənov Tofiq Mustafa oğlu Nəsirov Mədət Jərulla oğlu
(73) «Midiya» kiçik müəssisəsi (AZ)
(54) Deemulqator.

(57) İxtira deemulqatorlardan istifadə etməklə neftin deemulsasiya edilməsi sahəsinə, daha dəqiq, davamlı neft emulsiyalarını dağıtmaq üçün yeni deemulqatorun tərkibinə aiddir.

İxtirada əsas məsələ, səmərəli, iqtisadi jəhətdən sərfəli deemulqatorun alınması və onların çeşidinin genişləndirilməsidir.

İxtirada qoyulmuş məsələ deemulqatorun tərkibi açıq rəngli neft məhsullarının (kerosin, dizel yanacağı) qələvi ilə işlənməsindən alınan tullantı, izopropil spirti, propilenqliköl istehsalını kub qalığı və sudan ibarət olub və komponentləri kütlə % aşağıdakı nisbətlərdə götürülərək;

- açıq rəngli neft məhsullarının (kerosin, dizel yanacağı) qələvi ilə işlənməsindən alınan tullantı - 15,6 – 19
- izopropil spirti - 7,5 – 12,5
- propilenqliköl istehsalının kub qalığı - 6,25 – 25
- su - qalanı
həll edilir.

C 12

- (21) № a2001 0051
(22) 02.03.2001
(51)⁸C 12 P 7/06
(76) Quliyev Alim Nəsrəddin oğlu Abdullayev Rauf Cəmsid oğlu Zeynalova Ləman Alim qızı (AZ)
(54) Etil spirtinin istehsal üsulu.

(57) İxtira fermentin (maya) təsiri ilə üzvi birləşmələrin, daha dəqiq ifadə edilərsə, xurma və digər meyvələrdən etil spirtinin istehsal üsuluna aiddir.

Təklif olunan etil spirtinin ye-
tişmiş xurma meyvəsindən alınması
üçün meyvələrin xırdalanması, alın-
mış kütləyə kəndalaş meyvəsini əla-
və etməklə, onun hidroliz edilməsi-
ni, homogenləşdirilməsini, şirənin
çəçədən ayrılmasını və alınmış xur-
ma şirəsinə üzüm çəçəsini əlavə et-
məklə, qıjıqırmasını nəzərdə tutur.

Alınmış etil spirti yüksək tə-
mizlik dərəcəsinə, ən yüksək orqa-
naleptik keyfiyyət göstərici xassələ-
rinə malik olması ilə onun tibbidə
və yeyinti sənayesində tətbiq etmək
olur.

C 22

- (21) № a2001 0100
(22) 17.05.2001
(51)⁸C 22 C 27/06
(71) Azərbaycan Texniki Universite-
ti (AZ)
(72) Hüseynov Ələkbər Gülməmməd
oğlu
(73) Azərbaycan Texniki Universite-
ti (AZ)
(54) Polad məmulatlarının vaku-
m da xromlaşdırılması üsulu.

(57) Təklif olunan ixtira polad və
ərintilərin kimyəvi termiki emalına
aid olub, maşınqayırma, o jümlə-
dən vakum şəraitində detalların
xromlaşdırılması prosesində tətbiq
edilə bilər.

Təklif olunan ixtiranın əsas
məğzi ondan ibarətdir ki, xromla-
ma üsulunda qutunu xrom ovuntu-
su ilə doldurulması, detalların se-
peratorada yerləşdirilərək, qutuda
qoyulması, qutunun vakuum soba-
sında yerləşdirilməsi, vakuumun
yaradılması və sobanın qızdırılması
prosesində əvvəlcə qutunun qapa-
ğında 5-10 mm diametrdə deşiklər
hazırlayırlar, sonra qutuya əlavə
olaraq, aktivləşdiriji olaraq, 5% -
xloramonisi və 5% alüminium oksidi
tökülür ki, bu da prosesdə xrom-
mun difuziya vaxtını azaldır. Qutu-
nun qapağı örtüldükdən sonra va-
kuum havaya sorularaq, (1,3-1,6)
10³ Pa vakuum yaradırlar, soba qız-
dırılaraq, 950-1100% xromlaşmada
işçi temperatur alınır, sonra qutu-
nu detallarla birlikdə 4-5 saat gös-
tərilən recimdə xromlaşdırılır, bu
da mövjud üsulla müqayisədə
imkan verir ki, oksidləşmə prosesi
aradan götürülsün ki, xromlanmış

qatın keyfiyyəti yüksəlsin, onun
mürəkkəbliyi və yeyilməyə
davamlığı 15-20% artsın, eyni
zamanda xromlaşdırma prosesində
elektrik enerjisinin sərfi azalsın.

C 23

- (21) № a2001 0083
(22) 27.04.2001
(51)⁸C 23 C 22/00, C 09 D 5/00
(71) Azərbaycan Milli Elmlər Aka-
demiyasının Qeyri-Üzvi və Fizi-
ki Kimya İnstitutu (AZ)
Bakı Metropoliteni (AZ)
(72) Kazımov Aydın Məmmədəli
oğlu
Səlimxanova Dilşad Həsən qızı
Məmmədyarova İzida Fuad
qızı
Muradov Elbrus Ənvər oğlu
Orucov Feyzulla Talib oğlu
Rəsulov Arif Yunis oğlu
Tağı-zadə Fuad Çingiz oğlu
(73) Azərbaycan Milli Elmlər Aka-
demiyasının Qeyri-Üzvi və Fizi-
ki Kimya İnstitutu (AZ)
Bakı Metropoliteni (AZ)
(54) Distillə olunmuş naften turşu-
larının astarlayıcı-pası çevirici
kimi tətbiqi.

(57) İxtira metropolitenin yüksək
rütubətli atmosferində işləyən metal
konstruksiyaların korroziyadan
mühafizəsinə aiddir.

İxtiranın məsələsi yüksək rütu-
bətli, aqressiv ionlar yeraltı suların
təsiri altında və daimi vibrasiya za-
manı polad səthin ilkin tam təmiz-
lənməsi mümkün olmayan şəraitdə
metropolitenin metal konstruksiya-
ları və dəmirbeton armaturları üz-
rinə çəkmək üçün

çevirijinin işlənilib hazırlanmasıdır.

Qoyulan məsələ onunla həll
olunur ki, dəmir armaturların (kor-
roziyadan tam təmizlənməmiş)
paslı səthinə çəkilən astarlayıcı-pası
çeviriji kimi distillə olunmuş naften
turşuları tətbiq edilir.

Beləliklə, astarlayıcı-pası çeviri-
ji-distillə olunmuş naften turşuları
metal konstruksiyaların və dəmir-
beton armaturların səthinə hidro-
foblaşdıraraq, metropoliten qurğu-
larının istismarı şəraitində ətraf aq-
ressiv mühitin – yüksək rütubətin,
daimi vibrasiyanın təsirindən qoru-
yur.

Bölmə D.

Toxuma mallar və kağız.

D 04

- (21) № a2001 0179
(22) 22.10.2001
(51)⁸D 04 B 1/00
(76) Hacıyev Cahangir Əhməd oğlu
(AZ)
(54) Eninə ikiqat pres trikotajı.

(57) İxtira trikotac istehsalının tex-
nologiyasına aid olub, eninə hörü-
lən ikiqat pres hörməli trikotacın
quruluşuna toxunur.

İxtiranın məqsədi trikotac mə-
lumatları assortimentinin genişlən-
dirilməsi və material tutumunun
azaldılmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibar-
ətdir ki, eninə ikiqat pres trikotacı-
nın sütunlarındakı lastik ilmələrinin
üzərində açıq saplar vardır, trikotacı-
nın hər ikinci ilmə sütunu saya pres
ilmələrindən əmələ gəlir və qarşı tə-
rəfdə yerləşən lastik 1+1ilmələri
üzərindəki açıq saplarla birləşmiş-
dir. Qalan ilmə sütunları qoşa las-
tikli açıq saplarla birləşmiş lastik
1+1 ilmələrinə yaranır.

Təklif olunan ixtiranın proto-
tiplə müqayisədə üstünlüyü trikotacı-
nın az material tutumluğu, onun
xassələrinin, xarici görünüşünün
yaxşılaşdırılması, assortimentinin
və naxış imkanının genişlənməsidir.

(51)⁸D 04 B 37/02

- (76) Hacıyev Cahangir Əhməd oğlu
(AZ)
(54) Əymə dəriyinin ölçülmə üsulu.

(57) İxtira trikotac istehsalı
sahəsinə aid olub. Dairəvi və səthi
hörüjü maşınlarında əymə
dərinliyini ölçmə üsuluna toxunur.

İxtiranın tapşırığı əymə dərinli-
yinin təyin olunmasını sadələşdir-
məkdir. İxtiranın mahiyyəti işçi üz-
vün aşağı düşmə məsafəsini müəy-
yən etməkdir. Onun üçün yerdəyiş-
mənin ölçülməsini yerinə yetirən işçi
üzv kimi əyiji klinini götürürlər.
Qaytarma xəttinə nəzərən əyiji kli-

ninin sonuna qədər aşağı gedişini h_k ölçürlər.

Nəhayət, klinin aşağı vəziyyətdən yuxarıya doğru jari qalxmasını h_i müəyyən edirlər və əymə dərinliyini $h_k = h_k - h_i$ düsturu ilə tapırlar.

Təklif olunan üsulun prototiplə müqayisədə üstünlüyü ondan ibarətdir ki, hərəkətli iynə indikatorun ölçmə başlığının kontaktı tamamilə ləğv olunur. Bununla, əymə dərinliyinin ölçülməsinin sadəliyi və dəqiqliyi təmin olunur.

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

E 02

(21) № a2001 0145

(22) 19.07.2001

(51)⁸E 02 D 27/34

(71) Azərbaycan İnşaat və Memarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu (AZ)

(72) Rzayev Rövşən Ağarza oğlu

Orucov Fikrət Mustafa oğlu

Hüseynov Rafiq Məmməd oğlu

(73) Azərbaycan İnşaat və Memarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu (AZ)

(54) Zəlzələyə davamlı qurğunun özü.

(57) İxtira özü inşaat sahəsinə, xüsusilə, zəlzələ təsiri şəraitində tikilən bina və qurğuların özü konstruksiyasına aiddir.

Zəlzələyə davamlı qurğunun özü oyuqlar yaradılmış yuxarı və aşağı dayaq hissələrindən və onların arasında yerləşdirilmiş aralıq elementindən ibarət olub, oyuqlar içərisində fərqsiz tarazlıq vəziyyətli hərəkətli aralıq elementləri yerləşdirilən müstəvi dibli yerinə yetirmişdir, özülün dayaq hissələri arasında isə sürüşmədə az möhkəmlikli materialdan izolyasiya qatı qoyulmuşdur və oyuqların boşluğu da onunla doldurulmuşdur.

(21) № a2001 0197

(22) 23.11.2001

(51)⁸E 02 D 31/02-31/04

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Mirzəyev Ramiz Şəmsəd oğlu
Əcəmov Keykavus Yusif oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Hidroizolyasiya materialı.

(57) İxtira hidrolizasiya materialının alınmasına həsr edilmişdir.

İxtiranın mahiyyəti bitum saxlayan hidrolizasiya materialı plastifikator kütlə % təşkil edir.

Bitum 75,0 – 82,5

Polietilen 0,5 – 1

Polipropilen (ataktik) 2 – 4

Bentonit qalanı

Təklif edilmiş hidrolizasiya materialı imkan verir.

Protoip ilə müqayisədə yumşalma temperaturunu artırır və kövrəklik temperaturunu azaldır.

Dolduruju kimi bahalı talk əvəzinə yerli daha ujuz xammaldan bentonitdən istifadə edilir.

E 21

(21) № 99/001576

(22) 15.09.99

(51)⁸E 21 B 19/06

(71) Stolt Offşor Limited (GB)

(72) Soltanəhmədi Abbasəli

Soltanəhmədi Coan Elizabet

(73) Stolt Offşor Limited (GB)

(54) Boruvari elementin tutub saxlanılması üçün qurğu və üsul.

(57) İxtira, borular ilə əlaqədar olan endirib-qaldırma əməliyyatları üçün avadanlığa, daha dəqiq olaraq, boruların tutub saxlanması üçün avadanlığa, həmçinin, həmin avadanlığı istifadə etməklə, boruların tutub saxlanması və sualtı boru kəmərlərinin çəkilməsi üsullarına aiddir.

İxtiranın qarşıya qoyduğu məsələ, sualtı boru kəmərinin borularının birləşdiyi yerlərdə əmələ gələn gərginliyin konsentrasiyasının azaldılmasından ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş məsələ onunla həll olunur ki, tərkibində detallarına ayrılı bilən elementin mövjud olduğu, həmin elementin birinci konstruksiya ilə birləşdirməyə uyğunlaşdırıldığı və daxili konstruksiyaya malik olduğu, daxili konstruksiyanın, birinci konstruksiyaya ilə birləşdirildiyi, detallarına ayrılı bilən elementin, boruvari elementin ətrafında yerləşdikdə, boruvari elementi tutub saxlamaq üçün, qaldırıcı qurğu ilə birləşmək üçün,

qurğunun tərkibində xarici konstruksiyanın mövjud olduğu, boruvari elementin tutub saxlanması üçün qurğuda, boruvari element ilə birləşdirmək üçün uyğunlaşdırılmış birinci element, birinci konstruksiyayı təşkil edir. Boruvari elementlərin tutub saxlanması və onların dənizin dibində düzülməsi üçün təklif edilən üsul, təklif edilən qurğunun iş prinsipinə əsaslanır.

(21) № 99/001545

(22) 23.12.99

(51)⁸E 21 B 23/00

(76) Həsənov Ramiz Əliş oğlu

Məmmədov Ələddin Aşot oğlu

Müzəffərov Bayram Niyaz oğlu

(AZ)

(54) Quyuda boruları açmaq üçün qurğu.

(57) İxtira neft sənayesinə, əsasən neft və qaz quyularının təmiri və bərpası üzrə texnikaya aiddir, eləcə də istismar və qazma quyularında boruları açib-çıxarmaq üsulu ilə qazların ləğvi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

İxtiranın məqsədi qurğunun işləmə effektivliyinin və ötürmə imkanlarının artırılmasıdır.

Qoyulan məsələyə onunla nail olunur ki, məlum qurğuda gövdə, içiboş aparıcı val, satelitlər, daxili işləri olan təciz və gəzdiricidən ibarət planetar reduktor, plaşkalı tormoz qovşağı, keçirijləri özündə birləşdirir, hansı ki, planetar reduktor giriş və çıxış planetar pillələrdən ibarət ikipilləli şəkildə yerinə yetirilmişdir və onun pillələri tormoz qovşağının hər iki tərəfində yerləşmişdir, giriş pilləsinin təciz tormoz qovşağının tangensial yerləşdirilmiş plaşkalı ilə hərəkətli əlaqədədir, aşağı hissəsi isə gəzdirici olmaqla çıxış pilləsinin təciz və aparıcı valı arasında ilişməyə daxil olur, axırınjı isə gəzdirici olmaqla giriş pilləsinin təciz və aparıcı valı ilə ilişməyə daxil olur, çıxış pilləsinin təciz yan səthi isə giriş pilləsinin içiboş aparıcı valının üzərində yerləşdirilmiş spiral tutma qovşağı vasitəsilə hərəkətli əlaqədədir.

Tormoz qovşağı plaşkalardan ibarətdir, hansı ki, radial sektorlar şəkildə ijrə olunmuş, örtüyün yuvalarında yerləşdirilmiş, xarici səthi

üzrə uzununa dilijiklər açılmış, ox-boyu, radial və çevrəvi istiqamətlərdə hərəkət edə bilən, hansı ki, oxboyu istiqamətdə hərəkəti gövdənin çıxıntısına söykənmiş silindrik yaylar sistemi vasitəsilə məhdudlaşdırılmışdır, həmçinin örtüyün xarici səthində onun qoruyucu kəməre nəzərən fırlanmasının məhdudlaşdıran dayandırıcı yastı yaylar yerləşdirilmişdir, hansı ki, aşağıdan vintlər vasitəsilə sərt bərkidilmiş, yuxarı hissədə isə qurğunun oxu boyu müəyyənləşdirilmiş hərəkətə malikdir, plaşkalar isə gövdənin yumrujuqlarının çiyinlərinə söykənməklə laylı tutujularla dayandırılmışdır, axırnjılar bir ujudan örtüyün yarığına oturdularaq, iki vint vasitəsilə bərkidilmiş, digər uju isə plaşkaların yan səthindəki deşiklərdə hərəkət etmək imkanı ilə yerləşdirilmişdir.

(21) № a2001 0163

(22) 10.09.2001

(51)⁸E 21 B 33/00

(76) **Canəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu**

Məmmədov Vasif Talib oğlu

Səlim Mübarək Saleh

(54) **Kəmərlə başlığının kipləndirmə düyünü.**

(57) Kəmərlə başlığının kipləndirmə düyünü neft və qaz sənayesinə aid olub, iki və daha çox oturtma sütununun (kəməri) bağlamaq, kəmərlə bərpası fəzadə təzyiqli hermetikləşdirməkdir.

İxtiranın məsələsi- kipləndirijinin bərabər deformasiyaya və onda özü-özünə kipləndirmə effektinin təmin olunması yolu ilə kipləndirmə düyünün işinin etibarlılığı yüksəltməkdir.

Qoyulmuş məsələni həll etmək məqsədilə kəmərlə başlığının kipləndirmə düyünü kipləndirijiyə elementindən və dayaq həlqələrindən ibarət olmaqla, ixtiraya görə kipləndirijiyə element dayaq və yan hissələrinə sferiki kəsikləri olan silindr formasında, dayaq həlqələrin yan tərəfləri isə hamar hazırlanmışdır.

(21) № a2000 0085

(22) 13.04.2000

(51)⁸E 21 B 33/064

(71) **Bağirov Oqtay Təhmasib oğlu (AZ)**

(72) **Bağirov Oqtay Təhmasib oğlu**

Babayev Rəvan Cəfər oğlu

Bəkirov Şaiq Xanbaba oğlu

Sarıyev Azər Sədaqət oğlu

İbrahimov Rafiq Salman oğlu

Şıxıyev Mədət Nux oğlu

Bayramov Eyyub Məmmədəli oğlu

Yusifov Rauf Əli oğlu

(73) **Bağirov Oqtay Təhmasib oğlu (AZ)**

(54) **Quyuağzı suyun altında yerləşən quyuların boğulması üçün üsul.**

(57) İxtira dənizdə neft və qaz quyularının qazılması zamanı preventorin alt sahəsində yığılan qalıq qazın çıxarılması üçün istifadə olunan yeni üsuldan ibarətdir.

İxtiranın əsas məsələsi preventoraltı sahədə toplanan qazın tam çıxarılmasının səmərəliliyini və təhlükəsizliyini təmin etməkdir.

Qarşıya qoyulan məsələ mövjud üsulda boğulma və ştuserlənmə xətləri vasitəsi ilə preventoraltı fəzadə toplanan sərbəst qazın suya karboksilmetilselyülozanın (KMS) aşağıda çəki faizi təmsil edilən məhlul ilə təmizlənməsi ilə həyata keçirilir.

Karboksilmetilselyüloza- 0,75–1,00 Su - qalanı

Bu üsulun texniki-iqtisadi üstünlüyü ondan ibarətdir ki, preventorun alt hissəsində yığılmış qalıq qazın çıxarılmasının səmərəliliyi və təhlükəsizliyi təmin olunur.

(21) № 99/001292

(22) 24.03.99

(51)⁸E 21 B 33/12

(76) **Canəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu**

Məmmədov Vasif Talib oğlu

Məmmədov Hüseyn Vasif oğlu

(54) **Pakerin klapan düyünü.**

(57) Pakerin klapan düyünü neft və qaz sənayesinə aid olub neft və qaz laylarını ayırmaq üçün hidromexaniki və hidravliki pakerlərin oturdulmasından ötrü istifadə olunur.

İxtiranın məsələsi – klapan düyününün etibarlı işini təmin etmək və inersiya effektini aradan qaldırmaq, pakerin kipləndirijiyə elementlə-

rinin çoxsaylı təsir prinsipini yarıdaraq, yumşaq oturtmaq.

Bunun üçün gövdənin daxili səthi konik, sonra silindrik və yəni-dən konik formada, kürə isə elastik material olan rezindən hazırlanır.

(21) № a2000 0095

(22) 20.04.2000

(51)⁸E 21 B 34/06

(71) **Əliyev Vaqif İzzət oğlu (AZ)**

(72) **Hümbətov Həsən Həşim oğlu**

Əliyev Vaqif İzzət oğlu

Rzayev Əli İslam oğlu

Əfəndiyev Oqtay İsmayıl oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

(73) **Əliyev Vaqif İzzət oğlu (AZ)**

(54) **Yuyucu-dövtmə klapanı.**

(57) İxtira neft sahəsinə, əsasən neft və qaz quyularının istismarı sahəsinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, gövdənin xarici sahəsində itələyijinin həlqəvi qanovu ilə qarşılıqlı əlaqədə olan kürənin onlarda yerləşdirməsi imkanı ilə, uzun və qısa qanovlardan ibarət olan fiqurlu nov yerinə yetirilmişdir, gövdə və silindr arasında qayka və kontrqayka qoyulmuşdur, gövdə, itələyiji, qayka və gövdəyə konsentrik quraşdırılmış silindr isə radial kanal vasitəsilə gövdənin daxili boşluğu ilə əlaqələndən həlqəvi kamera təşkil edirlər, gövdənin aşağı hissəsində isə klapanla örtülən kanal vardır.

Nəticədə konstruksiya sadələşir, iş etibarlılığı yüksəlir, texnologi imkanlar genişlənir, yığımdan ikinci

boruları kənar çıxarılır, montaj qənaət edilir, qaldırma-endirmə əməliyyatlarına sərf olunan vaxt azalır, quyunun müxtəlif dərinliklərində quyuya mayesinin quyuya axını yaratmaq üçün aerasiya aparılır, dövtməni bərpaetmə yolu ilə boru arxasının və o jümlədən, paker üzərindən çöküntü qarışıqlarının təmizlənməsi imkanı yaranır, bu zaman paker asan azad olunur.

(21) № 99/001491

(22) 14.09.99

(51)⁸E 21 B 36/04

(76) **Paşayev Arif Mir Cəlal oğlu**

Mehdiyev Arif Şəfaət oğlu

Nizamov Telman İnayət oğlu

Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Orucov Böyükəğa Zərbəli oğlu

Vəliyev Mahir Yolçu oğlu

Əyyubov Elçin Elvir oğlu (AZ)

(54) Elektrik qızdırıcı aparatın avtomatik idarə qurğusu.

(57) İxtira neft sənayesinə, konkret olaraq, neftçixarma prosesində deparafinləşmə, dehidratlaşma, çıxış xətlərinin donmasının qarşısının alınması, qatı neftlərin nəqlətmədən qabaq qızdırılması, stabil emulfiyalıların qızdırmaqla parçalanmasının və s. vacib olduğu yerlərdə neft və qaz çıxarılması sahəsinə aiddir.

Təklif olunan ixtiranın məqsədi onun istifadə sahəsini genişləndirmək, elektrik enerjisini iş prosesində məsrəflə sərf etmək, o saydan, kiçik güjü qida mənbələrindən bəsləndikdə belə, qurğunun etibarlığını, stabilliyini və effektivliyini təmin edir.

Qoyulmuş məqsəd elektrik şəbəkəsini qızdırıcı aparatla birləşdirən kommutasiya qovşağı və axırının ikisəviyyəli istilik kontaktoru, aparatdakı təzyiqli ölçən datçiki, qəza və həyəcan siqnalları düyünlərini əlaqələndirən idarə və indikasiya paneli və mühafizə blokunu təşkil edən qurğunun göstərilən kommutasiya qovşağının tiristorlu idarə olunan düzləndiricidən yığılmasıdır. Belə ki, düzləndiricinin idarə sxemi girişinin, əlavə edilmiş faz ardıcılığı və yoxluğu düyünlərilə və qızdırıcı aparatdakı istiliyin jari qiymətini bildirən datçiklə, ikisəviyyəli istilik kontaktor ilə, təzyiqli qovşağı və yuxarı hədlərini göstərən elektrik kontaktlı manometrlə, qəza və həyəcan siqnalları, jari istiliklə verilmiş istiliyi müqayisə düyünlərilə əlaqəsi idarə və indikasiya paneli və mühafizə bloku vasitəsilə yerinə yetirilir.

(21) № 99/001413

(22) 29.06.99

(51)⁸E 21 B 37/06, C 09 K 3/00

(71) Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə» (AZ)

(72) Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu İbrahimov Abdulla Cabbar oğlu

Şirinov Əhməd Murtuza oğlu

Süleymanova Sevda Abas qızı

Qafarova Gülyetər Mikayıl qızı

(73) Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

«Dənizneftqazlayihə» (AZ)

(54) Asfalt-qətran-parafin çöküntülərinin yaranmasının qarşısının alınma üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aiddir və neftin hasilatı, nəqli və saxlanması sistemlərində AQPÇ-nin yaranmasının qarşısını almaq üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məzisi AQPÇ-nin yaranmasının qarşısının alınmasında neftin hər litrinə inhibitor kimi ağ neftdə 1%-li məhlul şəklində izobutilen-izopren sopolimeri (marka BK-2055) 150-200mq miqdarında əlavə edilir.

Təklif olunan üsul asfalt-qətran-parafin çökməsinin qarşısını 98,6% alır.

(21) № 99/001500

(22) 20.07.99

(51)⁸E 21 B 37/06, C 09 K 3/00

(71) Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə» (AZ)

(72) Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu İbrahimov Abdulla Cabbar oğlu

Şirinov Əhməd Murtuza oğlu

Süleymanova Sevda Abas qızı

Qafarova Gülyetər Mikayıl qızı

Naibova Tamilla Muxtar qızı

(73) Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə» (AZ)

(54) Asfalt-qətran-parafin çöküntülərinin yaranmasının qarşısının alınma üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesi sahəsinə aiddir və neftin hasilatı, nəqli və saxlanması sistemlərində AQPÇ-nin yaranmasının qarşısını almaq üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məzisi ondan ibarətdir ki, neftin hər litrinə reagent kimi asetonunda 1%-li məhlul şəklində tərkibində buraxıla bilən hədd miqdarında fenol olan asetoamid-fenol-formaldehid oliqomeri 110-130 mq miqdarında əlavə edilir. Təklif olunan üsul asfalt-qətran-parafin çökməsinin qarşısını 96-97% alır.

(21) № a2000 0101

(22) 25.04.2000

(51)⁸E 21 B 43/10, 33/04, 19/16

(71) Əliyev Vaqif İzzət oğlu (AZ)

(72) Əliyev Vaqif İzzət oğlu

Məcədov Həsən Nürəli oğlu

(73) Əliyev Vaqif İzzət oğlu (AZ)

(54) Gizli və hissə-hissə buraxılan və sementlənən qoruyucu kəmərlər üçün sallatma qurğusu.

(57) İxtira neft sənayesinə, əsasən neft və qaz quyularının qazılması sahəsinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, gizli və hissə-hissə buraxılan və sementlənən qoruyucu kəmərlər üçün istifadə olunan sallatma qurğusu muftadan və iki yan yuma deşiyi olan nipeldən, sanjaqdan, kipləşdiriji halqalardan, mufta içərisində isə sanjaq vasitəsilə nipeldən asılmış asılan tıxaj yerləşdirilmiş və nipelin içərisində keçən işçi basqı tıxajdan, iki yan yuma deşikləri üzərində yığılan və mərkəzi yuma deşiyi olan qayqa ilə sıxılan membrandan ibarətdir.

Nəticədə sallatma qurğusunun quruluşu sadələşir, iş etibarlı yüksəlir, sement məhlulunun basılması prosesi ara vermədən iki tıxajla birlikdə aparılır, sementləmə prosesinin keyfiyyəti yüksəlir, qoruyucu kəmərin əyilməsi və sınıması ehtimalı aradan götürülür, qazma borularının sement daşından tutulması ehtimalı aradan qaldırılır. Qoruyucu kəmərlər sement daşında düz və asılı vəziyyətdə qalır və sementləmənin axırında dəqiq olaraq «dayan» siqnalını alıb proses saxlanılır.

(21) № a2001 0072

(22) 13.04.2001

(51)⁸E 21 B 43/22, C 02 F 1/50

(71) Azərbaycan Milli Elmələr Akademiyasının Y.H.Məmmədliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)

(72) Abbasov Vaqif Məhərrəm oğlu Səmədov Ataməli Məcəd oğlu Abdullayev Elmar Şahmar oğlu Məhərrəm Rəşad Rəşad oğlu İsmayılov Teyyub Allahverdi oğlu

Hüseynova Naidə Mübariz qızı Abdullayeva Emiliya Hamlet qızı

(73) Hüseynova Naidə Mübariz qızı Abdullayeva Emiliya Hamlet qızı

- (73) Azərbaycan Milli Elmələr Akademiyasının Y.H.Məmmədliyev ad. Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu (AZ)
- (54) Neft layında sulfatreduksiyaedici bakteriyaların həyat fəaliyyətinin məhv edilməsi və neft-mədən avadanlıqlarının korroziyadan müdafiəsi üçün tərkib və onun alınma üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə, neftli laylara su vurulması zamanı sulfatreduksiyaedici bakteriyaların həyat fəaliyyətinin məhv edilməsi və neft-mədən avadanlıqlarının korroziyadan müdafiəsi üçün tərkibə və onun alınma üsuluna aiddir.

Təqdim olunmuş ixtiraya əsasən tərkibində stabilizator-180⁰-350⁰J fraksiyalı neft karbohidrogenlərinin təmizlənməsindən alınan neytrallaşma məhsulu, səthi-aktiv maddə və həlledici olan komponentlərin kütlə payı %-lə. Stabilizator-180-350⁰J fraksiyalı neft karbohidrogenlərinin təmizlənməsinin neytrallaşma məhsulu 20-25 SAM –tursuların atanolaminlə kompleks birləşmələri 5-15 həlledici qalan hissə tərkib təklif olunur.

Həlledici kimi aşağı molekullu alifatik spirtlər və alifatik karbohidrogenlər istifadə edilə bilər.

Göstərilən tərkibi almaq üçün onun alınma üsulu da təklif olunur.

Təklif olunan üsulla alınan tərkib 25-100 mq/l qatlıqlarda sulfatreduksiyaedici bakteriyaları tamamilə məhv edir, korroziyadan müdafiə effekti 98-99% təşkil edir.

(21) № a2000 0038

(22) 29.02.2000

(51)⁸E 21 B 43/22

(76) Qurbanov Rəhman Əlişgər oğlu
Həsənov Ramiz Əliş oğlu
Kərimov Kərim Seyidağa oğlu
Əmirov Rəhim Güləhməd oğlu
Bağrov Oqtay Təhmasib oğlu
(AZ)

(54) Quyudibi zonanın işlənilməsi üsulu və onun icrası üçün qurğu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aiddir və məhsuldar layların verimi-

nin artırılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məsələsi quyudibi zonasının işlənməsi effektivliyinin artırılması və məhsuldar layın filtrasiya qabiliyyətinin bərpasından ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll edilir ki, mahiyyəti quyunun saxlanması, quyuya nasos-kompressor boruları /NKB/ vasitəsilə müvafiq avadanlığın buraxılmasından, quyü fazasının yerüstü nəqlədiyi avadanlıqla əlaqələndirilməsindən, quyuya texnoloci mayenin vurulmasından və müəyyən vaxt fasiləsindən sonra quyunun işə salınmasından ibarət olan işlənmə üsuluna müvafiq, quyunun işə salınması prosesində avadanlığın endirilməsi zamanı quyü məhsulunun NKB- na daxil olmasının qarşısı alınmaqla laya əks təzyiqin və texnoloci mayenin laya basılması prosesində onun boruvarxası fəzaya keçməsinin aradan götürülməsi hesabına məhsuldar laya dərin soruğu depressiya yaradılır, quyudibinin işlənməsi üçün qurğu nəqlədiyi avadanlıqdan, nasos-kompressor boruları jərgəsindən, aşağı hissəsində klapan düyünü və özlü plastik əsaslı kipləşdirici elementi olan pakerdən ibarət olmaqla qurğu məhsuldar laya drenaj təzyiqi göstərən paker üzərində yerləşdirilmiş və bir istiqamətli klapanı olan drenac düyünü ilə təhiz edilmişdir, drenac düyünü öz aralarında diffuzorla birləşdirilmiş texnoloci mayenin mərkəzi xəttə daxil edilməsi üçün kanalları olan daxili və quyü məhsulunun boruvarxası fəzaya çıxarılması üçün kanalları olan xarici gövdələrdən ibarətdir, pakerin aşağı hissəsindəki klapan düyünü isə ikiistiqamətli yerinə yetirilmişdir.

Bölmə F.

Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

F 04

(21) № a2000 0129

(22) 10.05.2000

(51)⁸F 04 C 1/16

(76) Cənəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu
Qurbanov Rəhman Əlişgər oğlu
Həsənov Asif Pənah oğlu
Abasov Fərhad Misir oğlu
(AZ)

(54) Quyudibi mühərrik.

(57) Təqdim edilən ixtira qazımada, həmçinin neft və qaz quyularının əsaslı təmirində istifadə edilən qurğulara, xüsusilə quyudibi mühərriklərə aiddir.

Təklif olunan ixtirada qoyulan məsələ quyudibi mühərriyin işinin etibarlığını artırmaqdan ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, gövdədən, vertikal vurma və axıtma kanallardan, yan səthlərində pənjərələri olan, içərisində kameralara ayrılan və uyğun olaraq, vurma və axıtma kanalları ilə əlaqələnməklə, gövdəyə bərkidilmiş statordan, onun daxilində yerləşdirilmiş və üzərindəki radial pərləri biri digərinə nəzərən bujaq altında bərkidilmiş pilləli rotordan ibarət olan quyudibi mühərriyin statorun pənjərələri tangensial və bərabər yerləşdirilmiş, rotor isə axıtma kanalı və rotorun pərləri arasında yerləşdirilmiş radialdeşiklərlə təhiz olunmuş, vurma və axıtma kanalları ilə əlaqələnməmiş, pərlər rotora tərənəmz bərkidilmişdir.

F 16

(21) № a2001 0203

(22) 07.12.2001

(51)⁸F 16 C 19/02, 19/34

(76) Həbibov İbrahim Əbülfəz oğlu
Şahbazov Eldar Qəşəm oğlu
Mustafaev Səfa Dadaş oğlu
Səlimxanov Orxan Qüdrət oğlu
Pənahov Rəfael Nurəddinoviç
Allahverdiyev Kamil İsmayıl oğlu
Mustafayev Nəriman Səfa oğlu
(AZ)

(54) Radial-dayaq kürəcikliyastıq qovşağı.

(57) İxtira maşınqayırma sənayesinə aid olub, neft və qaz quyularının qazılmasında işlənen dərinlik mexanizmlərində də istifadə oluna bilər.

Təklif olunan ixtiranın məsələsi qurğunun etibarlığını artırmaq və hərəkətdə olan sürtünən detalların sayını azaltmaq və yastığın seksiyalarında detalların qazma məhlulu ilə kontakt yolunu, səthini və vaxtını artırmaq, həmçinin də öz horizontal-radial oxu ətrafında fırlanan hər kürənin yırğalanmasını təmin etməklə təmirarası müddətin uzadılmasıdır.

Eyni ox üzərində silindrik gövdədən və valdan ibarət, korpusla val arasındakı həlqəvi boşluqda yerləşən və kiçik diametrlə nazik həlqələrlə valda növbə ilə kip oturdulan fırlanan həlqlər - rotorlar sırasına, böyük diametrlə nazik həlqələrlə korpusun içərisində növbə ilə kip oturdulan hərəkətsiz həlqələr - statorlar sırasına və onların arasındakı gediş yolunda yırğalanan kürələr sırasına malik radial dayaqlı kürəli separatorsuz çoxsıralı yastıqdan ibarət radial dayaqlı kürəli yastıq qovşağında, ixtiraya görə, yastığın rotorları və statorları bir-birinin altında yerləşərək, yoluna yarımator səth həndəsi forması verirlər.

Təklif olunan qurğudan müsbət effekt, əsas həlqələrinin sayının iki dəfə azalması, yəni turboburun kürəli yastıq qovşağının metal tutumunun aşağı düşməsi, həmçinin konstruktiv və texnoloji təkmilləşmə yolu ilə, xüsusən də yastıq detallarının hamısının keyfiyyəti söyünməsinə təmin etmək, üçün yastığın detallarının gilli qazma məhlulu ilə kontaktı yolunun, səthinin və vaxtının artması nəticəsində və hər kürənin öz horizontal-radial oxu ətrafında fırlanaraq yırğalanma imkanı sayəsində təmirarası vaxtın uzadılması ilə əldə edilir.

- (21) № a2001 0193
(22) 22.11.2001
(51)⁸F 16 D 69/00, B 61 H 7/04
(71) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)
(72) Məmmədov Nəriman Mövla oğlu
Allahyarov Saleh Hacırahim oğlu
(73) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)
(54) Dəmiryol vaqonlarının tormoz kalodkalarının bərpa üsulu.

(57) İxtira dəmiryol nəqliyyatına aid olmaqla, vaqonların kompozit materialdan olan tormoz kalodkalarının bərpası üçün istifadə oluna bilər.

İxtirada əsas məsələ frikion materialdan istifadə əmsalının artırılması, əmək tutumunun azaldılması və bərpa prosesinin avtomatlaşdırılması imkanının yaradılmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dəmiryol vaqonlarının tormoz kalodkalarının bərpa üsulunda, tormoz kalodkalarının kompozit materialdan hazırlanması ilə, yeyilmiş səthdə əvvəlcə təmizləmə və sonra həmin səthin üzərinə yeni frikion materialı qoyulmasından yapışqan çəkməkdən ibarət olub, ixtiraya əsasən, vulkanizasiya prosesinə qədər yeyilmiş səthin üzərində əvvəlcədən eninə qanovlar açılır, onun üzərinə bərpa üçün tələb olunan frikion materialın miqdarını işləmiş və etalon tormoz kalodkalarının kütlələrinin fərqi kimi təyin edirlər.

Təklif olunan üsul tormoz kalodkalarının çoxsaylı bərpasını mümkün edir ki, bu da onun köhnəlməyə qədər istifadəsini uzunmüddətli edir və təmirin texnologiyasının tam avtomatlaşdırmağa imkan verir. Yeyilmiş səth üzərində yerinə yetirilmiş eninə qanovlar istismar zamanı yapışqanlı birləşmənin etibarlığını artırır.

F 17

- (21) № a2001 0208
(22) 14.12.2001
(51)⁸F 17 D 5/02
(71) Az.Dövlət Neft Akademiyası
Neftin, qazın qeotexnoloji problemləri və kimya ETİ (AZ)
(72) Əliyev Rüstəm Talib oğlu
Rzayev Telman Baqaturoviç
(73) Az.Dövlət Neft Akademiyası
Neftin, Qazın Qeotexnoloji Problemləri və Kimya Elmi-Tədqiqat İnstitutu (AZ)
(54) Magistr al yerüstü və sualtı kəmərlərdə neft, neftməhsulları və qazın sızma yerini müəyyənləşdirmək üçün mikroprosessor sistemi.

(57) Magistr al yerüstü və sualtı kəmərlərinin sazılığının nəzarətinə neft, neft məhsullarının və qazın uzaq məsafələrə verilməsi aiddir.

Boru kəmərlərinin trasda nəzarəti kosmik və hava üsulları ilə mövjudur. Lakin dünya təjribəsində uzaq məsafədən nasos stansiyalarında kəmərlərin sazılığına nəzarət aparmaq və operativ neft, neft məhsulları və qazın sızma yerini müəyyənləşdirmək üçün oxşar sistem yoxdur.

İxtiranın məqsədi tez, uzaq məsafədən nasos stansiyasında yüksək dəqiqliyi ilə enerjidaşıyıcının sızmasının yerini müəyyənləşdirməkdir. Bu məqsəd bu jür əldə edilir ki, sistemdə struktur üçül ilə aparılır, struktur izafılığı və xüsusi alqoritmlər istifadə olunur. Göstərilən funksiyaları yerinə yetirmək üçün sistemdə təzyiqin düşgüsünün vaxtını müəyyənləşdirmək üçün və çevrilən qurğulardan istifadə olunur, hesablama hərəkətləri nəticəsində neft, neft məhsulları və qazın sızma yeri rəqəm formada göstərilir. Sistemdə mikrokontroller və digər mikroprosessorlu və ölçmə vəsaitləri istifadə olunur.

F 23

- (21) № a2001 0159
(22) 28.08.2001
(51)⁸F 23 R 3/08, F 23 L 1/00,
C 10 L 3/00
(76) Bağrov Rüstəm Əbülfəz oğlu
Ağayev Şamil Mirzə oğlu
(AZ)
(54) Sənaye sahələri və kommunal-məişət təyinatı üçün optimal yanma istilikli hava ilə yanar qaz qarışığının alınması üsulu və onun yerinə yetirilməsi üçün qurğu.
(57) İxtira qazaoxşar yanajağın alınması sahəsinə, xüsusən, müxtəlif sənaye sahələri və kommunal-məişət təyinatında rəşional istifadə üçün qaz-hava qarışığının alınması üsuluna, onun yerinə yetirilməsi qurğusuna aiddir.
Bu ixtira ilə sənaye sahələri və kommunal-məişət təyinatı üçün optimal yanma istilikli - 7600 Kkal/nm³ hava ilə yanar qaz qarışığının alınması üsulu və onun yerinə yetirilməsi üçün qurğu təklif olunur,

bu üsul yanar qaz ilə hava artığının qarışması, qazaoxşar yanajağın quruması, hava ilə qarışması, qazla hava qarışmasının avtomatik qarışdırıcı qurğu ilə yerinə yetirilməsindən ibarətdir, havanın verilməsi isə mərkəzdənqaçma ventilyatorları və xüsusi eektor qarışdırıcısı ilə təmin edilir. Qazaoxşar yanajaq şaquli və üfiqi separatorlarda kondensatordan ikili təmizlənməyə məruz edilir. Hava miqdarı sənaye və kommunal-məişət obyektinin tələbatına uyğun yanma istiliyindən asılı olaraq tənzimlənir.

Üsulu yerinə yetirən qurğu, şaquli separator, qaz qarışdırıcısı, kompressor və eektordan ibarət olub, ixtiraya əsasən, tərkibində əlavə olaraq, üfiqi separatorlar, mərkəzdənqaçma ventilyatorları və ucluqlu boruluq şəklində yerinə yetirilmiş tənzimləyici eektor qarışdırıcısı olur, belə ki, bir ujununda konfizor olan ucluqlu boruluq kamera daxilində yerləşir, kamera isə hava çıxardıcı ilə birləşir.

Üsul yanajaq sərfinin xeyli dərəcədə qənaət edilməsinə imkan verir, ixtiranın həyata keçirilməsindən alınan iqtisadi effektdə 55,24 mlrd. manat təşkil edir.

Bölmə G.

Fizika.

G 01

(21) № a2001 0006

(22) 09.01.2001

(51)*G 01 B 7/00

(76) Məmmədov Firudin İbrahim oğlu
Dadaşeva Rəna Bəhram qızı
Əsgərova Aybəniz Oqtay qızı
(AZ)

(54) Bucaq yerdəyişmələrinin induktiv çevrəci.

(57) İxtira ölçü texnikasına aiddir və müxtəlif sənaye sahələrində iki bucaq yerdəyişməsini eyni vaxtda ölçmək üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məsələsi çevirijinin funksional imkanlarının genişləndirilməsidir.

Qarşıya qoyulan məsələnin həlli üçün bucaq yerdəyişmələrinin induktiv çevirijisində silindrik maqnit keçirici, onun içərisində ujlardan eyni bərabərdə daxili yarıqlarda

yerləşdirilmiş ölçü dolaqları sistemi olmaqla, ona əlavə olaraq, eyni ox üzərində yerləşən və ümumi təsirlənmə dolağı olan iki maqnit keçirici daxil edilmişdir.

(21) № 99/001460

(22) 07.06.1999

(51)*G 01 B 7/08

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Qulu-zadə Rafiq Kərim oğlu

Rzayev Telman Bahadır oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Yerdəyişməsinin tutumlu ölçəsi.

(57) İxtira ölçmə texnikasına aiddir və böyük yerdəyişməni ölçmək üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi ölçmə diapazonunu genişləndirməkdir və ölçmə dəqiqliyini yüksəltməsidir.

Göstərilən məqsəd bu jür əldə edilir ki, iki dəyişən gərginlik mənbəyi açarın iki tərpnəmz kontaktları ilə birləşdirilmişdirlər, açarın dəyişən kontaktı birinci «gərginlik-kod» çevirijinin birinci girişi, həm də ölçmə və nümunəvi kondensatorların bir kontaktı ilə birləşdirilmişdir, ölçmə və nümunəvi kondensatorların digər kontaktları müvafiq olaraq, birinci və ikinci əməliyyat güjləndirijilərin inversiya ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijilərin çıxışları müvafiq olaraq ikinci və üçüncü çevirijilərinin birinci girişləri ilə birləşdirilmişdirlər, hər əməliyyat güjləndirijinin çıxışı əks rəbitə müqaviməti vasitəsilə inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, hər əməliyyat güjləndirijinin çıxışı, həm də iki ardıcıl qoşulmuş eyni müqaviməti vasitəsilə ümumi şini ilə birləşdirilmişdirlər, bu tkt müqavimətlərin arasında olan orta nöqtələr əməliyyat güjləndirijilərin qeyri-inversiya girişləri ilə birləşdirilmişdirlər, birinci, ikinci və üçüncü çevirijilərin birinci və ikinci çıxışları müvafiq olaraq, hesablaşma blokun birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci və altıncı girişləri ilə birləşdirilmişdirlər, hesablaşma blokun çıxışı idarəetmə blokun girişi ilə birləşdirilmişdir, idarəetmə blokun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü çıxışları müvafiq olaraq, idarəolunan açarın idarəedən girişi, birinci, ikinci və üçüncü çevirijilərin

ikinci idarəedən girişləri ilə birləşdirilmişdirlər.

(21) № a2001 0035

(22) 13.02.2001

(51)*G 01 B 13/00

(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(72) Fərzanə Nadir Həsən Ağa oğlu
Məmmədov Qəhrəman Məşdi oğlu

Sultanov Rafiq Feridoviç

Abbasova Səkinə Məmməd qızı

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Ozonator.

(57) Bu ixtira analitik cihazqayırma sahəsinə aiddir. Kimya və neft emalı sənayesi müəssisələrində, təbabətdə, ekoloji nəzarətdə, həmçinin içməli və çirkab sularının təmizlənməsində və zərərsizləşdirilməsində tətbiq edilə bilər.

İxtiranın məqsədi ətrafdakı havadan oksigen ilə zənginləşdirilmiş qidalandırıcı qarışıq almaq və sonradan ozonlaşdırmaq yolu ilə ozonun konsentrasiyasının artırmaq və bu kəmiyyəti tənzimləməkdən ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş məqsəd axını dielektrik kameranın oxu üzrə yerləşmiş daxili və axınlı dielektrik kameranı əhatə edən xarici elektrodan ibarət olan və prototip roluna ətrafdakı havadan oksigen ilə zənginləşdirilmiş qidalandırıcı qarışıq alınması imkanı verən qütblərinin müstəvisi daxili və xarici elektrodlara tərəf çəp duran elektromaqnitin və axınlı dielektrik kameranın oxu üzrə elektromaqnitin qütbləri arasında yerləşən qızdırıcının əlavə olaraq, daxil edilməsi hesabına həll olunur.

Texniki nəticə - ozonun konsentrasiyasının artırılması və onun kəmiyyətinin tənzimlənməsi temperatur və elektromaqnit sahələri ilə ətrafdakı havadan oksigenin paramaqnit xassəsinə görə oksigenin hasil edilməsinin tənzimlənməsi, həmçinin bu sahələr ilə daxili və xarici elektrodların yerləşdiyi istiqamətə termomaqnit konveksiyasının - ətrafdakı havadan hasil edilmiş oksigen ilə zənginləşdirilmiş qidalandırıcı qarışıq axınının yaradılması və son nəticədə bu qarışıqdan yüksək konsentrasiyalı ozonun, daxili və

xarici elektrodların yaratdığı baryer boşalmasının köməyi ilə alınması hesabına əldə edilir.

- (21) № a2000 0030
(22) 18.02.2000
(51)⁸G 01 J 1/44, 3/36
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(72) Mirsəlimov Ramiz Mehdi oğlu Abbaszadə Azad Abbasqulu oğlu Bəkirova Lalə Rüstəm qızı
(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(54) Yerüstü obyektlərə nəzarət etmək üçün iki kanallı qurğu.

(57) İxtira spektrometriyaya aiddir və məsafədən zondlama metodunun tətbiqi ilə yerin təbii ehtiyatlarının və ətraf mühitin mühafizəsinin tədqiqatlarında, elm və texnikanın başqa sahələrində istifadə oluna bilər.

İxtiranın həll etdiyi məsələ, qurğunun fotoqəbuledijli blokunda onun funksional imkanlarının genişlənməsinə, jəld işləməsinə imkan verən birtəzlikli və ikitezlikli birinci, ikinci və üçüncü idarəedici girişləri olan mayekristal əsaslı işıq süzgəji şəklində yerinə yetirilmişdir və onların birinci və ikinci idarəedici girişləri müxtəlif dalğa uzunluqlu işıq siqnallarının keçirilməsi, üçüncü girişi isə buraxma zolağının yarımının dəyişməsinin mümkünlüyü ilə yerinə yetirilmişdir və bu zaman birinci, ikinci və üçüncü girişləri uyğun olaraq, açarlar və mikrokontroller idarə edir.

Qurğu iki mayekristallik deflektorlardan (MKD), açarlardan, qida blokundan və ikitezlikli, birtəzlikli mayekristallik əsaslı işıq süzgəjləri, fotoqəbuledijilər və miqyas güjləndirijilərindən ibarət fotoqəbuledijli blokundan, kommutatordan, analog rəqəm çevirijisindən, sikrokontrollerdən və xarici yaddaş qurğusundan ibarətdir. Və bu zaman mayekristallik əsaslı süzgəjlərin birinci, ikinci və üçüncü idarəedici girişləri, uyğun olaraq, açarın və mikrokontrollerin idarəedici çıxışlarına qoşulur. Bütün bunlar qoyulan məsələnin həllinə nail olmağa imkan verir, yəni qurğunun funksional imkanları genişlənir, aparat xərjləri azalır və jəldişləmə artır.

- (21) № a2001 0158
(22) 24.08.2001
(51)⁸G 01 K 7/32
(71) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)
(72) Musayev Rövşən Əli oğlu
(73) Bakı Dövlət Universiteti (AZ)
(54) İnsan orqanizmində temperatur şüalanmasının paylanması təyin edən qurğu.

(57) Bu ixtira ölçmə texnikası sahəsində-termometriyaya aid olub, tibb və təjribi fiziologiyada da istifadə edilə bilər.

Qarşıya qoyulan məsələ toxuma və orqanların tamlığın təmin etmək şərtiylə, qurğunun həssaslığını yüksəltmək və istifadə zamanı onun rahatlığını təmin etməkdən ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün, insan orqanizmində temperatur şüalanmasının paylanmasını təyin edən qurğunun kvars rezonatorlardan, onları həyəjənləndirən generatorlardan, aşağı tezlik filtrindən ibarət olmaqla, ixtiraya görə vizual müşahidə üçün indikatorlu tezlik ölçəndən, rəqəm qeydedici cihazı qoşmaq üçün interfedən, izolə edilməsi kvars rezonatorlarını sazlamaq üçün onlara ardijil parallel qoşulmuş induktivlikdən, tutumdan, rezistorlardan ibarət olaraq, teflon izolyatorlu çexola bərkidilərək, rezin əməyə qeydedici rezonatorlar isə öz növbəsində bəddəndə hərəkət edə biləcək fiksatorlu mexanizmə bağlanmışdır; generator differensial olduğundan, o enlizolaqlı müsbət əks-əlaqəli güjləndirijidən, güjləndirməni avtomatik tənzimləmədən və bufer güjləndirijisindən ibarətdir.

- (21) № a2000 0206
(22) 21.11.2000
(51)⁸G 01 K 7/32, A 61 M
(71) Bakı Dövlət Universiteti Musayev Rövşən Əli oğlu (AZ)
(72) Musayev Rövşən Əli oğlu
(73) Bakı Dövlət Universiteti Musayev Rövşən Əli oğlu (AZ)
(54) Temperatur qradientini cəsəddə təyin edən qurğu.

(57) Bu ixtira termometriyaya aiddir, tibbi və təjribi biologiyada, in-

san və heyvanların qeyri-təbii ölüm vaxtını təyin etmək üçün istifadə edilə bilər.

Qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün temperatur qradientini jəsəddə təyin edən qurğu iki kanaldan ibarət olmaqla, hər kanalda termohəssas ölçü və dayaq pyezokvars rezonatorları və onları həyəjənləndirən generator, bu generatorun tərkibinə sazlayıcı kondensator və induktivlik daxil edilməklə güjlənməni avtomatik tənzim edən generatorun girişinə qoşulmuş, o da öz növbəsində bufer güjləndirijisi və enlizolaqlı filtrə birləşdirilmiş, bu filtrin çıxışı- tezlik bölünüsündən, ikilik kod jəmləyijisindən, dəqiq vaxt və indikasiya vaxtı verən generatordan ibarət ikikanallı tezlik-ölçənə qoyulmuşdur, bunlarla bərabər ölçü termohəssas pyezokvars rezonatorları açılıb- yığılan nazik divarlı gümüş korpusa hermetik lehimlənməmişdir.

Bu qrup prinsip əsasında hazırlanmış cihazda, temperatur qradientinin tezlik qradienti vasitəsilə ölçülməsi, göstərilən ölçməni 5-15 dəqiqə dəqiqliklə yerinə yetirməyə imkan verir ki, bu işə cihazın ölçmə dəqiqliyini və etibarlığını nəzərəcərpəyə dərəcədə arptırır. Bu göstəriji məlum metodların dəqiqliyindən 45 dəqiqə yüksəkdir.

- (21) № a2001 0075
(22) 16.04.2001
(51)⁸G 01 N 11/00, C 08 F
(76) Məmmədova Rəhimə Salman qızı (AZ)
(54) Qocalmış polimerlərin funksional qruplarının tərkibində tədqiq üsulu.

(57) Qoçalmış polimerin funksional qruplarının tərkib və miqdarının onların aşkar edilmiş sabit termomexaniki təsir müddətinə davamlılıq sırasının köməyiylə təyini ÜSULundan elmi-tədqiqat işlərində və sənayedə istifadə edilə bilər.

Qoçalmış polimerin funksional qruplarının tərkib və miqdarının axıjılığın sabit termomexaniki təsir müddətindən asılı olaraq, əsasında aşkar edilmiş, davamlılıq sırasının köməyiylə tədqiqi İQ spektroskopiyaya üsuluna nisbətən üstündür. Funksional qruplarının tərkibi termomexaniki təsirdən tikilmə müd-

dətinə, miqdarı isə axıjlığın azalma intensivliyinə görə müəyyənləşdirilir.

- (21) № a2001 0156
(22) 08.08.2001
(51)⁸G 01 N 25/20
(71) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)
(72) Bəşirov Mahir Məcnun oğlu
Naziyev Yaşar Mövlud oğlu
(73) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)
(54) Mayələrin istilikkeçirməsinə istilik şüalanmasının təsirini təyin etmə üsulu.

(57) İxtira istilik texnikası sahəsində mayələrin istilikkeçirmə əmsalının ölçülməsinə aiddir və xüsusi halda kalorimetrlərin hazırlanmasında istifadə oluna bilər.

Təqdim olunan istilik şüalanmasının təsirini təyin edən üsula Ölçüsü səthlərin arasında aralığın dəyişməsi və bu aralıqda tədqiq olunan mayenin yerləşdirilməsi daxil olmaqla bir-birinin içərisində yerləşdirilmiş kürələrdən daxili kürəni xariyə kürəyə nisbətən yuxarı temperatura qədər qızdırırlar, bu kürəni nazik məftildən asırlar və onu yuxarı və ya aşağı şaquli istiqamətdə hərəkət etdirərək ölçüsü kürələrin səthlərinin eksentrikliyini dəyişirlər, bununla istilik şüalanması və konvektiv istilik mübadiləsi hissələrinin nisbətini dəyişirlər, göstərilən səthlər arasındakı temperatur fərqini sabit saxlayırlar, istilikkeçirmənin ölçülməsinə isə eksentrikliyini müxtəlif qiymətlərində «0»-dan «+a_{max}» və «0-dan» «-a_{max}»-a qədər aparırlar, belə ki, infraqırmızı şüalanma ilə istilik selinin payını təyin edirlər, burada a_{max} – eksentrikliyin maksimum qiymətidir.

İstilikkeçirmə əmsalının ölçülmə xətasının azaldılması onunla yerinə yetirilir ki, təklif olunan üsul konvektiv və istilik şüalanmasının təsirini tapmağa imkan verir, çünki onların təsirləri eksentriklik dəyişdikdə bir-birinin əksinə olur. Otaq temperaturunda yarı şəffaf (zəif udma qabiliyyətinə malik) mayələr üçün xəta 3%, 400^oJ-də isə 11%-ə qədər azalır.

- (21) № a2000 0034
(22) 24.02.2000
(51)⁸G 01 N 33/24
(71) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Mikrobiologiya İnstitutu (AZ)
(72) İsmayılov Nəriman Məmməd oğlu
Udoviçenko Tatyana İvanovna
Kolesnikov Andrey
Anatolyeviç
Nəcəfova Samirə İmamyeri qızı
Məmmədیارov Məhərrəm Əli oğlu
(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Mikrobiologiya İnstitutu (AZ)
(54) Torpaqda neft məhsullarının mineralaşmasının sürətinin təyini üsulu.

(57) İxtira ekologiyaya, xüsusilə, torpağın özünü təmizləməsinin qiymətləndirilməsi üsullarına aiddir və torpaqların texnogen çirklənməsi zamanı neft məhsullarının sürətinin qiymətləndirilməsində, özünü təmizləmənin intensivliyinin proqnozlaşdırılmasında və müxtəlif tipli neftlə çirklənmiş torpaqların özünü təmizləmə qabiliyyətinin xəri-tələrinin tərtib edilməsində istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi torpaqda neft məhsullarının mineralaşmasının sürətinin təyin edilməsinin dəqiqliyinin artırılmasında ibarətdir. Qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, torpaqda neft məhsullarının mineralaşmasının sürətinin (K_M) təyini üsulu torpaq nümunəsinin seçilməsindən, onun verilmiş şəraitdə inkubasiyasından, torpağın karbon qazı əmələ gətirməsi sürətinin (B) təyindən, paralel torpaq nümunəsində reaksiya qabiliyyətli mikroorqanizmlərin ümumi sayını (M) və reaksiya qabiliyyətli müəyyən qrup mikroorqanizmlərin sayının (J) təyin edilməsindən, mineralaşma sürətinin

$$K_M = \frac{B \times J}{M}$$

düsturu üzrə təyin edilməsindən ibarət olub, burada reaksiya qabiliyyətli müəyyən qrup mikroorqanizmlərinin say göstərijisi kimi karbohidrogenləri parçalayan mikroorqanizmlərdən istifadə edirlər.

- (21) № 99/001458
(22) 01.07.1999
(51)⁸G 01 R 17/02, 27/04
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(72) Quluzadə Rafiq Kərim oğlu
Rzayev Telman Bağaturoviç
(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(54) Radiotezlikli kəbellərdə damarın elektrik tutumunu ölçmək üçün qurğu.

(57) İxtira ölçmə texnikasına aiddir. İxtiranın məqsədi ölçmə diapazonunun genişləndirilməsidir.

Göstərilən məqsədi bu jür əldə edir ki, qurğuda iki dəyişən gərginlik generator birinci idarəolunan açar keçərək, birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi və ikinci idarəolunan açarının dəyişən kontaktı ilə uyğun birləşdirilmişdir. İkinci açarın birinci və ikinci tərənəz kontaktları birinci silindrik elektrodu və nümunəvi kondensatorun bir kontaktı ilə birləşdirilmişdir, nümunəvi kondensatorun və əməliyyat gücləndirijisinin inversiyaediji girişi ilə birləşdirilmişdir, nümunəvi müqavimətinin digər kontaktı əməliyyat gücləndirijinin çıxışı və iki eyni rezistorlar keçərək, şini ilə birləşdirilmişdir, iki eyni rezistorların arasında olan orta nöqədirijinin qeyri-inversiya girişi və ikinci «gərginlik-kod» çevirijinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, birinci və ikinci «gərginlik-kod» çevirijilərinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci, ikinci, üçünü və dördünü girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, hesablama blokunun çıxışına idarədən blokunun girişi qoşulmuşdur, idarədən blokunun birinci, ikinci, üçünü və dördünü çıxışları birinci və ikinci açarlarının, birinci və ikinci «gərginlik-kod» çevirijilərinin idarəediji girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir.

- (21) № 99/001474
(22) 27.04.1999
(51)⁸G 01 R 27/26
(71) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)
(72) Rzayev Telman Bağaturoviç
Quluzadə Rafiq Kərim oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası (AZ)

(54) Ardıcıl rəqs konturunun rezonanslı tezliyini ölçmək üçün qurğu.

(57) İxtira ölçmə texnikasına aiddir. İxtiranın məqsədi ölçmə diapazonunun genişləndirilməsidir.

Göstərilən məqsəd bu jür əldə edilir ki, quruluşda üç dəyişən gərginlik generator açar keçərək «tezlik-kod» və birinci «gərginlik-kod» çevirijilərin birinci girişləri və ardıcıl rəqs konturu keçərək, əməliyyat güjləndirijisinin inversiyaediji, güjləndirijinin çıxışa ikinci «gərginlik-kod» çevirijinin birinci giriş və ikinci və üçüncü eyni müqavimətlər keçərək, ümumi şin qoşulmuşdur. İkinci və üçüncü müqavimətlərin arasında olan ortancıl nöqtə əməliyyat güjləndirijinin qeyri-inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir. Birinci və ikinci «gərginlik-kod» və «tezlik-kod» çevirijinin birinci və ikinci çıxışlar hesablaşma blokunun birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci və altıncı girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdirlər, hesablaşma blokunun çıxışı idarəedən blokunun girişinə qoşulmuşdur, idarəedən blokunun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü çıxışları açarın, birinci və ikinci «gərginlik-kod» və «tezlik-kod» çevirijilərin idarəediji girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir.

(21) № a2000 0120

(22) 28.04.2000

(51)⁸G 01 V 1/00

(71) Geofizika və Mühəndis Geologiyası İstehsalat Birliyi
Kərimov Kərim Məmmədخان oğlu

Əliyev Mərdan Bayram oğlu

Əliyev Telman Xurşud oğlu

(AZ)

(72) Kərimov Kərim Məmmədخان oğlu

Əliyev Mərdan Bayram oğlu

Əliyev Telman Xurşud oğlu

(73) Geofizika və Mühəndis Geologiyası İstehsalat Birliyi
Kərimov Kərim Məmmədخان oğlu

Əliyev Mərdan Bayram oğlu

Əliyev Telman Xurşud oğlu

(AZ)

(54) Zəlzələnin baş verəcəyini əvvəlcədən və uşaq məsafəyə xəbər verən qurğu.

(57) İxtira seysmologiya sahəsinə aid olub, yeraltı təkanların qeydə alınmasında, xüsusilə, zəlzələ baş verməzdən önjə təyin edilməsi və tədbir görülməsi üçün istifadə edilə bilər.

Təklif olunan qurğunun imkanları onunla artırılır ki, zəlzələnin oyanma vaxtı, yeraltı hissəciklərin, hətta blokların hərəkəti, toqquşmaları nəticəsində əmələ gəlmiş, aramsız artmaqda olan seysmik dalğalar qeydə alınır, səs signalına çevrilir, mobil rabitə qurğusu ilə tədbir məntəqələrinə zəlzələnin baş verəcəyi barədə bir neçə saat önjə məlumat verməsini təmin edir. Zəlzələnin təbiətini müəyyənləşdirmək üçün proses maqnit yazığı vasitəsilə qeydə alınır, araşdırmalar aparılır.

(21) № a2000 0163

(22) 03.07.2000

(51)⁸G 01 V 1/28, 1/36

(71) BP AMOCO

CORPORATION (US)

(72) Tomsen Leon

(73) BP AMOCO

CORPORATION (US)

(54) Seysmik məlumatların işlənməsi üsulu.

(57) İxtira seysmik kəşfiyyat sahəsinə və xüsusən, qeofiziki kəşfiyyatda seysmik mübadilə dalğalarından istifadə üsullarına aiddir.

Verilən ixtiranın məsələsi həmjins olmayan anizotrop mühit üçün keçid nöqtəsinin müvəqqəti yerdəyişməsinin hiperbolik və poshiperbolik çıxarılmasını və hesablanmasını mümkün edən qapalı növlü sadə ifadələri təmin edilə bilən mübadilə modasının seysmik məlumatlarının işlənməsidir.

Bu ixtira iki parametrdən ibarət kompakt modeli istifadə etməklə, mübadilə dalğasının məlumatlarının şərh edilən təsvirlərə işlənməsi üsulunu təklif edir. Üsul, əsasən, elastik dalğaların seysmik məlumatlarını və mübadilə dalğasının məlumatlarını toplamaq mərhələlərini, dalğaların daxilolma müddətinin məlumatlarından şaquli istiqamət üzrə sürətlərin nisbətini hesablanmasını, uyğun müvəqqəti yerdəyişmə sürətlərindən müvəqqəti yerdəyişmə sürətləri nisbətini hesablanmasını, şaquli istiqamət üzrə sürətlərin nisbətindən və müvəqqəti yer-

dəyişmə sürətləri nisbətindən effektiv sürətlər nisbətini hesablanması və effektiv sürətlər nisbətindən, yerdəyişmə dalğasının müvəqqəti yerdəyişmə sürətləri nisbətindən və daxilolma müddətləri məlumatlarından hər bir əksediji üçün qısa-uzununa elastik dalğanın yerdəyişməsi sürətindən keçid nöqtəsinin hesablanması özünə daxil edir.

Bölmə H.

Elektrik.

H 01

(21) № a2001 0176

(22) 19.10.2001

(51)⁸H 01 L 31/0296

(71) Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (AZ)

(72) Əliyev Özbək Misirxan oğlu
Qurbanov Hüseyn Ramazan oğlu

(73) Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (AZ)

(54) Fotohəssas material.

(57) İxtira radioelektronika sənayesində istifadə olunan fotorezistorların hazırlanması üçün lazım olan materiallara aiddir.

İddia olunan ixtiranın məqsədi İQ spektrin yaxın və görünən çinahında materialın fotohəssaslığını artırmaqdan, həmçinin həssaslıq hədudunu genişləndirməkdən ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün Nd₂S₃ əsasında fotohəssas material komponentlərin aşağıdakı mol % nisbətində germanium əlavə monosulfid GeS saxlayır:

Nd₂S₃ – 49÷51

GeS – 49÷ 51

Təklif olunan material ümumi və xüsusi məqsədli cihazların hazırlanması üçün istifadə oluna bilər.

(21) № a2001 0011

(22) 16.01.2001

(51)⁸H 01 L 41/08

(71) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)

(72) Məmmədov Havar Əmir oğlu
Həsənov Cahir Nuri oğlu

(73) Azərbaycan Texniki Universiteti (AZ)

(54) Dalğavari titrəyişli mühərrik.

(57) İxtira cihazqayırmaya aid olub, həmçinin avtomatika, radiotexnika və rabotexnika sahələrində istifadə edilə bilər. Xüsusi halda, maqnit yazılması üçün.

İxtiranın qarşısında duran əsas məsələ, dalğavari titrəyişli mühərriyin gücünü, F.İ.Ə.-nin artırılması və buraxılma və tormozlanma xarakteristikalarını yaxşılaşdırmaqdır.

Təqdim olunan ixtiranın statoru çevrə formasında yerləşən dairənin yuvalarında elektrostriktivli elementlərin yerləşməsindən ibarətdir və dairənin xarici tərəfində şlislər yerləşmiş, silindr şəklində gövdədə şlislər üçün yuvalar var, rotor isə hələ şəklində olub, mil vasitəsilə vala bərkidilir. Bununla belə, stator və rotor bir-birinin ardınca paket formada yığılırlar.

H 02

(21) № a2002 0015

(22) 21.02.2002

(51)⁸H 02 H 7/09

(76) Səidov Rəsim Əzim oğlu (AZ)

(54) Üçfazlı elektrik mühərrikinin fazının qırılmasından mühafizə edən qurğu.

(57) İxtira elektrotexnikaya, xüsusən də, üçfazlı elektrik mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizəsinə aiddir.

İxtiranın məsələsi mühafizə qurğusunun sxeminin sadələşməsi, elektrik mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizəsinin etibarlılığının artırılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məqsədə əl nail olunur ki, birinci dolağı uyğun fazın dövrəsinə, ikinci dolağı isə düzləndiriji körpü vasitəsilə hamarlayıcı kondensatorla şuntlayıcı rezistorlara qoşulan üç jərəyan transformatorundan, anodu uyğun fazda mənfə çıxışları öz aralarında birləşən düzləndiriji körpünün məsbət çıxışına qoşulan üç dioddan, birinci, ikinci və üçüncü relelərdən ibarət üçfazlı elektrik mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizə edən qurğuda, ixtiraya görə fəzsürüşdürüjü kondensator üçün relenin bağlayıcı kontaktı vasitəsilə üçünjü və bi-

rinji faza birləşmişdir, ona əlavə olaraq, birinci faza birinci relenin bağlayıcı kontaktları, ikinci faza üçünjü relenin bağlayıcı kontaktları və üçünjü faza üçünjü relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə birləşmiş siqnal qurğusu daxil edilmişdir.

(21) № a2002 0018

(22) 28.02.2002

(51)⁸H 02 H 7/09

(76) Səidov Rəsim Əzim oğlu (AZ)

(54) Üçfazlı elektrik mühərrikinin fazının qırılmasından mühafizə edən qurğu.

(57) İxtira elektrotexnikaya, xüsusən də, üçfazlı mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizəsinə aiddir. İxtiranın məsələsi mühafizə qurğusunun sxeminin sadələşməsi, elektrik mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizəsinin etibarlılığının artırılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələnin həlli üçün üçfazlı elektrik mühərriyinin fazının qırılmasından mühafizə edən qurğuda, birinci dolağı müvafiq fazın dövrəsinə, ikinci dolağı isə düzləndiriji körpü vasitəsilə şuntlayıcı rezistora hamarlayıcı kondensatorlara bağlanan üç jərəyan transformatorundan, anodları müvafiq fazının düzləndiriji körpüsünün məsbət çıxışı ilə bağlanmış üç dioddan, bu körpülərin mənfə çıxışları öz aralarında birləşmişdir, birinci, ikinci və üçünjü relelərlə, həm də birinci relenin dolağı birinci diodun katodu ilə ikinci diodun anodu arasında, ikinci relenin dolağı ikinci diodun katodu ilə üçünjü diodun anodu arasında, üçünjü relenin dolağı üçünjü diodun katodu ilə birinci diodun anodu arasında qoşulmuşdur, fəzsürüşdürüjü kondensatorla və drossellə təhiz olunaraq, ixtiraya görə fəzsürüşdürüjü kondensator üçünjü relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə üçünjü və birinci faza birləşmişdir, fəzsürüşdürüjü drossel isə üçünjü relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə birinci və üçünjü faza, birinci relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə birinci və üçünjü faza, ikinci relenin kontaktları vasitəsilə üçünjü və birinci faza birləşmişdir, fəzsürüşdürüjü drossel isə üçünjü relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə üçünjü və üçünjü faza, birinci relenin bağlayıcı kontaktları vasitəsilə birinci və üçünjü faza, ikinci relenin kontaktları

vasitəsilə üçünjü və üçünjü faza birləşmişdir.

H 03

(21) № 99/001494

(22) 01.07.1999

(51)⁸H 03 K 13/02

(71) Azərbaycan Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AZ)

(72) Səttarov Nəzif Abdullayev
Rəzayev Çingiz Tələt oğlu
Əliyev Vəqif Hacı Bala oğlu
İsmayıl-zadə Nəmiq Yusif oğlu
Qirimov Şamil Qalib oğlu

(73) Azərbaycan Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AZ)

(54) Bir sıra tezliklərin generasiyası üçün qurğu.

(57) İxtira impulslar texnikasında, xüsusi ilə informasiyanın kodlaşdırılması və başqa şəkildə çevrilməsinə aid olub, rəqəmli nizamlayıcılarda, rəqəm proqramlı idarəetmə sistemlərdə və s. istifadə oluna bilər.

İxtirada əsas məsələ tezliklərin ... artırılması hesabına ... imkanlarının artırılmasıdır.

Qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, məlum qurğuda, tərkibində üç mantiq təşkil edilmiş tapşırığı generator, ikili kodnan idarə olunan elektron açarlar və dörd vaxtqovucu RJ dövrələri vardır, burada elektron açarlar kimi, «kollektor - emitter» keçidinə paralel invers istiqamətdə diodlar qoşulan bipolar tranzistorlar qoşulub, həm də vaxtqovucu dövrələr bir rezistor dan və N çəkili kondensatorlardan ibarətdir. Kondensatorlar, məsələn, $J - 2J - 4J - \dots - 2^{N-1} J$ sırasından seçilə bilər.

Təklif olunan qurğu N mərtəbəli ikili kodun köməyi ilə 2^N diskret tezliklər yaradır. Bununla, qoyulan məqsədə nail oluruq.

H 04

(21) № a2000 0187

(22) 22.08.2000

(51)⁸H 04 J 3/06

(76) Hacıyev Kərəm Əbdülməli oğlu

**Əhmədov Elxan Əbdül oğlu
(AZ)**

(54) İkitərəfli staffinqə malik sistemdə takt tezliyinin bərpa qurğusu.

(57) İxtira ikitərəfli staffinq metoduna əsaslanan rabitə kanalı ilə rəqəmli informasiyanın çoxkanallı veriliş texnikası sahəsinə aiddir və yüksək tərtibli (İKM-120, İKM-480 və s.) rəqəmli rabitə sistemlərinin qəbulədiyi hissəsində qrup siqnallarının ayrılmasından sonra aşağı tərtibli sistemlərdə rəqəmli axınların takt tezliklərinin bərpası üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi giriş siqnalının tezliyinin orta qiymətinin dəqiqliyinin artırılması, rəqəmli axınların takt tezliyinin bərpası və çoxkanallı rabitə sistemlərində qəbul olunan informasiyanın keyfiyyətinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Bu ixtiranın istifadə olunması staffinq impulslarının müntəzəm olmaması ilə əlaqədar olaraq, zaman yerdəyişmələrində qeyri-müntəzəm sürüşmələri aradan qaldırmağa, giriş siqnalının orta tezliyinin dəqiqliyinin təmin olunmasına və ikitərəfli staffinq metodundan istifadə edən yüksək tərtibli rəqəmli rabitə sistemlərinin qəbulədiyi hissəsində rəqəmli axınların zaman fluktasiyaları olmadan takt tezliyinin bərpasına imkan verir ki, bu da belə sistemlərdə qəbul olunan informasiyaların maneəyə dayanıqlığını və keyfiyyətini artırır.

(21) № a2000 0222

(22) 19.12.2000

(51)⁸H 04 J 3/06

**(76) Əhmədov Elxan Əbdül oğlu
Hacıyev Kərəm Əbdüləli oğlu
Bayramov Ramiz Məhəmməd oğlu (AZ)**

(54) Rəqəmli axının takt tezliyinin bərpa qurğusu.

(57) İxtira staffinq (ingiliscə «Staffinq» - əlavə etmək, artırmaq) metoduna əsaslanan rabitə kanalı ilə rəqəmli informasiyanın çoxkanallı veriliş sahəsinə aiddir və yüksək tərtibli (İKM-120, İKM-480 və s.) rəqəmli rabitə sisteminin qəbulədiyi hissəsində qrup siqnalının ayrılmasından sonra aşağı tərtibli sistemdə

rəqəmli axının takt tezliyinin bərpası üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi çıxış siqnalının faza deviasiyalarının (dcitter) aradan qaldırmaq hesabına qəbul olunan informasiyanın keyfiyyətini yüksəltmək və rəqəmli axınların takt tezliyini bərpa etməkdir.

Bu ixtiranın istifadə olunması çıxış siqnalının faza sürüşmələrinin qeyri-müntəzəm yerdəyişməsini aradan qaldırmağa, faza deviasiyaları olmadan staffinq metodundan istifadə etməklə, yüksək tərtibli çoxkanallı rəqəmli rabitə sistemlərinin qəbulədiyi hissəsində rəqəmli axınların takt tezliyinin dəqiq bərpasını təmin etməyə və beləliklə, də bu sistemlərdə qəbul olunan informasiyanın maneə dayanıqlığını və keyfiyyətini artırmağa imkan verir.

(21) № a2000 0218

(22) 12.12.2000

(51)⁸H 04 L 15/34

**(71) Azərbaycan Texniki Uniersiteti
(AZ)**

(72) İbrahimov Bayram Qənimət oğlu

**(73) Azərbaycan Texniki Uniersiteti
(AZ)**

(54) Bircins olmayan informasiyanın ötürülməsi və qəbulu üçün qurğu.

(57) İxtira diskret informasiyanın ötürülməsi texnikasına aid olub və teleqraf, telefon, faksimil rabitə və video xidmətlərdə birjins olmayan informasiyanın ötürülməsi və qəbulu üçün istifadə oluna bilər.

Təklif olunan qurğu terminal və kanal resurslardan effektiv istifadə edərək, rəqəm informasiya selinə xidmət edən və eyni vaxtda birjins olmayan informasiyanın ötürülməsini və qəbulunu təmin edir.

Vəriji qurğuya daxil edilən ardıcıl qoşulmuş analoq-çevirijləri, modem, demultipleksor və həmçinin birinci abunəçi terminala ardıcıl olaraq, birinci kodek, modem və analizediji qurğu, aralıq yaddaş qurğusu vasitəsilə birləşmişdir, qəbulədiyi qurğuda isə demultipleksor, ikinci analizediji qurğu, modemə birləşmiş və hansı ki, ikinci kodek ikinci abunəçi terminalın birinci girişinə qoşulmuş və onun ikinci girişi isə rəqəm-analoq çevrəsinə qoşularaq, danışıqı, verilənləri və vi-

deo-informasiyanı fərqləndirməsi hesabına, effektiv olaraq, rabitə kanalının buraxma zolağından istifadə edərək, telekommunikasiya şəbəkələrində birgə, birjins olmayan informasiyanın ötürülməsini və qəbulunu təmin etməklə. Qarşıya qoyulan məsələni həll edir, yəni qurğunun funksional imkanlığını xeyli genişləndirir.

(21) № 99/001281

(22) 09.04.1998

(51)⁸H 04 R 17/00

(71) INPUT/OUTPUT, INC. (US)

(72) Çanq Vin, H.

Badqer Alqernon, S.

Simenski, Bernard

(73) INPUT/OUTPUT, INC. (US)

(54) Akustik çevirici və hidrofona.

(57) İxtira, akustik çevirijlərə, daha konkret olaraq, 300m dərinliyinə qədər suyun altında, lent şəkilli seysmik kabeldə istifadə olunan hidrofona aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, tərkibində, pyezoelektrik keramik kristal mövjud olan, həmin kristalın iki tərəfdən bir jüt bütöv metal lövhələr ilə tutulub saxlanıldığı, metal lövhələrin hər birində xarici çənbərin mövjud olduğu, xarici çənbərin, metal lövhənin birinci səthində əmələ gəlmiş, istiqamətinə görə pyezoelektrik kristala doğru yönəlmiş çökük sahəni əhatə etdiyi, metal lövhələr ilə pyezoelektrik kristal arasında keçiriji epoksid qətranın yerləşdirildiyi akustik çeviriji və ya hidrofonda, hər bir lövhənin xarici çənbəri, pyezoelektrik keramik kristal ilə mühafizəediji epoksid təbəqəsi əmələ gətirməklə, epoksid qətranı ilə elə yapışdırılıb ki, iki lövhə arasında, elastik məhdudlaşdırıya malik boşluq əmələ gəlir.

İXTİRALAR ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN GÖSTƏRİCİLƏRİ

SAY GÖSTƏRİCİSİ

İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin Nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)
99/001281	H 04 R 17/00	a2000 0186	C 10 G 9/00,		C 09 D 5/00		C 08 K 3/10,
99/001292	E 21 B 33/12		9/36,	a2001 0084	C 08 L 67/06,	a2001 0176	3/30, 3/32
99/001410	B 63 B 21/50		F 28 D 7/10		C 08 K 5/10		H 01 L
99/001413	E 21 B 37/06,	a2000 0187	H 04 J 3/06	a2001 0090	C 09 D 4/00,		31/0296
	C 09 K 3/00	a2000 0206	G 01 K 7/32,		5/08	a2001 0177	B 01 J 21/00,
99/001435	C 09 K 7/02,		A 61 M	a2001 0095	B 22 F 9/00		37/00, 37/24
	7/06	a2000 0216	A 01 K 5/00,	a2001 0100	C 22 C 27/06	a2001 0178	D 04 B 37/02
99/001458	G 01 R 17/02,		B 65 G 65/30	a2001 0108	A 61 K 35/08	a2001 0179	D 04 B 1/00
	27/04	a2000 0218	H 04 L 15/34	a2001 0109	C 09 K 7/02	a2001 0180	A 44 B 19/00
99/001460	G 01 B 7/08	a2000 0221	A 61 K 7/00,	a2001 0116	A 61 B 17/00	a2001 0190	C 01 G 23/00,
99/001474	G 01 R 27/26		47/00	a2001 0117	A 24 B 1/06,		G 01 N 21/25
99/001491	E 21 B 36/04	a2000 0222	H 04 J 3/06		1/08	a2001 0193	F 16 D 69/00,
99/001494	H 03 K 13/02	a2000 0227	C 07 D 331/04,	a 2001 0118	A 01 C 23/02,		65/02,
99/001500	E 21 B 37/06,		C 07 C 335/04		A 01 B 49/06	a2001 0197	B 61 H 7/04
	C 09 K 3/00	a2000 0230	C 04 B 24/00,	a 2001 0126	B 01 D 53/18		E 02 D 31/02-
99/001545	E 21 B 23/00		C 08 L 95/00,	a 2001 0128	C 07 C		31/04
99/001576	E 21 B 19/06		C 10 C 3/00,		31/10,53/122	a2001 0200	C 01 F 7/50
99/001642	A 61 K 7/48		3/18	a2001 0132	C 03 C 3/04,	a2001 0202	C 07 C 21/22
a2000 0022	A 23 L 1/27	a2001 0006	G 01 B 7/00		C 03 B	a2001 0203	F 16 C 19/02,
a2000 0023	A 23 L 1/068	a2001 0011	H 01 L 41/08		1/00-3/00		19/34
a2000 0025	A 01 B 15/08	a2001 0015	A 23 N 5/00	a2001 0136	A 61 B 17/60	a2001 0208	F 17 D 5/02
a2000 0027	A 01 G 1/00	a2001 0030	B 01 J 23/58,	a2001 0138	C 01 G 39/00,	a2001 0209	C 09 K 7/00,
a2000 0030	G 01 J 1/44,		B 01 D 53/94		G 01 N 21/25		E 21 B 43/22
	3/36	a2001 0033	A 01 H 1/04	a2001 0141	B 03 C 9/00,	a2002 0003	A 24 B 3/10,
a2000 0034	G 01 N 33/24	a2001 0035	G 01 B 13/00		C 02 F 1/46		3/18, 15/00
a2000 0038	E 21 B 43/22	a2001 0036	C 10 G 33/04	a2001 0145	E 02 D 27/34	a2002 0006	C 08 L 95/00,
a2000 0085	E 21 B 33/064	a2001 0051	C 12 P 7/06	a2001 0150	A 23 L 2/02		G 10 C 3/02
a2000 0095	E 21 B 34/06	a2001 0056	A 01 G 1/00	a2001 0151	A 61 M 5/00	a2002 0009	C 09 J111/00,
a2000 0097	C 07 C 37/16	a2001 0057	A 01 B 13/04,	a2001 0152	A 61 B 17/00		161/10
a2000 0101	E 21 B 43/10,		17/00	a2001 0156	G 01 N 25/20	a2002 0014	C 08 L 23/06
	33/04, 19/16	a2001 0063	C 07 C 37/16	a2001 0158	G 01 K 7/32	a2002 0015	H 02 H 7/09
a2000 0120	G 01 V 1/00	a2001 0072	E 21 B 43/22,	a2001 0159	F 23 R 3/08,	a2002 0018	H 02 H 7/09
a2000 0127	A 01 J 5/00		C 02 F 1/50		F 23 L 1/00,	a2002 0080	A 61 H 33/01,
a2000 0129	F 04 C 1/16	a2001 0074	A 61 K 35/78		C 10 L 3/00		A 61 P 25/02
a2000 0149	C 07 C 335/02	a2001 0075	G 01 N 11/00,	a2001 0163	E 21 B 33/00	a2002 0160	C 07 C 7/00
a2000 0163	G 01 V 1/28,		C 08 F	a2001 0167	C 07 C1/04		
	1/36	a2001 0083	C 23 C 22/00,	a2001 0168	C 07 F 9/165,		

SİSTEMATİK GÖSTƏRİCİSİ

İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks (BPT) (7 redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi
A 01 B 13/04, 17/00	a2001 0057	G 01 N 21/25	a2001 0138	C 09 K 7/02	a2001 0109	F 16 D 69/00, 65/02, B 61 H	
A 01 B 15/08	a2000 0025	C 03 C 3/04, C 03 B		7/06	99/001435	7/04	a2001 0193
A 01 C 23/02, A 01 B 49/06	a2001 0118	1/00-3/00	a2001 0132	C 10 G 9/00, 9/36,		F 17 D 5/02	a2001 0208
A 01 G 1/00	a2000 0027	C 04 B 24/00, C 08 L		F 28 D 7/10	a2000 0186	F 23 R 3/08, F 23 L 1/00,	
A 01 G 1/00	a2001 0056	95/00, C 10		C 10 G 33/04	a2001 0036	C 10 L 3/00	a2001 0159
A 01 H 1/04	a2001 0033	C 3/00, 3/18	a2000 0230	C 12 P 7/06	a2001 0051	G 01 B 7/00	a2001 0006
A 01 J 5/00	a2000 0127	C 07 C 1/04	a2001 0167	C 22 C 27/06	a2001 0100	G 01 B 7/08	99/001460
A 01 K 5/00, B 65 G 65/30	a2000 0216	C 07 C 7/00	a2002 0160	C 23 C 22/00, C 09 D 5/00	a2001 0083	G 01 B 13/00	a2001 0035
A 23 L 1/068	a2000 0023	C 07 C 21/22	a2001 0202	D 04 B 1/00	a2001 0179	G 01 J 1/44, 3/36	a2000 0030
A 23 L 1/27	a2000 0022	C 07 C 31/10, 53/122	a2001 0128	E 02 B 37/02	a2001 0178	G 01 K 7/32	a2001 0158
A 23 L 2/02	a2001 0150	C 07 C 37/16	a2001 0063	E 02 D 27/34	a2001 0145	G 01 K 7/32, A 61 M	a2000 0206
A 23 N 5/00	a2001 0015	C 07 C 37/16	a2000 0097	E 02 D		G 01 N 11/00, C 08 F	a2001 0075
A 24 B 1/06, 1/08	a2001 0117	C 07 C	a2000 0149	31/02-31/04	a2001 0197	G 01 N 25/20	a2001 0156
A 24 B 3/10, 3/18, 15/00	a2002 0003	335/02		E 21 B 19/06	99/001576	G 01 N 33/24	a2000 0034
A 44 B 19/00	a2001 0180	C 07 D		E 21 B 23/00	99/001545	G 01 R 17/02, 27/04	99/001458
A 61 B 17/00	a20010116	331/04, C 07	a2000 0227	E 21 B 33/00	a2001 0163	G 01 R 27/26	99/001474
A 61 B 17/00	a2001 0152	C 335/04		E 21 B 33/064	a2000 0085	G 01 V 1/00	a2000 0120
A 61 B 17/60	a2001 0136	C 07 F 9/165, C 08 K 3/10,		E 21 B 33/12	99/001292	G 01 V 1/28, 1/36	a2000 0163
A 61 H 33/01, A 61 P 25/02	a2002 0080	3/30, 3/32	a2001 0168	E 21 B 34/06	a2000 0095	H 01 L	
A 61 K 7/00, 47/00	a2000 0221	C 08 L 23/06	a2002 0014	E 21 B 36/04	99/001491	31/0296	a2001 0176
A 61 K 7/48	99/001642	C 08 L 67/06, C 08 K 5/10	a2001 0084	E 21 B 37/06, C 09 K 3/00	99/001413	H 01 L 41/08	2001 0011
A 61 K 35/08	a20010108	C 08 L 95/00, G 10 C 3/02	a2002 0006	E 21 B 37/06, C 09 K 3/00	99/001500	H 02 H 7/09	a2002 0015
A 61 K 35/78	a2001 0074	C 09 D 4/00, 5/08	a2001 0090	E 21 B 43/10, 33/04, 19/16	a2000 0101	H 02 H 7/09	a2002 0018
A 61 M 5/00	a2001 0151	C 09 J		E 21 B 43/22, C 02 F 1/50	a2001 0072	H 03 K 13/02	99/001494
C 01 F 7/50	a20010200	111/00, 161/10	a2002 0009	E 21 B 43/22	a2000 0038	H 04 J 3/06	a2000 0187
C 01 G 23/00, G 01 N 21/25	a2001 0190	C 09 K 7/00, E 21 B 43/22	a2001 0209	F 04 C 1/16	a2000 0129	H 04 J 3/06	a2000 0222
C 01 G 39/00,				F 16 C 19/02, 19/34	a2001 0203	H 04 L 15/34	a2000 0218
						H 04 R 17/00	99/001281

SƏNAYE NÜMUNƏSİNƏ DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

(21) № S 2002 0002

(22) 05.02.2002

(51) 23-30

(76) Paşayev Arif Mir-Cəlal oğlu
Hacıyev Namiq Cəfər oğlu
Nəbiyev Rəsim Nəsim oğlu
Şükürov Səməd Abdul oğlu
(AZ)

(54) Aerodrom elektrik qızdırıcısı.

(57) Aerodrom elektrik qızdırıcısı aşağıdakı mühüm əlamətlərlə xarakterizə olunur:

- əsas kompozisiya elementlərinin: gövdənin, idarəetmə panelinin, boruları bərkitmək üçün qıfılın, hərəkətədirici dəstəklərin, qızdırıcı blokun, basqı blokunun, temperaturu ölçmə qurğusunun olması və tərkibi ilə;
- aqreqatın düzbucaqlı paralelepiped şəklində hazırlanması ilə;
- baş səthlərdə havanın sorulması və basqı üçün şəbəkələrin yerləşdirilməsi ilə;

fərqlənir:

- əsas kompozisiya elementlərinin: qapağın, elektrik şkaflının, yağıntı və nəmlikdən qoruyucu qutusunun, qatlanan nəqliyət dəstəklərinin, elektrik mühərrikinin, ventilyatorun nasazlığından qorunma və məhsuldarlığı dəyişmə şəbəkələrinin olması və tərkibi ilə;
- qırıqları qatlanmış təbəqə poladdan hazırlanmış gövdənin sadə forması ilə;
- yan panellərin üstündə qapağın olması ilə;
- nəqliyət dəstəklərinin onların rahat qatlanıb yığılması üçün qapağın üstündə yerləşdirilməsi ilə;
- əl ilə hərəkətədirilmə dəstəyinin olması ilə;
- təkərlərin ikisi dönən olmayıb, asılı olmayan mexaniki əyləc qurğularına malik, biri isə dönən, əyləc qurğusuz olan üç təkərli şassinin olması ilə;
- elektrik şkaflının açıq və bağlı vəziyyətdə təsbit olunan şəffaf qoruyucu ekranının olması ilə;

- elektrik şkaflının lövhəsində nəzarət cihazlarının, signal lampalarının, idarəetmə dəstəklərinin və qızdırıcının işini idarə və nəzarət etmək üçün lazımi yazıların olması ilə;
- qızdırıcı blok ətrafında onun soyudulması və sorulan havanın ikin qızdırılması üçün kameranın olması ilə;
- yan paneldə istehsalçının embleminin və elektrik qızdırıcısının markasının yazılarının yerinə yetirilməsi ilə;
- baş səthdə elektrik qızdırıcısının texniki xarakteristikasının və istehsalçısının adının yazılarının həkk olunması ilə;
- gövdə hissələrinin və yazıların rənglərinin kontrastlı olması ilə.

SƏHVLƏRİN DÜZƏLİŞİ

İddia sənədin və ya patentin nömrəsi	İndeks (BPT)	Dərc olma tarixi, Bülleten №	Dərc olunmuş yazı	Düzgün yazılış
İxtira № a2001 0110	C 09 D 13/00	30.10.2002 №2	(21) № a2001 0110 (22) 31.05.2001 (51) ^s C 09 D 13/00 (76) Quvalov Abbas Əbdürəhman oğlu Xəlilov Elçin Nüsrət oğlu (AZ) (54) Yazı təbəşirlərinin alınma üsulu.	(21) № a2001 0110 (22) 31.05.2001 (51) ^s C 09 D 13/00 (76) Quvalov Abbas Əbdürəhman oğlu Xəlilov Elçin Nüsrət oğlu Beynəlxalq Elmi-Texniki Kompleks «İNERQEO-TETİS» (AZ) (54) Yazı təbəşirlərinin alınma üsulu.

ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О ЗАЯВКАХ НА ИЗОБРЕТЕНИЯ

Раздел А.

Удовлетворение жизненных потребностей человека.

А 01

(21) № a2001 0057

(22) 17.03.2001

(51)⁸A 01 В 13/04, 17/00

(76) Кулиев Гасан Юсиф оглы
Гусейнов Ибрагим Магомед оглы
Мамедов Намиг Музаффар оглы
Пашаев Вусал Али оглы
Гусейнов Эльбрус Джалал оглы
Кулиев Анар Гасан оглы
Искендеров Эльчин Барат оглы (AZ)

(54) Устройство для обработки почвы и внесения удобрений в виноградниках.

(57) Устройство для обработки почвы и внесения удобрений в виноградниках относится к сельскохозяйственному машиностроению, а частности к машинам для обработки почвы и глубокого внесения удобрений в почву.

Использование: в сельхозмашиностроении.

Сущность изобретения: на раме 1 в промежутках средних рыхлящих лап 6/фиг.1/ расположена плоскорезущая лапа 15. В устройстве высота Н₁ крепления к раме 1 крайней лапы 7 со стойкой 4 равна 1, 19 части высота Н крепления на раме 1 плоскорезущей лапы 15 со стойкой 16, а высота Н₂ крепления на раме 1 средней рыхлящей лапы 6 со стойкой 5 составляет 1,38 части Н крепления плоскорезущей лапы со стойкой 16. В устройстве средняя рыхлящая лапа 6 /фиг.2/ расположена на линии 17 продолжения лезвия 18 ножа - по углу раствора / 2β=90 / плоскорезущей лапы 15, а крайняя рыхлящая лапа 7 размещена на точке пересечения линий: перпендикулярной линии 19, поднятой от носка средней рыхлящей лапы 6, и линии 20 следа носка крайней рыхлящей лапы 7.

(21) № a2000 0025

(22) 17.02.2000

(51)⁸A 01 В 15/08

(76) Кулиев Гасан Юсиф оглы
Кузнецов Юрий Акимович
Гусейнов Ибрагим Магомед оглы
Гусейнов Эльбрус Джалал оглы
Пашаев Вусал Али оглы
Мамедов Намик Музаффар оглы
Исмаилов Сади Курбан оглы
Мамедов Габиль Балакиши оглы
Бабаева Назилия Джалил кызы
Кулиев Анар Гасан оглы (AZ)

(54) Отвально-рыхлительное орудие для агрегатирования с колесными тяговыми средствами.

(57) Использование: сельскохозяйственном машиностроении, имеющих лемешно-отвальные корпуса с рыхлителями, нижние рабочие части рыхлителей отклонены в поперечной плоскости в сторону бороздного обреза корпуса, при этом орудие снабжено рыхлительным рабочим органом, расположенным на поперечном бруске плуга впереди первого корпуса со смещением на ширину захвата лемешно-отвального корпуса бороздного обреза корпуса, причем нижняя часть рыхлительного рабочего органа отклонена в противоположную сторону относительно нижней части рыхлителей, а за задним корпусом установлен образователь полуборозды, состоящий из лемеха и отпахивающего крыла-отпахника, при этом вертикальная режущая кромка образователя полуборозды расположена в одной плоскости с внутренним обрезом правых колес тягового средства.

(21) № a2001 0118

(22) 07.06.2001

(51)⁸A 01 С 23/02, А 01 В 49/06

(71) Научно-Исследовательский Институт «Агромеханика» (AZ)

(72) Кулиев Гасан Юсиф оглы

Агабейли Тахир Агахан оглы

Искендеров Эльчин Барат оглы

Джавадов Эльчин Магомед оглы

Фаталиев Хасил Камаледдин оглы

Аскерова Нармина Микаил оглы

Эйюбова Улвия Магеррам кызы

(73) Научно-Исследовательский Институт «Агромеханика» (AZ)

(54) Машина для внесения фумигантов в почву.

(57) Машина для внесения фумигантов в почву относится к сельскохозяйственному машиностроению и может быть использована для борьбы с вредителями филлоксеры виноградных насаждений и для внесения жидких удобрений в почву.

Использование: в сельхозмашиностроении.

Сущность изобретения: машина для внесения фумигантов в почву включает раму с навеской и опорными колесами /фиг.1/, на которой смонтирован резервуар и коммуникации подачи жидкости, последние содержат трубопровод с краном, дозатор порционной подачи жидкости, связанный трубопроводами распределения фумиганта с башмаками рыхлителей почвы. При этом дозатор порционной подачи жидкости выполнен в виде ротора /фиг.2/ с симметрично расположенными на нем ячейками и ячейки ротора соединены друг с другом промежуточным сообщающимся сосудом в виде полого двумерного кольца круглого сечения помещенного на приводном валу и жестко фиксируемого с ним двухсторонними прижимными флянцами. Неподвижный корпус дозатора связан с ротором двояко посредством промежуточных прижимных крышек и промежуточных стягивающих двухсторонних флянцев, причем так, что прижимные крышки установлены с внешней стороны флянцев.

(21) № a2000 0027

(22) 17.02.2000

(51)⁸A 01 G 1/00

(76) **Мирзоев Мирзага Шариф оглы**
Алиев Шикар Аббас оглы
Казиев Ариф Тофик оглы
Кулиев Гасан Юсиф оглы
(AZ)

(54) **Способ выращивания семян лука-порая.**

(57) Изобретение относится к сельскому хозяйству, в частности к овощеводству.

Сущность изобретения заключается в том, что в способе выращивания семян лука-порая, включающем подготовку участка, посадку, уход за растениями и уборку урожая семян, в качестве посадочного материала используют пристрелочные луковички и однозубки, полученные от предыдущего семеноводческого посева, отрастающие в конце лета.

Предлагаемый способ позволяет ускорить получение урожая семян и снизить их себестоимость.

(21) № a2001 0056

(22) 17.03.2001

(51)⁸A 01 G 1/00

(76) **Кулиев Вахид Шамхал оглы**
Багиров Садыг Хады оглы
Кулиев Гасан Юсиф оглы
Мамедов Сиясат Зульфигар оглы
Искендеров Эльчин Барат оглы
(AZ)

(54) **Способ выращивания деревьев на тротуарах для озеленения улицы.**

(57) Способ выращивания деревьев на тротуарах для озеленения улицы относится к экологии.

Использование: применяется при поливе деревьев на тротуарах улицы.

Сущность изобретения: способ выращивания деревьев на тротуарах для озеленения улицы включает кнопку ямы /фиг. 1 и 2/, посадку дерева, формирование уклона присыпанной почвы под углом 10-12° относительно поперечно-горизонтальной плоскости до-

роги и уход за деревом. Согласно изобретения, со стороны дороги к яме укладывают бордюрный камень, у которого в нижней части вырезана щель в форме прямоугольного параллелепипеда, образующая проход к яме, причем дно щели образует уклон, стыкующийся и совпадающий с уклоном ямы.

(21) № a2001 0033

(22) 08.02.2001

(51)⁸A 01 H 1/04

(71) **Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Защиты Растений (AZ)**

(72) **Мамедова Сидига Рза кызы**
Караев Низами Халил оглы
Бабаев Шахлар Махмуд оглы
Иманов Нариман Мамед оглы

(73) **Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Защиты Растений (AZ)**

(54) **Способ оценки устойчивости сортов винограда против мильдыю.**

(57) Изобретение относится к сельскохозяйственному производству, в частности к методу оценки устойчивости сортов винограда к болезни мильдыю.

Задача изобретения - предотвращение зависимости оценки сортов от почвенно-климатических условий, повышение технологических, экономических возможностей метода и рационального использования поля.

Рекомендуемый способ осуществляется в следующей последовательности: оцениваемые по устойчивости к болезни сорта высаживаясь орошаются. После обеспечения их нормального развития опытные участки изолируются от окружающей среды полиэтиленовым покрытием. Далее проводится искусственное заражение саженцев, путем введения зараженного болезнью листьев под полиэтиленовое покрытие. Согласно агроправилам в течение вегетации проводятся поливы. В созданном инфекционном фоне сорта оказывают сопротивление против болезни в различных условиях в зависимости

от наследственно-генетических характеристик, в результате болезнь в сортах появляется в различной степени и на основе проводимых наблюдений производится их оценка на устойчивость против мильдыю.

(21) № a2000 0127

(22) 04.05.2000

(51)⁸A 01 J 5/00

(71) **Азербайджанская Государственная Сельскохозяйственная Академия им. С.Агамалиоглы (AZ)**

(72) **Халилов Рамиз Талыб оглы**
Балабеков Агшин Зейлим оглы
Мамедов Габиль Балакиши оглы
Юсифов Фахраддин Мурад оглы

(73) **Азербайджанская Государственная Сельскохозяйственная Академия им. С.Агамалиоглы (AZ)**

(54) **Доильный аппарат.**

(57) Изобретение относится к сельскому хозяйству, в частности к устройствам для доения животных.

Задача поставленная в изобретении, повышение эффективности доения.

Задача решается тем, что доильный аппарат, содержащий доильные стаканы, сосковую трубку, подсосковую камеру, межстенную камеру, пульсоколлектор, молочную камеру согласно изобретению, снабжен устройством изменения режима доения, где управляющая камера пульсатора связана с камерой переменного вакуума устройства изменения режима доения, камера постоянного вакуума пульсатора через промежуточную камеру связана с камерой постоянного вакуума и молочной камерой устройства изменения режима доения разделенными мембраной, к мембране прикреплен клапанный механизм, управляющий камерой переменного вакуума устройства изменения режима доения.

- (21) № a2000 0216
(22) 12.12.2000
(51)⁸A 01 K 5/00, B 65 G 65/30
(71) Азербайджанская Государственная Сельскохозяйственная Академия им. С.Агамалиоглы (AZ)
(72) Мамедов Сиясат Зульфугар оглы
Багиев Аладдин Алыхан оглы
Гаджиев Фаик Шихали оглы
Мамедов Габиль Балакиши оглы
Баширов Угур Фируз оглы
(73) Азербайджанская Государственная Сельскохозяйственная Академия им. С.Агамалиоглы (AZ)
(54) Кормораздатчик.

(57) Изобретение относится к области механизации трудоемких процессов в животноводстве, в частности к передвижным кормораздатчикам.

Задачей изобретения является повышение эффективности кормораздатчика путем обеспечения механизированной очистки кормовых остатков из кормушек.

Поставленная задача решается тем, что кормораздатчик содержит основной бункер с днищем в виде подающего транспортера, на выходе которого установлены счесывающее устройство с выгрузным транспортером, снабжено дополнительным бункером, который шарнирно установлен на кронштейнах впереди основного бункера, закрепленным в передней части рамы, кормораздатчика вентилятором, на котором связаны всасывающие левая и правая пневмотрубы, каждая выполненная из двух частей, связанные между собой и перемещающаяся посредством левого и правого силового гидроцилиндра, концы высасывающих пневмотруб шарнирно связаны с плавающими пневмотрубами в конце которых установлены корпуса щеточного очистителя с возможностью перемещения через силовой гидроцилиндр, щеточный очиститель с возможностью вращения имеют форму внутренней части кормушки, для обеспечения плавающего положения очистителя за корпусом ус-

тановлено колесо для копирования микрорельфа дна кормушки, внутри корпуса установлено гребенка для раскошения ветви щеточного очистителя, устройство снабжено вертикальной трубой, один конец которой соединен шарнирно установлен на корпусе вентилятора, другой конец которой соединен с верхней частью дополнительного бункера, в середине вертикальной трубы имеется рукоятка, связанная с кабиной трактора через гибкую цепь, для отгрузки собранных кормовых остатков, опрокидывание дополнительного бункера осуществляется силовым гидроцилиндром через замочную боковину.

Применение изобретения способствует сокращению времени при раздаче кормов и очистки остатков ранее раздаваемых кормов, полностью исключает загрязнение и сохраняет качество нового раздаваемого корма или кормовой смеси, исключает заражение животных инфекционными заболеваниями, а также исключает использование ручного труда при очистке остатков корма из кормушек.

A 23

- (21) № a2000 0023
(22) 17.02.2000
(51)⁸A 23 L 1/068
(76) Зейналов Алим Мурсал оглы
Фаталиев Хасил Камаладин оглы
Кулиев Гасан Юсиф оглы (AZ)
(54) Фруктовый напиток.

(57) Изобретение относится к области приготовления безалкогольных напитков.

Задача изобретения- увеличение ассортимента, улучшение ароматичности фруктового напитка и повышение его лечебного действия.

Поставленная задача достигается тем, что предлагается фруктовый напиток, включающий разбавленный водой фруктовый концентрат и ароматизатор, при этом в качестве фруктового концентрата он содержит концентрат восточной хурмы *Diospyros Kaki L.*, в качестве

ароматизатора гераневое эфирное масло и, дополнительно, чайную соду при следующем соотношении компонентов, масс. %:

Концентрат восточной хурмы	- 10-13
Гераневое эфирное масло	- 0,01 – 0,015
Чайная сода	- 0,5-1,0
Вода	- остальное

- (21) № a2000 0022
(22) 16.02.2000
(51)⁸A 23 L 1/27
(71) Научно-Исследовательский Институт Пищевой Промышленности (AZ)
(72) Исмаилов Рауф Джамал оглы
Касымов Фахраддин Юнис оглы
Аскерова Алла Шахлар кызы
Азимов Азим Мустафа оглы
(73) Научно-Исследовательский Институт Пищевой Промышленности (AZ)
(54) Натуральный краситель для окрашивания сливочного масла.

(57) Изобретение относится к молочной промышленности, в частности к производству сливочного масла.

Задача изобретения заключается в применении красящих веществ, полученных из местного растительного сырья, взамен импортируемых, для окраски масла на основе буйволиного молока.

Сущность изобретения состоит в применении пигментов сафлора или шафрана в качестве натурального красителя для окрашивания сливочного масла на основе буйволиного молока.

- (21) № a2001 0150
(22) 27.07.2001
(51)⁸A 23 L 2/02
(76) Зейналов Алим Мурсал оглы
Тагиев Натиг Мургуз оглы
Тагиев Эльшан Мургуз оглы
Тагиев Рауф Мургуз оглы (AZ)

(54) Способ получения сока хурмы.

(57) Изобретение относится к пищевой промышленности и позволяет получить сок хурмы без мякоти, обладающий высокими биологическими и пищевыми качествами. Сущность изобретения: способ получения сока без мякоти из хурмы включает, мойку преимущественно спелых плодов хурмы, измельчение плодов путем перемешивания до получения однородной густой массы, добавление в образовавшуюся массу плодов бузины черной в количестве 0.1-0.15: от массы хурмы, совместное перемешивание хурмы и бузины в течение не менее 2-х часов, с последующим отделением сока от мякоти, при этом сок при необходимости может быть отфильтрован.

(21) № a2001 0015

(22) 23.01.2001

(51)⁸A 23 N 5/00

(71) Азербайджанский Аграрно-Экологический Институт (AZ)

(72) Кулиев Гасан Юсиф оглы
Кулиев Вахид Шамхал оглы
Кулибеков Герай Мамай оглы
Мовсумов Фахраддин Наджаф оглы
Кулиев Анар Гасан оглы

(73) Азербайджанский Аграрно-Экологический Институт (AZ)

(54) Устройство для очистки орехов.

(57) Использование: для очистки орехов.

Сущность изобретения: в устройстве ротор выполнен конической формы с дисковым основанием с радиально расположением лопастями, а вершина ротора находится в воронке на приводном вертикальном валу ротора, проходящем через корпус и соединенным с шестерней, которая вместе с сателлитами и солнечным колесом образуют планетарный механизм, оси сателлитов неподвижно закреплены в корпусе, при этом солнечное колесо выполнено заодно со стани-

ной дробилки, причем станина подвижно установлена на приводном валу с возможностью противоположного вращения относительно вращения ротора и представляет собой вертикально установленную цилиндрическую поверхность, вдоль образующей которой с внутренней стороны закреплены лопасти дробилки, а у основания станины выполнено выгрузочное окно, снабженное направителем массы.

A 24

(21) № a2001 0117

(22) 07.06.2001

(51)⁸A 24 B 1/06, 1/08

(76) Мамедрагимов Нуруллах
Ибрахимхалил оглы
Кулиев Гасан Юсиф оглы
Искендеров Эльчин Барат оглы

Мамедов Вафа Гаджи оглы
Мамедов Мамед Ахмед оглы (AZ)

(54) Аппарат для нанизывания листьев табака.

(57) Аппарат для нанизывания листьев табака относится к сельскохозяйственному машиностроению, в частности к машинам для закрепления листьев на шнуры.

Сущность изобретения в том, что аппарат для нанизывания листьев табака включающий бесконечную цепь, подпружиненные иглодержатели, иглу, согласно изобретению, бесконечная цепь снабжена шарнирно закрепленной на ветвях цепи площадкой с прорезью для свободного прохода иглы и с руслом для укладки, а также закрепленными симметрично прорези парой устройств зажима черешков листьев, выполненных в виде подпружиненного стержня с роликом вращения на нижнем конце и с жестко закрепленной лапкой прижима черешков листьев, при этом устройство зажима черешков листьев снабжено, соответственно в зонах укладки листьев и их схода конца иглы на шнур, профилированными дорожками подъема и опускания лапок прижима.

Использование предлагаемого аппарата позволит повысить надежность процесса нанизывания листьев табака на шнуры за счет точности ориентации острия иглы и черешков, протаскивания черешков по игле, тем самым повысить производительности труда, исключить выпад листьев с готовых шнуров, что в конечном итоге обеспечит повышение качества продукции после ее сушки.

(21) № a2002 0003

(22) 07.01.2002

(51)⁸A 24 B 3/10, 3/18, 15/00

(76) Сарыев Эльдар Бахрам оглы (AZ)

(54) Способ обработки табака и табачных изделий для снижения содержания вредных веществ.

(57) Изобретение относится к способам снижения содержания и предотвращения образования канцерогенных веществ в табаке и табачных изделиях.

Сущность способа заключается в адсорбции на поверхности углеродных сорбентов токсичных газов и паров, канцерогенных азотсодержащих соединений и изотопов тяжелых металлов, выделяющихся из табака и табачных изделий.

Способ осуществляется обработкой табака и табачных изделий углеродным сорбентом, пропуская вентилируемый воздушный поток, содержащий токсичные продукты испарения через углеродный сорбент. Воздушный поток неоднократно циркулирует в замкнутой системе. Обработку проводят на стадии сушки и/или хранения табака и табачных изделий. Способ предусматривает ароматизацию табачных изделий ароматизирующим соусом.

Заявленное изобретение значительно уменьшает содержание никотина и других токсичных веществ в табаке.

Способ совершенно экологически безвреден, так как не происходит выбросов в атмосферу пыли и токсичных газов.

А 44

(21) № a2001 0180

(22) 22.10.2001

(51)⁸A 44 В 19/00

(76) Исмиханов Айдын Халил оглы (AZ)

(54) Способ формирования обувных заготовок.

(57) Изобретение относится к области обувного производства, а именно к способу изготовления.

Задачей изобретения является улучшение формоустойчивости обувных заготовок и упрощение процесса формирования.

Для решения поставленной задачи в способе, включающем и деформирование на затяжных машинах, обувные заготовки перед деформированием подогревают на термоактиваторе до температуры $55 \pm 5^{\circ}\text{C}$.

Сущность предлагаемого способа заключается в том, что при подогреве кожи до температуры $55 \pm 5^{\circ}\text{C}$, вследствие термодиффузии кожа достигает влажности 12-16%, при котором она становится наиболее пластичной. Кроме этого отпадает необходимость в этапе сушки в громоздких сушильных камерах.

А 61

(21) № a2001 0116

(22) 05.06.2001

(51)⁸A 61 В 17/00

(71) Азербайджанский Медицинский Университет (AZ)

(72) Байрамов Нуру Юсиф оглы Султанов Гасан Аббас оглы Рустамов Адалят Магомедали оглы Демирчи Салим Джумшудов Джумшуд Гасан оглы Рзаев Тарверди Мирзали оглы

(73) Азербайджанский Медицинский Университет (AZ)

(54) Способ прогнозирования печеночной недостаточности после резекции печени.

(57) Изобретение относится к медицине, в частности, к хирургии.

Задачей изобретения является повышение точности прогнозирования печеночной недостаточности после резекции печени.

Поставленная задача решена тем, что в способе прогнозирования печеночной недостаточности после резекции печени, включающем в себя предоперационное определение степени очищения из крови индоцианинового зеленого, согласно изобретения, до проведения резекции печени интраоперационно накладывают зажимы на проводящие сосуды удаляемой доли печени, одновременно повторяют определение степени очищения из крови индоцианинового зеленого и вычисляют соотношение интра- и предоперационной степени очищения красителя из крови: при этом соотношение больше 3 прогнозирует высокий риск печеночной недостаточности после резекции печени.

(21) № a2001 0152

(22) 03.08.2001

(51)⁸A 61 В 17/00

(71) Алиева Эльмира Агали кызы (AZ)

(72) Алиева Эльмира Агали кызы

Азизов Акиф Гамид оглы Гусейнов Аскер Беюк оглы Исаев Гидаят Билал оглы

(73) Алиева Эльмира Агали кызы (AZ)

(54) Приспособление для санации брюшной полости при перитоните.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к хирургии.

Приспособление для санации брюшной полости при перитоните состоит из дренажей и мешка с отверстиями, выполненным из двух листов полупроницаемой мембраны.

Листы мембран выполнены из поливинилпирролидона.

Через два входящих дренажа в мешок подают антисептический раствор с антибиотиками для промывания тонкого кишечника, помещенного в нем. Через два выходящих дренажа выводят экссудат.

Приспособление для санации брюшной полости при перитоните устраняет спаечные процессы между петлями тонкой кишки, не допускает образование межпетельных абсцессов, что приводит к устранению пареза кишечника с восстановлением перистальтики, уменьшает количество летальных исходов.

(21) № a2001 0136

(22) 09.07.2001

(51)⁸A 61 В 17/60

(71) Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Травматология и Ортопедия (AZ)

(72) Джалилов Яшар Рафтар оглы

(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Травматология и Ортопедия (AZ)

(54) Устройство для оперативного лечения деформаций позвоночника.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Устройство состоит из двух прямых с овальными окончаниями пластин, двух изогнутых выпукловогнуто с одного конца и прямыми овальными окончаниями с противоположенного конца пластин. Каждая из пластин имеет ромбовидные зазубрины- насечки, поперечно-продолговатую перфорацию, круглое отверстие на одном конце пластин. Прямые и изогнутые пластины соединены шарнирно болтом и закреплены на шарнире четырехугольной гайкой.

(21) № a2002 0080

(22) 19.04.2002

(51)⁸A 61 Н 33/04, А 61 Р 25/02

(76) Мусаев Алишир Вейс оглы Керимбейли Ульвия Садых кызы Калиниченко Лариса Георгиевна Имамвердиева Севиндж Сулейф кызы (AZ)

(54) Применение Масазырской грязи для лечения диабетической полинейропатии.

(57) Изобретение относится к области медицины, в частности к пелоидотерапии и может быть использовано в курортологических клиниках, больницах и специализированных санаториях Азербайджана.

Изобретение решает задачу использования местного сырья при пелоидотерапевтическом лечении диабетической полинейропатии, что достигается применением для этого Масазырской грязи.

Применение Масазырской грязи позволяет купировать болевой синдром, осуществлять эффективное лечение диабетической полинейропатии с достижением стойкого лечебного эффекта.

(21) № a2000 0221

(22) 14.12.2000

(51)⁸A 61 K 7/00, 47/00

(76) Гамзаева Зарифа Камиль кызы (AZ)

(54) Антиоксидантная добавка для косметической линии.

(57) Предполагаемое изобретение относится к косметологии, в частности, к использованию природных антиоксидантов в производстве косметических и гигиенических средств - косметической линии.

Задачей изобретения является улучшение качества антиоксидантной добавки природного происхождения, совместной с косметическими и гигиеническими основами - водного экстракта сопочной грязи.

Сущность изобретения заключается в применении водного экстракта сопочной грязи (ВЭСГ) в качестве антиоксидантной добавки в производстве косметических и гигиенических средств.

Использование ВЭСГ в производстве косметической линии позволяет расширить арсенал косметических и гигиенических средств, отвечающих всем требованиям современного потребительского рынка указанной продукции.

(21) № 99/001642

(22) 27.02.1998

(51)⁸A 61 K 7/48

(76) Гаджиева Хумар Атиф кызы (AZ)

(54) Лечебное и профилактическое вещество.

(57) Изобретение относится к области медицины и ветеринарии и может быть применено при заживлении и лечении ран, ожогов, аллергии, очагов воспаления, интоксикации, при расстройствах и болезнях желудочно-кишечного тракта, при заболеваниях слизистой, парадонтозах и гингивитах, при инфекционных заболеваниях кожи, как зудоуспокаивающее, при других внутренних болезнях, а также как стимулятор обмена веществ, профилактически - оздоравливающего средства, в рефлексотерапии, гомеопатии.

Сущность изобретения заключается в применении цеолита в качестве лечебного и профилактического вещества при болезнях различной этиологии, в том числе в рефлексотерапии и гомеопатии.

Цеолит легко смывается, не засоряет поры кожи, не образует газонепроницаемой пленки, а также положительно влияет на обменные процессы организма без побочных вредных эффектов при принятии во внутрь.

(21) № a2001 0108

(22) 30.05.2001

(51)⁸A 61 K 35/08

(76) Алигулиев Рамазан Исмаил оглы

Алигулиев Аббас Рамазан оглы

Абдуллаев Надир Мамед оглы (AZ)

(54) Способ получения сухого остатка.

(57) Изобретение по получению сухого остатка из минеральных вод относится к медицине, в частности к фармацевтике и может быть использовано для лечения хронических болезней желудочно-кишечного тракта, а также в пищевой промышленности.

Задачей предложенного изобретения является уменьшение потребляемой электроэнергии, устранение потерь ингредиентов, увеличение процента выхода целевого продукта при получении сухого остатка.

Поставленная задача разрешается тем, что в способе получения сухого остатка из минеральных вод гидрокарбонатного-сульфатного - натриевого типа, состоящем из упаривания минеральной воды, ее охлаждения, обработки диоксидом углерода и сушки, согласно изобретению упаривание проводят при температуре 40-45⁰C до 1/130-1/120 первоначального объема воды, а охлаждение естественным путем в солнечных теплицах, далее полученный концентрированный раствор обрабатывают диоксидом углерода под давлением 2 аТм в течении 10 минут и сушат в течении 5 минут под воздействием ультразвука частотой 30 кНз.

(21) № a2001 0074

(22) 13.04.2001

(51)⁸A 61 K 35/78

(76) Кулиев Алим Насреддин оглы

Зейналов Турал Алим оглы (AZ)

(54) Способ получения масла из растительного сырья.

(57) Изобретение относится к области химико-фармацевтической и пищевой промышленности и может быть использовано для получения масла из различных маслосодержащих плодов, семян и ягод.

Способ включает отделение сока от жома, очистку сырья от скорлупы или шелухи (в зависимости от вида сырья), промывку, сушку, экстракцию и отгонку экстрагента. Экстракцию масла проводят многократной обработкой сырья сжиженным бутаном при температуре - 0,5⁰C в термостатированных емкостях, отгонку экстрагента осуществляют нагреванием смеси до температуры 1⁰C. Отогнанный экстрагент повторно сжижают и возвращают на экстракцию.

В способе описывается получение масла из косточек винограда.

Заявленный способ технологически прост и обеспечивает высокий выход абсолютно чистого растительного масла.

(21) № a2001 0151

(22) 03.08.2001

(51)⁸A 61 M 5/00

(71) Гусейнов Сахиб Ахмед оглы (AZ)

(72) Гусейнов Сахиб Ахмед оглы
Гадиров Айдын Вели оглы
Исаев Гидаят Вилал оглы

(73) Гусейнов Сахиб Ахмед оглы (AZ)

(54) Устройство для внутриволостного введения кислородной смеси и способ эвакуации отработанной газовой смеси.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к хирургии.

Устройство для внутриволостного введения кислородной смеси состоит из цилиндрического корпуса с кислородом, редуктора с манометрами, подводящего канала и отводящей трассы.

На подводящем канале и на отводящей трассе установлены дозиметры, вентили-манометры, резервуары с трубками, причем входящие в резервуар трубки расположены ниже уровня, входящие из резервуаров трубки выше уровня содержимого резервуаров.

На входящую трубку резервуара подводящего канала одет резиновый односторонний клапан.

Отводящая трасса связана с системой отсоса.

Способ эвакуации отработанной газовой смеси из полости создают давление циклического характера и синхронизируют его с циклом дыхания, работой вентиля и электроотсоса.

Применение предложенного устройства и способа позволяет создать неблагоприятные условия для размножения анаэробных микробов.

Кроме того, при циклическом введении кислорода происходит массаж внутренних органов и тканей, улучшается их гемодинамика.

Раздел В.

Различные технологические процессы.

B 01

(21) № a2001 0126

(22) 20.06.2001

(51)⁸B 01 D 53/18

(76) Аликулиев Рамазан Исмаил оглы

Аликулиев Шыхали Рамазан оглы

Алигулиев Аббас Рамазан оглы

Абдуллаев Надир Мамед оглы (AZ)

(54) Газораспределитель.

(57) Изобретение относится к дисорбционно – разделительным аппаратам для получения углекислого газа из состава минеральных вод используемого в различных отраслях народного хозяйства.

Задачей изобретения является увеличение объема производства углекислого газа добываемого из минеральных вод, устранение накипообразования, разработка газоразделителя новой конструкции.

Решение задачи было достигнуто газоразделителем, состоящим из корпуса колонки, выходной трубы, водо и газовых выходных труб, оросителя и распределителя в котором корпус колонки газоразделителя выполнен эллипсоидной формы, оросительная пластинка имеет воронкообразную форму. Распределительные решетки расположены в шахматном порядке с упором на боковые стенки корпус, причем нечетные пластинки электрически изолированы от корпуса и оснащены электрическими контактами для поддержания напряжения 1,3-2 вольта.

(21) № a2001 0177

(22) 19.01.2001

(51)⁸B 01 J 21/00, 37/00, 37/24

(71) Институт Нефтехимических Процессов Национальной Академии Наук Азербайджанской Республики (AZ)

(72) Рустамов Муса Исмаил оглы

Сеидов Надир МирИбрагим оглы

Абдуллаев Ягуб Гидаят оглы

Ахмедов Сабир Мустафа оглы

Талыбов Автандиль Гусейнали оглы

Джаббаров Имран Аллахверди оглы

Рустамов Руфат Ашраф оглы

Ибрагимов Сахиль Иса оглы

(73) Институт Нефтехимических Процессов Национальной Академии Наук Азербайджанской Республики (AZ)

(54) Способ получения катализатора для олигомеризации, полимеризации олефинов и алкилирования ароматических углеводородов олефинами.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности к способам получения катализатора для олигомеризации, полимеризации олефинов и алкилирования ароматических углеводородов Олефинами на основе металлического алюминия и симметрических хлорсодержащих углеводородов.

Задачей изобретения является получение катализатора нового ассортимента с повышенной активностью на основе металлического алюминия и симметрических хлорпроизводных в присутствии инициаторов.

Задача решена тем, что способ получения катализатора для олигомеризации олефинов и алкилирования ароматических углеводородов олефинами, взаимодействием металлического алюминия с хлорсодержащим углеводородом в присутствии инициатора при температуре при этом в качестве симметричного хлорсодержащего углеводорода используются дихлорэтан или дихлорэтилен; гексахлорэтан, в качестве инициатора бензил хлористый или изопропил хлористый; изобутил хлористый; четыреххлористый углерод; катализатор в составе карбонилированного хлористого алюминия, и взаимодействие осуществляются при их массовым соотношении 1-1,3:30-40:1-2 и температуре 75-85⁰C.

При использовании катализатора с указанным составом и массовым соотношением, степень конверсии олефинов при олигомеризации и алкилировании составляет 98-100%, выход олигомера или алкилата 18-20 грамм катализатора.

(21) № a2001 0030

(22) 07.02.2001

(51)⁸В 01 J 23/58, В 01 D 53/94

(76) Гасан-заде Галина Захид кызы

Ахмедова Севда Мусеиб кызы (AZ)

(54) Катализатор для очистки газовых выбросов от оксида углерода, оксидов азота и органических веществ, в присутствии SO₂

(57) Изобретение относится к нефтехимической и химической промышленности и может быть для очистки газовых выбросов от CO, NO_x и органических веществ в присутствии CO₂.

Задачей данного изобретения явилось создание катализатора, устойчивого к отравляющему действию CO₂ и обеспечивающего высокую степень очистки газов от CO, NO_x и органических соединений при существенно меньшем содержании драгоценного металла.

Поставленная задача решена разработанным катализатором очистки газовых выбросов от оксида углерода, оксидов азота и органических соединений в присутствии CO₂, содержащим в качестве активной массы платину, нанесенную на носитель, отличающийся тем, что в качестве носителя он содержит TiO₂, промотированный кальцием, при следующем содержании компонентов катализатора (мас.%):

Pt	–	0,005 – 1,0
Ca	–	0,01 – 5,0
TiO ₂	–	остальное.

В 03

(21) № a2001 0141

(22) 16.07.2001

(51)⁸В 03 C 9/00, C 02 F 1/46

(71) Азербайджанский Технологический Институт (AZ)

(72) Мамедов Эльшад Аршад оглы

(73) Азербайджанский Технологический Институт (AZ)

(54) Поточная линия для очистки сточных вод электрокаталитическим способом.

(57) Изобретение относится к химической промышленности, его также можно использовать при разработке поточной линии очистки сточных вод электрокаталитическим способом.

Задачей изобретения является увеличение технологической возможности поточной линии для очистки сточных вод электрокаталитическим способом, а также предотвращение перерасхода ресурсов.

Поставленная задача достигается тем, что в поточной линии для очистки сточных вод электрокаталитическим способом, состоящей из емкости для чистой воды, соле-растворителя, выпрямителя энергии, вентиляционного устройства, насосных установок, ротаметра, средств коммуникации, мешалки, электролизера, электролизер состоит из горизонтального футляра, имеющего входное, выходное и радиальное окна, и жестко установленного в нем без соприкосновения шнека, подсоединенных соответственно к катоду и аноду.

В 22

(21) № a2001 0095

(22) 14.05.2001

(51)⁸В 22 F 9/00

(71) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(72) Гасанов Эльдар Ширин оглы

(73) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(54) Способ получения железного порошка без сернистых соединений и установка для его осуществления.

(57) Изобретение относится к области порошковой металлургии, а именно к способу получения железного порошка из отходов прокатной окалины восстановлением конвертированным природным газом, а также к установке для его осуществления.

Сущность изобретения заключается в том, что природный газ перед подачей на конверсию очищается от свободной серы и сернистых соединений трехкратной абсорбцией последовательным пропусканием его через растворы первичных, вторичных и третичных аминоспиртов. В качестве аминоспиртов используют моноэтанолламин, диэтанолламин и триэтанолламин.

Установка содержит сатуратор, конвертор, реактор для восстановления отходов прокатной окалины, газорециркулирующую систему, циклоны для улавливания механических примесей и пыли и дополнительно содержит три последовательно соединенных смесителя для абсорбентов.

Изобретение позволяет получить чистый железный порошок с улучшенными технологическими свойствами, предохраняет аппаратуру и трубопровод от коррозии и окружающую среду от загрязнений сернистыми газами.

В 63

(21) № 99/001410

(22) 20.08.1998

(51)⁸В 63 В 21/50

(71) Ден Норске Статс Олжеселскап А.С. (NO)

(72) Брейвик, Коре

Смедал, Арне

Сювертцен, Коре

(73) Ден Норске Статс Олжеселскап А.С. (NO)

(54) Система для загрузки и разгрузки кораблей в море.

(57) Изобретение относится к системе для загрузки и разгрузки судов в море, в частности при добыче нефти.

Задачей изобретения является повышение надежности системы для загрузки судов в море путем

снижения нагрузок на рукав и якорный трос.

Система для загрузки и разгрузки судов в море в которой судно, предпочтительно в носовой части, оборудовано средством постановки на мертвый якорь, в которой имеется якорное средство, выполненное в виде стационарного якорного средства, предпочтительно в виде всасывающего якоря, гравитационного якоря или забиваемого якоря, расположенное на морском дне и снабженное поворотным устройством для якорного троса, по меньшей мере, один якорный трос для соединения якорного средства со средством постановки на мертвый якорь, рукав, нижний конец которого соединен с поворотным устройством, а верхний конец выполнен с возможностью присоединения к соединительному для текучей среды, установленному на указанном судне и плавучее тело, прикрепленное к средней части якорного троса, в которой согласно изобретения, плавучее тело приспособлено для того, чтобы в нормальном состоянии быть погруженным в воду, а якорный трос в нижней части выполнен в виде анапути, соединенной с поворотным устройством.

Раздел С.

Химия и металлургия.

С 01

(21) № а2001 0200

(22) 05.12.2001

(51)⁸С 01 F 7/50

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Бафадарова Окума Вафадар кызы

Ибрагимов Синдуз Мамед кызы

Алосманов Мирали Сейфаддин оглы

Бафадарова Земфира Малик кызы

Ходжаев Гасан Ходжа оглы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Способ получения фторида алюминия.

(57) Изобретение относится к технологии фтористых солей и может быть использовано при получении фторида алюминия из кремнефтористоводородной кислоты и гидроксида алюминия.

Задача изобретения – расширение сырьевой базы алюмосодержащего сырья, интенсификация процесса получения фторида алюминия, увелечение степени разложения и выхода продукта.

Сущность изобретения заключается в том, что в способе получения фторида алюминия, включающем обработку алюмосодержащего сырья кремнефтористоводородной кислотой, отделение от раствора осадка диоксида кремния, кристаллизацию из раствора тригидрата фторида алюминия, фильтрацию и сушку продукта, в качестве алюмосодержащего сырья используют смесь гидроксида алюминия и красного шлама в соотношении (70:30)÷(65:35), которую смешивают с кремнефтористоводородной кислотой, взятой в количестве 50% от нормы, и полученную пульпу нагревают до 80-85⁰С с последующим добавлением остальной части кислоты.

Этот технический прием позволил:

- заменить до 35 мас.% дорогого дефицитного гидроксида алюминия красным шламом при получении фторида алюминия;

- интенсифицировать процесс за счет сокращения продолжительности разложения алюмосодержащего сырья кремнефтористоводородной кислотой до 15 минут, вместо 25-30 мин. По прототипу;

- увеличить степень разложения алюмосодержащего сырья и выход фторида алюминия по сравнению с прототипом.

(21) № а2001 0190

(22) 20.11.2001

(51)⁸С 01 G 23/00, G 01 N 21/25

(71) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(72) Камбаров Дамир Гейдар оглы

Халилова Фагана Курбан кызы

(73) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(54) Способ фотометрического определения титана.

(57) Изобретение относится к аналитической химии и может быть использовано при определении титана в рудах, металлах и их сплавах.

Задачей изобретения является повышение селективности определения титана (VI).

Поставленная задача достигается тем, что в способе фотометрического определения титана, включающем его перевод в окрашенное комплексное соединение с пирогалловым красным, в присутствии поверхностно-активного вещества, определение ведут в фосфорнокислой среде.

Отличительной особенностью изобретения является то, что фосфорная кислота не только создает среду для фототермического определения титана, но и маскирует посторонние ионы, что в результате значительно повышает избирательность.

(21) № а2001 0138

(22) 12.07.2001

(51)⁸С 01 G 39/00, G 01 N 21/25

(71) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(72) Камбаров Дамир Гейдар оглы

Халилова Фагана Курбан кызы

(73) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(54) Способ фотометрического определения молибдена.

(57) Изобретение относится к аналитической химии и может быть использовано при определении молибдена в сточных водах, медных сплавах и других природных и промышленных объектах.

Задачей изобретения является повышение селективности определения молибдена Мо (VI).

Поставленная задача достигается тем, что в способе фотометрического определения молибдена, включающем его перевод в окрашенное комплексное соединение с пирогаллоловым красным, в присутствии поверхностно-активного вещества, определение ведут в фосфорнокислой среде.

Отличительной особенностью изобретения является то, что фосфорная кислота не только создает среду для фотометрического определения молибдена, но и маскирует посторонние ионы, что в значительной степени повышает избирательность.

загрязнения и инородные включения устраняют путем очистки при получении декоративного материала.

Полученные декоративные стекла и стекло-кристаллические материалы, характеризуются различной окраской, их цветовая гамма разнообразна и в ряде случаев они могут заменить драгоценные камни.

Декоративные материалы могут быть использованы в качестве облицовочного сырья при отделке помещений, зданий (строительные камни, наполнители цемента, цветные керамические плиты, фигурные изделия и т.д. (см. в конце)

анионоактивное ПАВ –кубовый остаток дистилляция нафтеновых кислот (КОДНК) в соотношении 1:0,25, которая используется в количестве 5-15 мас.% от массы битума.

При этом повышается растворимость, диспергирование и пластификация битумов.

Способ регенерации старого асфальтобетона с модифицирующей добавкой приводит к омоложению битумов и оптимизации структуры регенерируемых асфальтобетонов, что отражается в улучшении физико-механических и эксплуатационных показателей регенерированных асфальтобетонов.

С 03

(21) № a2001 0132

(22) 04.07.2001

(51)⁸С 03 С 3/04, С 03 В 1/00-3/00

(76) Мамедов Эльхан Кара оглы
(54) Способ получения декоративных свинцов-силикатных стекол и стекло-кристаллических материалов из промышленных отходов.

(57) Изобретение относится к области технологии синтеза стекол и стекло-кристаллических материалов.

Задачей изобретения является разработка способа получения декоративных стекол и стекло-кристаллических материалов из промышленных отходов.

Поставленная задача достигается тем, что в способе получения декоративных свинцов-силикатных стекол и стекло-кристаллических материалов, включающем помол, смешивание и варку шихты, составленной из SiO₂ и свинцовых соединений, в качестве свинцовых соединений используют свинцовые соединения активной массы положительных и/ или отрицательных электродов свинцовых аккумуляторных батарей, бывших в употреблении и непригодных для дальнейшего применения, и в качестве SiO₂ стеклобой с добавлением красящих веществ, а образовавшиеся, в процессе варки шихты,

С 04

(21) № a2000 0230

(22) 28.12.2000

(51)⁸С 04 В 24/00, С 08 L 95/00, С 10 С 3/00, 3/18

(76) Алиев Али Муса оглы
Алиев Кямилль Али оглы
Алиев Эльнур Али оглы
Алиев Ильяс Муса оглы
Османов Нариман Нейман оглы
Ахмедов Маис Мамед оглы
Расулов Исрафил Расул оглы
Биннатов Алим Гияс оглы (AZ)

(54) Способ регенерации старого асфальт-бетона и модифицирующая добавка для регенерации.

(57) Изобретение относится к дорожно-строительным материалам и может быть применено для повторного использования длительно эксплуатируемых асфальтобетонов и восстановления дорожных асфальтобетонных покрытий.

Сущность изобретения заключается в восстановлении и улучшении свойств битумов, содержащихся в старом асфальтобетоне.

Технический результат достигается использованием модифицирующей добавки в процессе регенерации старого асфальто-бетона. Модифицирующая добавка содержит ароматический носитель-смолу пиролизную тяжелую (СПТ) и

С 07

(21) № a2001 0167

(22) 01.10.2001

(51)⁸С 07 С 1/04

(71) Компания «Мидл Ист Петрол Фарм Иззи» (AE)
(72) Абдолбари Гоозал (IR)
Юнус Эрдем Арифоглу (TR)
(73) Компания «Мидл Ист Петрол Фарм Иззи» (AE)
(54) Дизельное топливо и способ его получения.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности получению дизельных топлив.

Предложено дизельное топливо, представляющее смесь углеводородных фракций, полученных от процессов переработки нефтяного сырья. Дизельное топливо содержит углеводородную масляную фракцию 270-400⁰С с вязкостью 22 сСт при 20⁰С и углеводородную фракцию от процессов переработки нефтяного сырья с началом температуры кипения не ниже 150⁰С при содержании их, % вес: Масляная фракция 270-400 - 40-75 Фр. с началом кипения не ниже 150⁰С - остальное

Такой фракцией может быть либо керосин (фр.150-275⁰С), либо прямогонная дизельная фр. 195-33⁰С, либо фр. 183-320⁰С обработке флегмы, либо фр.220-400⁰С,

представляющая растворитель марки «НКПИ-341».

Предложен также способ получения фр.270-400⁰С, вязкостью 22сСт при 20⁰С указанными фракциями от процессов переработки нефти с температурой начала кипения не ниже 150⁰С.

Дизельное топливо, полученное данным способом имеет содержание серы менее 0,05% и цетановое число до 61,7.

(21) № а2002 0160

(22) 30.08.2002

(51)⁸С 07 С 7/00

(76) Аббасов Арзу Зульфугар оглы (AZ)

(54) Способ получения обессмоленного нафталанана или нафтеновых углеводородов из нафталанской нефти и устройство для его осуществления.

(57) Изобретение относится к области химической технологии и может быть использовано для получения обессмоленного нафталанана или нафтеновых углеводородов.

Задача изобретения-предложение безопасного способа получения обессмоленного нафталанана, повышение надежности используемого устройства с упрощением его конструкции.

Поставленная задача решается тем, что в способе получения обессмоленного нафталанана или нафтеновых углеводородов из нафталанской нефти путем обработки нафталанской нефти силикагелевым адсорбентом в адсорберах, с последующей расфасовкой готового продукта, сначала сырую нафталанскую нефть подают в адсорберы в направлении снизу вверх и пропускают через заранее прокаленный при температуре 400-450⁰С и охлажденный крупнопористый, микросферический, гранулированный силикагель марки АСКГ, находящийся внутри адсорберов, затем в полученной жидкости в соотношении 1:1 растворяют очередную дозу сырой нафталанской нефти и вновь подают в адсорберы.

Задача также решается тем, что в устройстве для получения обессмоленного нафталанана или нафтеновых углеводородов из нафталанской нефти, состоящем из бака, коллектора и адсорберов, адсорберы выполнены в виде вертикально прикрепленных на стойке прямых нержавеющей труб, заполненных силикагелем марки АСКГ и соединенных нижним концом с горизонтальным коллектором, связанным с расположенным над адсорберами баком посредством подводящей трубы.

(21) № а2001 0202

(22) 07.12.2001

(51)⁸С 07 С 21/22

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Караев Сиявуш Фархад оглы

Талыбов Гюльяхмед Мирахмед оглы

Нуриева Ульвия Кафар кызы

Мамедова Первин Шамхал кызы

Кулиева Дилера Мамед кызы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) 6-бром-5-метил-5-фенил-4-окса-1-гексин в качестве антимикробной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к карбоциклическим соединениям, с углерод - углеродными тройными связями, содержащим атомы галогена, конкретно, к 6-бром-5-метил-5-фенил-4-окса-1-гексину.

Сущность изобретения заключается в синтез и применении химического соединения-6-бром-5-метил-5-фенил-4-окса-1-гексина, являющегося эффективной антимикробной присадкой к смазочным маслам.

(21) № а2001 0128

(22) 21.06.2001

(51)⁸С 07 С 31/10, 53/122

(71) Национальная Академия Наук Азербайджана, Институт Теоретических Проблем Химической Технологии им. М.Ф.Нагиева (AZ)

(72) Алиев Агададаш Махмуд оглы

Тагиев Дильгям Бябир оглы Фатуллаева Севда Сурхай кызы

Кулиев Адиль Расул оглы Меджидова Солмаз Мамед-Таги кызы

Шахтагински Тогрул Неймат оглы

Али-заде Гюльмира Ахмед кызы

(73) Национальная Академия Наук Азербайджана, Институт Теоретических Проблем Химической Технологии им. М.Ф.Нагиева (AZ)

(54) Способ получения пропионовой кислоты.

(57) Изобретение относится к способу получения пропионовой кислоты, используемой в химической, фармацевтической, пищевой, лакокрасочной, парфюмерной, сельскохозяйственной промышленности.

Задачей данного изобретения является разработка нового метода окисления n-пропилового спирта с применением высокоактивного катализатора на основе цеолита для одностадийного превращения n-пропилового спирта в пропионовую кислоту, повышение выхода и селективности процесса.

Поставленная задача достигается проведением процесса окисления n-пропилового спирта в присутствии кислорода на синтетических цеолитах NaA и CaA, модифицированных ионами палладия и меди в количестве 3,0 –5,0% и 0,1-1,0%, соответственно, от массы цеолита.

При температурах 140-245⁰С, мольном отношении реагентов и газоразбавителя – спирт: кислород : азот = 1,0 : (1,0÷4,0) : (3,2÷4,0) : (3,2 ÷9,2) и временах контакта реакционной смеси 1,20-3,99 с.

(21) № а2001 0063

(22) 27.03.2001

(51)⁸С 07 С 37/16

(76) Агаев Акпер Али оглы
Шахтагинская Пери Тураб-
хан кызы
Тагиев Дильгам Бебир оглы
(AZ)

(54) Способ получения смеси орто- и пара-этилфенолов.

(57) Изобретение относится к области получения смеси орто- и пара-этилофенолов, которые могут широко использоваться в органическом синтезе и полимерной химии.

Предложен способ получения смеси орто-и пара этилфенолов при алкилировании фенола и о-крезола этанолом в присутствии фенолов и каталитической системы состава (мас %) Ni или Pd 0,1-3,0, Fe₂(SO₄)₃ 0,1-1,1, H –морденит 71-78,8; Al₂O₃ остальное до 100%.

Способ позволит увеличить выход орто-и пара этилфенолов в расчете на прореагировавший и пропущенный фенол (о-крезол) до 95,0-97,2 и 48,6-52,9% соответственно. Время стабильной работы катализатора 200 часов.

(21) № a2000 0097

(22) 20.04.2000

(51)⁸C 07 C 37/16

(71) Агаев Акпер Али оглы (AZ)

(72) Агаев Акпер Али оглы
Караева Ирада Эйваз кызы
Кулиев Тельман Дадаш оглы

(73) Агаев Акпер Али оглы (AZ)

(54) Способ получения винилфенолов.

(57) Изобретение относится к области получения алкенилфенолов, которое могут широко использоваться в органическом синтезе и полимерной химии.

Предложен способ получения винилфенолов каталитическим де-гидрированием алкилфенолов (н-этилфенола и его орто-метильных гомологов) при повышенной температуре, атмосферном давлении, на катализатором составе (мас%) CoO-6,7-30,3; Fe₂O₃ –15,3-68,6; Al₂O₃- 0,1-78,0; Cr₂O₃-0,1-1,0

Способ позволит увеличить выход алкенилфенолов до 97,7%.

Время стабильности работы катализатора 150 часов.

(21) № a2000 0149

(22) 30.05.2000

(51)⁸C 07 C 335/02

(71) Институт Химии Присадок
Национальной Академии
Наук Азербайджана (AZ)

(72) Фарзалиев Вагиф Меджид
оглы

Алиев Шахмардан Рамазан
оглы

Бабаи Рена Мирзали кызы
Аллахвердиев Мирза Алек-
пер оглы

Гасанова Сара Али кызы

Алиев Фуад Юсиф оглы

(73) Институт Химии Присадок
Национальной Академии
Наук Азербайджана (AZ)

(54) Бис (3-бензилазаметин-4-гидроксифенил) дисульфид в качестве защитной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, конкретно, бис (3-бензилазаметин-4-гидроксифенил) дисульфид, который может найти применение в качестве защитной присадки к смазочным маслам.

Задачей изобретения является улучшение защитных свойств смазочных масел.

Поставленная задача решается синтезом и применением в смазочных маслах бис (3-бензилазаметин-4-гидроксифенил) дисульфида.

(21) № a2000 0227

(22) 21.12.2000

(51)⁸C 07 D 331/04, C 07 C 335/04

(71) Институт Химии Присадок
Национальной Академии
Наук Азербайджана (AZ)

(72) Фарзалиев Вагиф Меджид
оглы

Аллахвердиев Мирза Алек-
пер оглы

Магеррамов Абель Мамед-
али оглы

Джавадова Лейла Агаджавад
кызы

Ширинова Наджиба Ахмед
кызы

Рзаева Ирада Али кызы
(73) Институт Химии Присадок
Национальной Академии
Наук Азербайджана (AZ)

(54) 1-(3'-тиэтанил)-3-бензилтиокарбамид в качестве антикислителя нефтепродуктов.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям, конкретно, 1-(3) 1-(3- тиэтанил)- 3-бензилтиокарбамиду. Задача данного изобретения является расширение арсенала антиоксидантов, проявляющих высокую антиокислительную активность в нефтепродуктах.

Поставленная задача достигается синтезом и применением нового химического соединения 1-(3'-тиэтанил)-3-бензилтиокарбамида, обладающего эффективной антикислительной активностью к нефтепродуктам.

(21) № a2001 0168

(22) 04.10.2001

(51)⁸C 07 F 9/165, C 08 K 3/10, 3/30, 3/32

(71) Институт Нефте-Химических Процессов им. акад. Ю.Мамедалиева
Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(72) Насиров Физули Акпер оглы
Джанибеков Назиль Фазиль
оглы

Мамедов Мамед Хуршуд оглы

Новрузова Фарида Мугби-
ловна

Маркова Евгения Ивановна

(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. акад. Ю.Мамедалиева
Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(54) 2,2'-тио-бис (О,О-4-метил-6-трет-бутилфенил) дитофосфат никеля или кобальта в качестве стабилизатора для резиновой смеси на основе бутадиен-стирильного каучука.

(57) Изобретение относится к области химии фосфорсераорганических соединений, а именно к но-

вому 2,2'-тио-бис (О,О-4-метил-6-трет-бутилфенил) дитиофосфату (4-м, 6-ТБФ) никеля или кобальта, который может найти применение как стабилизатор для резиновой смеси на основе бутадиен-стирильного каучука

Технической задачей предлагаемого изобретения является получение нового стабилизирующего вещества, который может найти применение при повышении стабильности бутадиен-стирильного каучука и резиновой смеси на его основе.

Поставленная задача решается тем, что 2,2'-тио-бис (О,О-4-метил-6-трет-бутилфенил) дитиофосфату (4-м, 6-ТБФ) дитиофосфат никеля или кобальта применяется в качестве стабилизатора резиновой смеси на основе бутадиен-стирильного каучука.

При введении в резиновую смесь на основе бутадиен-стирильного каучука марки СКС-30 АРКМ-15 предлагаемых стабилизаторов 4-м, 6-ТБФ- Ni- или 4-м, 6-ТБФ-Со повышаются эластичность и прочность резины. Так, в присутствии предлагаемых стабилизаторов (0,13-0,3%) достигаются коэффициенты старения по прочности $K_f = 0,87-0,96$ и по относительному удлинению $K_e = 0,67-0,73$.

С 08

(21) № а2002 0014

(22) 18.02.02

(51)⁸С 08 L 23/06

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Аббасов Тайяр Фарзулла оглы

Салманов Мухтар Арзулла оглы

Кулиев Мусафир Мазахир оглы

(73) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(54) Полимерная композиция.

(57) Изобретение относится к полимерным материалам, полученных на основе полиэтилена низкой плотности и может быть применено в сельском хозяйстве, электротехнической промышленности, в про-

изводстве покрытий, пленок и литейных изделий различного назначения.

Сущность изобретения в том, что полимерная композиция, содержащая полиэтилен высокого давления и обезвоженную нефть нафталановую, дополнительно содержит фталимид при следующем соотношении компонентов мас. %:

Полиэтилен высокого давления	- 99,6
Обезвоженная нефть нафталановая	- 0,3
Фталимид	- 0,1

Предложенная композиция обладает эффективными антистатическими и улучшенными механическими и электрофизическими свойствами.

(21) № а2001 0084

(22) 30.04.2001

(51)⁸С 08 L 67/06, С 08 K 5/10

(71) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Н.Мамадалиева Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(72) Везиров Шамиль Сулейман оглы

Азизов Акиф Гамид оглы
Ибрагимова Минавер Джафар кызыАлиева Рейхан Вели кызы
Багирова Шафаг Рза кызы

(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Н.Мамадалиева Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(54) Композит и способ его получения.

(57) Изобретение относится к области получения композитов, в частности органо-минеральных композитов, которые применяются в строительной промышленности в качестве облицовочных плит.

В данном изобретении предлагается композит, содержащий связующее, сшивающий компонент, минеральный наполнитель и инициатор. Предлагаемый композит в качестве связующего содержит насыщенный тройной полиэфир, содержащий в структуре 30-35% масс. звеньев с реакционноспособ-

ным кратными связями, при общем содержании компонентов, % масс.: связующее 10-20, сшивающий компонент 4-15, минеральный наполнитель 70-85 и инициатор 0,8-3,0.

Кроме того, в данном изобретении рассматривается способ получения композита, который включает стадии смешения компонентов до образования однородной массы, заливку полученной однородной массы в форму и отверждение, и при этом в форму заливают однородную смесь состава, % масс.: связующее 10-20, сшивающий компонент 4-15, минеральный наполнитель 70-85, инициатор 0,8-3,0 и вязкостью по ВЗ-4 3,8-15 мин., и отверждение смеси проводят при температуре 20-80°C.

(21) № а2002 0006

(22) 18.01.02

(51)⁸С 08 L 95/00, G 10 C 3/02(76) Рустамов Муса Исмаил оглы
Садыхов Фикрет Мамед оглы

Новрузов Юсиф Исмихан оглы

Караисаев Низами Меджид оглы

Фархадова Гюлар Таги кызы

Бабаев Абульфаз Исмаил оглы

Аллахвердиев Алипаша

Алимурад оглы

Кязымов Сабир Мамедали оглы

Ибрагимов Хикмет Джамал оглы (AZ)

(54) Связующее, асфальтобетон, содержащий в своем составе связующее, способ получения асфальтобетона.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности, получению битумов, получению асфальтобетона.

Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности, получению битумов, получению асфальтобетона из отходов производства процессов нефтехимии и нефтепереработки.

Предложено связующее на основе битума, оно содержит в своем составе твердый олигомер пиро-

конденсата, общее содержание компонентов связующего, % масс:
Твердый олигомер

пирооконденсата - 10-20
Битум марки БН 60/70 - до 100

Кроме того, предложен асфальтобетон, содержащий в своем составе связующее и минеральный наполнитель, содержание компонентов которого представлено ниже, % масс:

Связующее 6-12
Минеральный наполнитель остальное

Указанный асфальтобетон получается смешением компонентов при 90 – 100°C предложенным способом.

Данное изобретение позволяет расширить ассортимент существующих связующих и асфальтобетонов и получить легким и доступным с экономической точки зрения способом.

С 09

(21) № a2001 0090

(22) 03.05.2001

(51)⁸С 09 D 4/00, 5/08

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Наибова Тамилла Мухтар кызы

Мусаева Адиля Юсиф кызы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Композиция для покрытий.

(57) Изобретение относится к области защиты от коррозии металлических конструкций, эксплуатирующихся в агрессивных средах при помощи покрытий термического отверждения.

Задача изобретения-создание термоотверждаемых композиции композиции для защитного покрытия, обеспечивающего повышение адгезии к металлу, водостойкости и химстойкости в агрессивных средах в течение длительного времени. Состав, включающий (масс,%) Терефталдиамид-фенолоформальдегидный олигомер 25 – 35
Эпоксидно-диановый олигомер 5-15

Шлам боксита 5-10

Ацетон

остальное

(21) № a2002 0009

(22) 28.01.02

(51)⁸С 09 J 111/00, 161/10

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Наибова Тамилла Мухтар кызы

Абдуллаева Ирада Курбан кызы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Клеевая композиция.

(57) Изобретение относится к клеевым композициям на основе смеси-бутадиен-нитрильного каучука (СКН-26) и о-аминофенилениономалеинамид-фенлформальдегидного олигомера (АФМА-ФФО) предназначенных для склеивания и фиксации различных материалов как между собой, так и к твердым субстратам.

Предлагается клеевая композиция состава, мас.ч.:

Бутадиен-нитрильный каучук -100

О-аминофениленомалеинамид-фенолоформальдегидный олигомер -50-150

Оксид цинка 1-5

Оксид магния 4-12

Этилацетат 150- 350

Ацетон 150- 350

Применение клеевой композиции повышает прочность при отрыве, скорость отслаивание и время до образования осадка.

(21) № a2001 0209

(22) 19.12.2001

(51)⁸С 09 K 7/00, E 21 B 43/22

(71) Кабот Корпорейшн (US)

(72) Миллер Эдвард Э.

Бентон Уильям С.

(73) Кабот Корпорейшн (US)

(54) Полимерная композиция и раствор на её основе для эксплуатации скважин, способ получения.

(57) Описаны новые полимерные композиции, наряду с их применением в качестве растворов для эксплуатации скважин, например, в качестве растворов для вскрытия продуктивного пласта, рабочих растворов или буровых растворов, содержащие растворимые в воде сополимеры, имеющие сульфонатные группы, вместе с солями щелочных металлов карбоновых кислот. Например, сополимер содержит от 5 до 95% масс.структурных звеньев, полученных из 2-акриламидо-2-метилпропансульфоновой кислоты или ее соли, и от 5 до 95% масс. структурных звеньев, полученных из акриловой кислоты или ее соли. Может быть использована соль полимера, такая как натриевая, калиевая и цезиевая соли муравьиной кислоты и/или уксусной кислоты, в количествах подходящих для проявления высокотемпературной вязкости, приемлемой для таких растворов для эксплуатации скважин. Полимерная композиция гидратирована/ растворена в солевом растворе натриевых и/или калиевых и/или цезиевых солей муравьиной и/или уксусной кислоты.

(21) № a2001 0109

(22) 31.05.2001

(51)⁸С 09 K 7/02

(71) Производственное объединение по добыче нефти и газа на море (AZ)

(72) Курбанов Рахман Алискендер оглы

Меджидов Гасан Нурали оглы

(73) Производственное объединение по добыче нефти и газа на море (AZ)

(54) Способ получения реагента для обработки буровых растворов.

(57) Изобретение относится к бурению нефтяных и газовых скважин, а именно к способу получения реагента для обработки буровых растворов.

Сущность изобретения в том, что в способе получения реагента для обработки буровых растворов смешением водорастворимого по-

лимера с сульфатом поливалентного металла, в качестве водорастворимого полимера используют, полученный обработкой серной кислотой при соотношении компонентов 1:0, при температуре 150-160°C, сульфон полициклических ароматических углеводородов, растворяют его в воде и нейтрализуют щелочью до рН 4-5, а затем смешивают с сульфатом поливалентного металла.

Полученный реагент позволяет регулировать структурно-механические и коллоидно-химические свойства буровых растворов в широких пределах.

(21) № 99/001435

(22) 04.05.99

(51)⁸С 09 К 7/02, 7/06

(71) Хенкель Коммандитгезелльшафт АУФ Акцион (DE)

(72) Хайнц Мюллер

Клаус-Петер Херольд

Томас Ферстер

Штефан Фон Тапавица

Йоханн-Фридрих Фуес

Маркус Класс

(73) Хенкель Коммандитгезелльшафт АУФ Акцион (DE)

(54) Модифицированные многокомпонентные смеси, используемые при вскрытии грунта.

(57) Описываются текущие и прокачиваемые многокомпонентные смеси на основе многофазного смешения воды и масла, содержащие эмульгаторы и в случае необходимости дополнительно другие растворимые, эмульгирующие и/или диспергирующие вспомогательные вещества для использования этих смесей при вскрытии грунта путем бурения и/или для последующей обработки выполненных таким образом скважин. Настоящее изобретение касается применения эмульгаторов и/или систем эмульгаторов, приводящих соответствующую многокомпонентную смесь к регулируемому по температуре обращению фаз при достижении температуры фазовой инверсии (ТФИ) в пределах температурного диапазона, верхняя граница которого лежит настолько ниже

рабочей температуры этой многокомпонентной смеси в зоне геологического вскрытия, чтобы основанная на воде часть многокомпонентной смеси была представлена в качестве дисперсной (инвертной) фазы в дисперсионной масляной фазе (эмульсия В/М), а нижняя граница этого температурного диапазона обеспечивала возможность превращения этой многокомпонентной смеси в эмульсию М/В с дисперсионной водной фазой. Пригодными являются, в частности, эмульгаторы и/или системы эмульгаторов с ТФИ в диапазоне от 0 до 100°C, которые предпочтительно имеют, по крайней мере частично, неионогенную структуру. Настоящее изобретение обеспечивает возможность оптимизации требований по технической производительности, экологической совместимости и соотношению затрат к получаемому эффекту.

С 10

(21) № a2000 0186

(22) 22.08.2000

(51)⁸С 10 G 9/00, 9/36, F 28 D 7/10

(71) КУЛБРУК ЛИМИТЕД (RU)

(72) Бушуев Владимир Андреевич

(73) КУЛБРУК ЛИМИТЕД (RU)

(54) Способ получения низших олефинов, реактор для пиролиза углеводородов и аппарат для закалки газов пиролиза.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности к получению низших олефинов.

Предлагаемый способ получения низших олефинов пиролизом углеводородов включает подогрев и испарение исходного сырья, его смешение с паром-разбавителем, термического пиролиза в лопаточном реакторе теплом, генерируемым в объеме смеси за счет гидротермического торможения вращающихся в ней лопаток.

Способ включает также охлаждение продуктов пиролиза и последующее их разделение, в котором нагрев смеси до температуры пиролиза производят путем

смешивания с горячими газами пиролиза, циркулирующими в рабочей полости лопаточного реактора за время, пренебрежимо малое по сравнению с продолжительностью реакции пиролиза.

Способ позволяет увеличить выход низших олефинов.

(21) № a2001 0036

(22) 13.02.2001

(51)⁸С 10 G 33/04

(71) Малое предприятие «Мидия» (AZ)

(72) Абдуллаев Ягуб Гидаят оглы
Ахмедов Сабир Мустафа оглы

Камилов Мирнаги Агасейд оглы

Гасанов Тофик Мустафа оглы

Насиров Мадат Джарулла оглы

(73) Малое предприятие «Мидия» (AZ)

(54) Деэмульгатор.

(57) Изобретение относится к области деэмульгации нефтей, а именно к составу деэмульгатора для разрушения стойких нефтяных эмульсии.

Задача заключалась в поиске нового эффективного и экономичного деэмульгатора и расширении их ассортимента существующих.

Задача решена тем, что деэмульгатор содержит отход от обработки светлых нефтепродуктов (керосин, дизельного топлива) раствором щелочи, изопропиловый спирт, кубовой остаток от производства пропилен гликоля и воду, при следующем содержании компонентов, % масс.

- отход от обработки светлых нефтепродуктов (керосин, дизельного топлива)
раствором щелочи - 15,6 – 19
- изопропиловый спирт - 16,25- 25
- кубовой остаток от производства пропиленгликоля - 7,5- 12,5
- вода - остальное

(21) № a2001 0051

(22) 02.03.2001

(51)⁸С 12 Р 7/06

(76) Кулиев Алим Насреддин оглы

Абдуллаев Рауф Джамшид оглы

Зейналова Ляман Алим кызы (AZ)

(54) Способ производства этилового спирта.

(57) Изобретение относится к ферментативному способу получения органических соединений, а именно к способу производства этилового спирта из плодов хурмы.

Предлагается способ производства этилового спирта из плодов спелой хурмы, предусматривающий измельчение плодов, гидролиз измельченной массы введением бузины, гомогенизацию, отделение сока хурмы от жома и сбраживание сока, для чего в сок вводят виноградный жом. Полученный спирт обладает высокой чистотой, лучшими органолептическими свойствами и может применяться в медицине и в пищевой промышленности.

С 22

(21) № a2001 0100

(22) 17.05.2001

(51)⁸С 22 С 27/06

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Гусейнов Алекпер Гюльяхмед оглы

(73) Гусейнов Алекпер Гюльяхмед оглы

(54) Способ хромирования стальных изделий в вакууме.

(57) Изобретение относится к области машиностроения к химико-термической обработке металлов и сплавов, в частности может быть использовано при хромировании деталей в вакууме.

Техническая сущность предложенного изобретения заключается в том, что в способе включающем засыпку контейнера порошком хрома, укладку детали к контейнеру на сепараторе, разиещение контейнера в вакуумной печи создание вакуума и нагрев печи, вначале подготавливают крышку кон-

тейнера с отверстиями диаметром 5-10 мм, затем засыпают в контейнер дополнительно активизатор в виде 5%-ного хлористого аммония, и 5% -ного оксида алюминия, что существенно сокращает время диффузионного хромирования. Затем закрывают крышку контейнера и высасывают воздух из него создают вакуум в контейнере в пределах (1,3-1,6) 10⁻³ Па, устанавливают заданную рабочую температуру при хромировании 950-1100⁰С и выдерживают время хромирования в течение 4-5 часов, что по сравнению с известным способом позволяет предотвратить окислительный процесс повышает качество хромированного слоя, увеличивает микротвердость и износостойкость на 15-20%, а также снижает расход электроэнергии.

С 23

(21) № a2001 0083

(22) 27.04.2001

(51)⁸С 23 С 22/00, С 09 D 5/00

(71) Институт Неорганической и Физической Химии Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

Бакметрополитен (AZ)

(72) Кязимов Айдын Мамедали оглы

Селимханова Дилшад Гасан кызы

Мамедярова Изид Фуад кызы

Мурадов Ельбрус Энвер оглы

Оруджев Фейзулла Талыб оглы

Расулов Ариф Юнис оглы

Таги-заде Фуад Чингиз оглы

(73) Институт Неорганической и Физической Химии Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

Бакметрополитен (AZ)

(54) Применение дистиллированных нафтеновых кислот в качестве грунтовок-преобразователя ржавчины.

(57) Изобретения относится к области защиты металлоконструкций от коррозии при повышенной

влажности в атмосфере метрополитена.

Задачей изобретения является разработка грунтовок-преобразователя ржавчины для нанесения на поверхность металлоконструкций и железобетонной арматуры метрополитена в условиях невозможной тщательной предварительной очистки стальной поверхности, при повышенной влажности, наличия агрессивных ионов в подземных водах, постоянной вибрации.

Поставленная задача решается применением дистиллированных нафтеновых кислот в качестве грунтовок – преобразователя ржавчины, наносимой на не полностью очищенную ржавую поверхность действующей арматуры метрополитена.

Таким образом, грунтовка-преобразователя ржавчины дистиллированные нафтеновые кислоты защищают, гидрофобизируя поверхность металлических конструкций и железобетонной арматуры от воздействия окружающей агрессивной среды-повышенной влажности, постоянной вибрации в условиях эксплуатации сооружений метрополитена.

Раздел D.

Текстиль и бумага.

D 04

(21) № a2001 0179

(22) 22.10.2001

(51)⁸D 04 B 1/00

(76) Гаджиев Джахангир Ахмед оглы (AZ)

(54) Кулирный двойной прессирующий трикотаж.

(57) Изобретение относится к технологии трикотажного производства и касается структуры кулирного двойного трикотажа прессируемого переплетения.

Цель изобретения снижение материалоемкости и расширение ассортимента трикотажных изделий.

Сущность изобретения заключается в том, что кулирный двой-

ной прессовый трикотаж содержит столбики ластичных петель и наброски, расположенные на петлях, соединенные попарно ластичными протяжками, каждый второй столбик которого образован петлями прессовой глади, связанные между собой набросками, расположенными на петлях ластика 1+1 в противоположной стороне. Остальные столбики образованы петлями ластика 1+1, соединенными с парными (со смежными) ластичными набросками, расположенными на петлях глади.

Преимуществом предполагаемого изобретения в сравнении с прототипом является малая материалоемкость и расширение ассортимента трикотажа, улучшение его свойств, внешнего вида и расширение рисунчатых возможностей.

(21) № a2001 0178
(22) 22.10.2001

(51)⁸D 04 B 37/02

(76) Гаджиев Джахангир Ахмед оглы (AZ)

(54) Способ определения глубины кулирования.

(57) Изобретение относится к области трикотажного производства и касается измерения глубины кулирования на кругловязальных и плосковязальных машинах.

Задачей изобретения является упрощение определения глубины кулирования.

Сущность изобретения заключается в том, что производят измерения величины опускания рабочего органа. При этом производят измерение перемещения кулирного клина, выступающего в качестве рабочего органа. Измеряют ход h_k кулирного клина вниз до конца, относительно отбойной линии, затем определяют текущий его подъем h_i^1 от нижнего положения и находят по формуле $h_k^1 = h_k - h_i^1$

Преимуществом предложенного способа в сравнении с прототипом является то, что полностью ликвидируется контакт подвижной иглы с измерительной головкой индикатора. Тем самым обеспечивается простота и точность измерения глубины кулирования.

Раздел E.

Строительство, горное дело.

E 02

(21) № a2001 0145

(22) 19.07.2001

(51)⁸E 02 D 27/34

(71) Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Строительства и Архитектуры (AZ)

(72) Рзаев Ровшан Агарза оглы
Оруджев Фикрет Мустафа оглы
Гусейнов Рафик Мамед оглы

(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Строительства и Архитектуры (AZ)

(54) Фундамент сейсмостойкого сооружения.

(57) Изобретение относится к области фундаментостроения, в частности, к конструкциям фундаментов зданий и сооружений, возводимых в условиях сейсмических воздействий.

В фундаменте сейсмостойкого сооружения, включающий верхнюю и нижнюю опорные части в которых образованы стаканы и размещенный с плоскими днищами в которых размещаются промежуточные подвижные элементы безразличного положения равновесия, а между опорными частями фундамента устроен изоляционный слой из мало прочного при сдвиге материала, которым заполнены и полости стаканов.

(21) № a2001 0197

(22) 23.11.2001

(51)⁸E 02 D 31/02-31/04

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Мирзоев Рамиз Шамшад оглы
Аджамов Кейкавус Юсиф оглы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Гидроизоляционный материал.

(57) Изобретение относится к области гидроизоляционных материалов.

Сущность изобретения заключается в том, что гидроизоляционный материал на основе битума содержит в качестве пластификатора полиэтилен и полипропилен (атактик), а в качестве наполнителя-бентонит при следующем содержании компонентов, масс %

Битум	75,0 – 82,5
Полиэтилен	0,5 – 1
Полипропилен (атактические)	2 – 4
Бентонит	остальное

Предложенный гидроизоляционный материал позволяет:

- увеличить температуру размягчения и уменьшить температуру хрупкости по сравнению с прототипом.

- использовать вместо дорогого наполнителя талька доступный местный бентонит.

E 21

(21) № 99/001576

(22) 15.09.99

(51)⁸E 21 B 19/06

(71) Столт Офшор Лимитед (GB)

(72) Солтанахмед Аббасали
Солтанахмед Джоан Элизабет

(73) Столт Офшор Лимитед (GB)

(54) Устройство и способ удержания трубчатого элемента.

(57) Изобретение относится к оборудованию для спуско-подъемных операций с трубами, точнее к устройствам для захвата труб, а также способам поддержания труб и прокладки подводных трубопроводов с использованием этого оборудования.

Задачей изобретения является уменьшение концентрации напряжения возникающего в местах соединения труб подводного трубопровода.

Поставленная задача достигается также тем, что в способе удерживания трубчатого элемента, включающем размещение разъемного элемента против первой конструкции так, что первая конструкция зацепляет внутреннюю конструкцию разъемного элемента и зацепление наружной конструкции разъемного элемента с подвижным устройством, поддерживающим трубчатый элемент, присоединяют к первому элементу, включающему первую конструкцию. Предлагаемый способ для удерживания трубчатых элементов и прокладки их на морском дне основаны на основе действия предложенного устройства.

(21) № 99/001545

(22) 23.12.99

(51)⁸Е 21 В 23/00

**(76) Гасанов Рамиз Алиш оглы
Мамедов Аладдин Ашот оглы
Музаффаров Байрам Нияз оглы (AZ)**

(54) Устройство для отворачивания труб в скважине.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, а именно к технике по ремонту и восстановлению нефтяных и газовых скважин и предназначено для ликвидации аварий посредством отворачивания и извлечения труб как в эксплуатационных, так и в бурящихся скважинах.

Задачей изобретения является повышение эффективности работы и трансформационных возможностей устройства.

Поставленная задача достигается тем, что в известном устройстве, включающем корпус, полый ведущий вал, планетарный редуктор с сателлитами, венцом, водилом, тормозной узел с плашками, переводники, планетарный редуктор выполнен двухступенчатым, имеющий входную планетарные ступени, причем обе ступени расположены с обеих сторон тормозного узла, венец входной ступени подвижно связан с тангенциально расположенным плашками тормозного узла, а нижний конец, являясь во-

диллом входит в зацепление между венцом и ведущим валом выходной ступени, последний являясь водилом входит в зацепление с венцом и ведущим валом входной ступени, а нижний торец венца выходной ступени подвижно связан с нижним концом полого ведущего вала входной ступени посредством узла спирального захвата, установленного на последнем.

Тормозной узел содержит плашки, выполненные в виде радиальных секторов, расположенных в кожухе по наружной поверхности с продольными насечками с возможностью движения в осевом, радиальном и окружном направлениях, причем в осевом направлении движение ограничено системой цилиндрических пружин, упирающихся в выступы корпуса, а также по наружной поверхности кожуха установлены фиксаторные плоские пружины служащие для воспрепятствования вращению кожуха относительно обсадной колонны, снизу жестко закреплены с помощью винтов, а сверху имеют гарантированный ход вдоль оси устройства, причем плашки упираются в плечи кулачка фиксируются пружинными держателями, последние одним концом посажены и двумя винтами закреплены в паз кожуха, а другими концами вставлены с возможностью движения в отверстия, имеющиеся в торце плашек.

(21) № a2001 0163

(22) 10.09.2001

(51)⁸Е 21 В 33/00

**(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы
Мамедов Васиф Талыб оглы
Салим Мубарак Салех (AZ)**

(54) Уплотнительный узел колонной головки.

(57) Уплотнительный узел колонной головки относится к нефтяной и газовой промышленности, а именно к устройствам для обвязки обсадных колонн, с целью герметизации межтрубного кольцевого пространства.

Задача изобретения- повышение надежности работы уплотни-

тельного узла путем равномерного распределения деформации уплотнителя и обеспечения эффекта самоуплотнения.

Для решения поставленной задачи в уплотнительном узле колонной головки, включающем уплотнительный элемент и опорные кольца, уплотнительный элемент выполнен цилиндрической формы со сферическими вырезами в опорных и боковых частях, а опорные кольца выполнены с плоскими торцами.

(21) № a2000 0085

(22) 13.04.2000

(51)⁸Е 21 В 33/064

(71) Багиров Октай Тахмасиб оглы (AZ)

(72) Багиров Октай Тахмасиб оглы

**Бабаев Раван Джафар оглы
Бекиров Шаиг Ханбаба оглы**

**Сарыев Азер Садагат оглы
Ибрагимов Рафик Салман оглы**

**Шыхыев Мадат Нух оглы
Байрамов Эюуб Мамедали оглы**

Юсифов Рауф Али оглы

(73) Багиров Октай Тахмасиб оглы (AZ)

(54) Способ глушения скважины с подводным расположением устья.

(57) Изобретение относится к бурению морских нефтяных, газовых и газоконденсатных скважин с подводным расположением устья, а именно способам, применяемым для удаления накопившегося в подпревенторном пространстве остаточного газа.

Задачей изобретения является повышение эффективности и безопасности способа за счет полного удаления консолидировавшихся (накопившихся) подпревенторном пространстве остаточного газа.

Поставленная задача достигается тем, что в известном способе глушения скважины с подводным устьем, оборудованным превентором с линиями глушения и штуцерования, включающий закрытие превентора и вымыв поступившего

в скважину остаточного газа через линию штуцерования и последующую прокачку воды через линию глушения, в прокачиваемую воду дополнительно вводят карбоксилметилцеллюлозу при следующих соотношениях компонентов:

Карбоксилметилцеллюлоза	- 0,75 –1,00
Вода	- остальное

(21) № 99/001292

(22) 24.03.99

(51)⁸Е 21 В 33/12

**(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы
Мамедов Васиф Талыб оглы
Мамедов Гусейн Васиф оглы
(AZ)**

(54) Клапанный узел пакера.

(57) Клапанный узел пакера относится к нефтяной и газовой промышленности и предназначен для посадки гидромеханических и гидравлических пакеров, разобщающих пласты при добычи нефти и газа.

Задачи изобретения-повышение надежности работы клапанного узла и предотвращение инерционного эффекта, создание условий плавной посадки уплотнительного элемента и многократного действия пакера.

Для этого внутренняя поверхность корпуса выполняется сначала в форме конуса, затем в форме цилиндра, и наконец в форме конуса.

(21) № a2000 0095

(22) 20. 04. 2000

(51)⁸Е 21 В 34/06

**(71) Алиев Вагиф Иззят оглы
(AZ)**

**(72) Гумбатов Гасан Гашим оглы
Алиев Вагиф Иззят оглы
Рзаев Али Ислам оглы
Эфендиев Октай Исмаил оглы
Нуриев Нуру Буният оглы**

**(73) Алиев Вагиф Иззят оглы
(AZ)**

(54) Промывочно-циркуляционной клапан.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, а именно к эксплуатации нефтяных и газовых скважин.

Сущность изобретения заключается в том, что на наружной поверхности корпуса выполнен фигурный паз, состоящий из длинных и коротких канавок с возможностью перемещения по ним шара, взаимодействующего с кольцевой канавкой толкателя, между корпусом и цилиндром установлены гайка и контргайка, корпус, толкатель, гайка и установленный концентрично корпусу цилиндр образуют кольцевую камеру, которая через радиальный канал сообщается с внутренней полостью корпуса, а в нижней части корпуса имеется канал, перекрываемый клапаном.

В результате упрощается конструкция, повышается надежность работы, расширяются технологические возможности устройства, исключается из компоновки подъемные трубы второго ряда, достигается экономия металла, уменьшается время на подъемно-спускные операции, производится аэрация для вызова притока скважиной жидкости на разных глубинах скважины, появляется возможность очистки затрубного пространства и в том числе над пакером от осадочных примесей путем восстановления циркуляции, при этом легко освобождается пакер.

(21) № 99/001491

(22) 14.09.99

(51)⁸Е 21 В 36/04

(76) Пашаев Ариф Мир Джалал оглы

Мехдиев Ариф Шафаят оглы

Низамов Тельман Инаят оглы

Курбанов Рахман Алискендер оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Оруджев Бейюкага Зарбали оглы

Велиев Махир Елчу оглы

**Эйюбов Эльчин Эльвир оглы
(AZ)**

(54) Устройство автоматического управления электронагревательной установкой.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности и может быть использовано на участках добычи нефти и газа, в местах где необходимы депарафинизация труб, предотвращение замерзания выкидных линий, разогрев вязкой нефти для ее транспортировки, тепловая разбивка стойких эмульсий и т.д.п.

Задачей предлагаемого решения является расширение области применения электронагревательной установки, повышение надежности, стабильности и эффективности ее работы, в том числе, и в условиях ограниченной мощности внешней электросети, экономия электроэнергии. Поставленная задача достигается тем, что в устройстве управления электронагревательной установкой, содержащем узел коммутации для подключения электрической сети к нагревателю, панель управления и индикации, связанную с блоком защиты, включающим двухуровневую термоблокировку, блок аварийной сигнализации и датчик давления, размещенный на установке, узел коммутации выполнен в виде управляемого выпрямителя, управляющие входы выпрямителя связаны с введенным блоком фазировки и защиты от обрыва фаз через панели управления и индикации, и блока защиты; узла регулировки тока нагрева, дополнительно введенного датчика текущего значения температуры, двухуровневой термоблокировки, а также датчика давления.

При нарушении режима работы в зависимости от указанных параметров включается блоки сигнализации, сирена и одновременно останавливается процесс.

(21) № 99/001413

(22) 29.06.99

(51)⁸Е 21 В 37/06, С 09 К 3/00

(71) Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт «Гипроморнефтегаз» (AZ)

(72) Мамедов Камиль Гудрат оглы
Ибрагимов Абдулла Джаббар оглы
Ширинов Ахмед Муртуза оглы
Сулейманова Севда Абаскызы
Кафарова Гюльетар Микаилкызы

(73) Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт «Гипроморнефтегаз» (AZ)

(54) Способ предотвращения образования асфальтосмолопарафиновых отложений.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности и может быть использовано для предотвращения асфальтосмолопарафиновых отложений (АСПО) в системах добычи, хранения и транспортировки нефти.

Сущность изобретения заключается в том, что в качестве ингибитора в нефть вводят 1%-ный раствор сополимера изобутилена с изопреном (марка БК-2055) в керосине при дозировке 150-200 мг на литр нефти.

Предлагаемое изобретение позволяет повысить степень предотвращения АСПО на 98,6%.

(21) № 99/001500

(22) 20.07.99

(51)⁸E 21 B 37/06, C 09 K 3/00

(71) Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт «Гипроморнефтегаз» (AZ)

(72) Мамедов Камиль Гудрат оглы
Ибрагимов Абдулла Джаббар оглы
Ширинов Ахмед Муртуза оглы
Сулейманова Севда Абаскызы
Кафарова Гюльетар Микаилкызы
Найбова Тамилла Мухтаркызы

(73) Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт «Гипроморнефтегаз» (AZ)

(54) Способ предотвращения образования асфальтосмолопарафиновых отложений.

(57) Изобретение относится нефтедобывающей промышленности и может быть использовано для предотвращения асфальтосмолопарафиновых отложений (АСПО) в системах добычи, хранения и транспортировки нефти.

Сущность изобретения заключается в том, что в качестве реагента предотвращения АСПО в нефть вводят содержащего в своем составе предельно допустимых концентрациях свободного фенола 1%-ный раствор ацетоамидо-фенолоформальдегидного олигомера в ацетоне при дозировке 110-130 мг на литр нефти.

Предлагаемое изобретение позволяет повысить степень предотвращения АСПО до 96-97%.

(21) № a2000 0101

(22) 25.04.2000

(51)⁸E 21 B 43/10, 33/04, 19/16

(71) Алиев Вагиф Иззет оглы (AZ)

(72) Алиев Вагиф Иззет оглы
Меджидов Гасан Нурали оглы

(73) Алиев Вагиф Иззет оглы (AZ)

(54) Подвесное устройство для спуска и цементирования хвостовиков и секций обсадной колонны.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, а именно к бурению нефтяных и газовых скважин.

Сущность изобретения заключается в том, что подвесное устройство для спуска и цементирования хвостовиков и секции обсадной колонны, состоящее из муфты и ниппеля с двумя боковыми промывочными каналами, средних штифтов, уплотнительных колец, муфта снабжена подвесной пробкой, которая при помощи штифтов соединен с ниппелем, который снабжен продавочной пробкой, а боковые промывочные каналы снабжены мембраны зажатыми

гайками с центральными промывочными каналами.

В результате упрощается конструкция, повышается надежность работы устройства, цикл продавки цементного раствора производится одновременно с двумя пробками, улучшается качество цементирования, отсутствует вероятность изгиба и слома обсадной колонны, исключается прихват бурильной колонны в цементном камне. Колонна подвешивается в цементном камне, имеет точную гарантию получения сигнала «Стоп».

(21) № a2001 0072

(22) 13.04.2001

(51)⁸E 21 B 43/22, C 02 F 1/50

(71) Институт Нефте-Химических Процессов им. академика Ю. Мамедалиева Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(72) Аббасов Вагиф Магеррам оглы

Самедов Атамали Меджид оглы

Абдуллаев Эльмар Шахмар оглы

Магеррамов Расим Сархан оглы

Исмайылов Тейноб Аллахверди оглы

Гусейнова Наида Мубаризкызы

Абдуллаева Эмилия Гамлеткызы

(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. академика Ю. Мамедалиева Национальной Академии Наук Азербайджана (AZ)

(54) Состав для подавления роста сульфатвосстанавливающих бактерий в нефтяном пласте и защиты нефтепромыслового оборудования от коррозии способ его получения.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности к составам для подавления роста СВБ в нефтяном пласте и способа его получения.

Согласное данного изобретения предложен состав для подавления роста СВБ в нефтяном пласте и

защиты нефтепромыслового оборудования от коррозии, содержащий ПАВ, стабилизатор-нейтрализованный продукт очистки фракции 180-350°C нефтяных углеводородов и растворитель. Причем ПАВ является различные соединения кислот с этаноламином (моно-, ди- или триэтаноламином) при следующем содержании компонентов, мас. %:

Стабилизатор-нейтрализованной продукт очистки фракции 180-350°C нефтяных углеводородов	20-25
ПАВ	5-15
Растворитель	остальное

При этом в качестве растворителей используют низкомолекулярные алифатические спирты или алифатические углеводороды.

Предложен также способ получения состава для подавления роста СВБ и предотвращения сероводородной коррозии, включающий смешение и перемешивание ПАВ, стабилизатора-нейтрализованного продукта очистки фракции 180-350°C нефтяных углеводородов и растворителя.

Предлагаемое изобретение позволяет получить качественный состав и экономичный способ, пригодный для промышленного использования. Состав полученный предложенным способом при концентрациях 25-100 мг/л полностью подавляет рост СВБ и 98-99% предотвращает сероводородную коррозию.

(21) № а2000 0038

(22) 29.02.2000

(51)⁸E 21 В 43/22

(76) Курбанов Рахман Алиаскер оглы

Гасанов Рамиз Алиш оглы

Керимов Керим Сеидага оглы

Амиров Рагим Гюльяхмед оглы

Багиров Октай Тахмасиб оглы (AZ)

(54) Способ обработки призабойной зоны скважины и устройство для его осуществления

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, и может быть использовано для повышения нефтедобычи продуктивных горизонтов.

Задачей изобретения является повышение эффективности обработки призабойной зоны скважины и восстановление фильтрационных характеристик продуктивного пласта.

Поставленная задача достигается тем, что согласно способу обработки призабойной зоны скважины, заключающемуся в остановке скважины, спуска в нее соответствующего оборудования на насосно-компрессорных трубах, сообщении скважинного пространства с устьевым нагнетательным оборудованием, закачке в скважину технологической жидкости и запуске скважины через определенный промежуток времени, запуск скважины осуществляется созданием глубокого всасывающего эффекта на продуктивный пласт, в отсутствии противодействия на него за счет предупреждения проникновения скважиной жидкости в насосно-компрессорные трубы при спуске скважинного оборудования, а при закачке и продавке технологической жидкости-его проникновение в затрубное пространство и устройство для обработки призабойной зоны скважины, включающее устьевое оборудование, колонну насосно-компрессорных труб, пакер нижним клапаным узлом и уплотняющий элемент из вязко – пластичной массы, оно снабжено узлом создания дренажного воздействия на продуктивный пласт, установленным над пакером и содержащим верхний клапанный узел однонаправленного действия, включающий внутренний корпус с каналами для ввода технологической жидкости в центральную линию и внешний корпус с каналами для вывода скважинной продукции в затрубное пространство, соединенных между собой диффузором, а клапанный узел в нижней части пакера выполнен двойным действием.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

F 04

(21) № а2000 0129

(22) 10.05.2000

(51)⁸F 04 С 1/16

(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Курбанов Рахман Алискендер оглы

Гасанов Асиф Панах оглы

Абасов Фархад Мисир оглы

(AZ)

(54) Забойный двигатель.

(57) Предлагаемое изобретение относится к бурению и капитальному ремонту нефтяных и газовых скважин, в частности к забойным двигателям.

Задачей предлагаемого изобретения является повышение надежности работы забойного двигателя.

Сущность изобретения заключается в том, что забойный двигатель, включающий корпус, имеющих вертикальные нагнетательный и сливной каналы, с закрепленным в нем статором, разделенным на поперечные камеры, имеющие соответственно сообщенных с нагнетательным и сливным каналом окна и ступенчатым ротором, установленным в статоре в размещенными на нем под углом один к другому радиальными лопастями, угол поворота которых пропорционален количеству ступеней ротора, окна на статоре выполнены тангенциальными и равномерно расположенными, а ротор выполнен со сливным каналом и радиальными отверстиями, расположенными между лопастями сообщающих нагнетательный и сливной каналы, лопасти жестко закреплены на роторе.

F 16

(21) № a2001 0203

(22) 07.12.2001

(51)⁸F 16 C 19/02, 19/34

(76) Габиров Ибрагим Абульфаз оглы

Шахбазов Эльдар Гашам оглы

Мустафаев Сафа Дадаш оглы

Салимханов Орхан Кудрат оглы

Панахов Рафаель Нураддинович

Аллахвердиев Кямил Исмаил оглы

Мустафаев Нариман Сафа оглы (AZ)

(54) Радиально-упорный шарикоподшипниковый узел.

(57) Изобретение относится к области машиностроения и может быть использовано в глубинных механизмах, относящихся к бурению нефтяных и газовых скважин.

Задачей предложенного изобретения является повышение надежности устройства и увеличение межремонтного периода, путем сокращения движущихся – трущихся деталей, увеличения пути, времени и поверхности контактирования бурового раствора с деталями секции подшипника, а также обеспечения кручения каждого шарика, вращающегося вокруг своей горизонтально-радиальной оси.

В радиально-упорном шарикоподшипниковом узле, состоящем из цилиндрического корпуса и вала с совмещенными осями и радиально-упорного шарикового бессепараторного многорядного подшипника, установленного в кольцевом пространстве между корпусом и валом, имеющего ряды вращающихся колец – роторов, поочередно и плотно посаженных на валу тонкими кольцами малого диаметра и ряды невращающихся основных колец – статоров, поочередно и плотно посаженных внутри корпуса тонкими кольцами большего диаметра и между ними ряды шариков, качающихся по беговым дорожкам, роторы и статоры подшипника расположены один под другим, придавая беговой дорожке

геометрическую форму полуторой поверхности.

Положительный эффект от применения предложенного устройства достигается за счет сокращения числа основных колец в два раза и следовательно, металлоемкости шарико-подшипникового узла турбобура, увеличения межремонтного периода путем конструктивного и технологического усовершенствования, особенно в результате увеличения времени и поверхности контактирования глинистого бурового раствора с деталями подшипника, обеспечивающего качественное охлаждение всех деталей подшипника и возможности качения каждого шарика, вокруг своей горизонтально-радиальной оси.

до процесса вулканизации на изношенной поверхности выполняют поперечные канавки и необходимую массу фрикционного материала для восстановления колодок опережают из разности изношенной и эталонной масс тормозной колодки. Предлагаемый способ дает возможность проведения многократного восстановления тормозной колодки, что и увеличивает срок ее службы до старения. Кроме этого, ремонтную работу можно полностью автоматизировать, так как технологический процесс восстановления не требует дорогостоящего ручного труда. Выполненные поперечные канавки на изношенной поверхности обеспечивают надежность клеевого соединения при эксплуатации.

(21) № a2001 0193

(22) 22.11.2001

(51)⁸F 16 D 69/00, B 61 H 7/04

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Мамедов Нариман Мовла оглы

Аллахьяров Салех Гаджирогим оглы

(73) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(54) Способ восстановления тормозных колодок железнодорожных вагонов.

(57) Изобретение относится к железнодорожному транспорту и может быть использовано для восстановления тормозных колодок железнодорожных вагонов из композиционного материала с применением клея.

Основной задачей является повышение коэффициента использования фрикционного материала, низкая трудоемкость и возможность автоматизации процесса восстановления.

Задача решена тем что, способ восстановления тормозных колодок железнодорожных вагонов из композиционного материала включающая предварительную зачистку нанесения клея на изношенный участок с последующим наложением на него нового фрикционного материала, согласно изобретению,

F 17

(21) № a2001 0208

(22) 14.12.2001

(51)⁸F 17 D 5/02

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

Научно-Исследовательский Институт «Геотехнологические проблемы нефти, химии и газа» (AZ)

(72) Алиев Рустам Талыб оглы

Рзаев Тельман Багатурович

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

Научно-Исследовательский Институт «Геотехнологические проблемы нефти, химии и газа» (AZ)

(54) Микропроцессорные система для определения места утечки нефти, нефтепродуктов и газа в магистральных наземных и подводных трубопроводах.

(57) Изобретение относится к области контроля за исправностью наземных и подводных трубопроводов при транспортировке нефти, нефтепродуктов и газа на большие расстояния.

Существуют космические, воздушные методы контроля трубопроводов энергоносителя по

всей трассе. Однако в мировой практике нет систем, позволяющих осуществлять дистанционно, на насосных станциях контроль за сохранностью трубопроводов и оперативно определитель место утечки нефти, нефтепродуктов и газа.

Задачей изобретения является быстрое, дистанционное на насосной станции с достаточно высокой точностью определение места утечки энергоносителей. Эта цель достигается за счет реализации структурного метода измерения, путем использования структурной избыточной и специальных алгоритмов функционирования. Поставленная задача достигается за счет использования на двух смежных насосных станциях устройств определения времени падения давления и преобразования, обработки и представления и цифровой форме информации о месте утечки нефти, нефтепродуктов и газа измерительной системой, в которой использованы микроконтроллер и другие, микропроцессорные и измерительные средства, реализующие специальные алгоритмы.

F 23

(21) № a2001 0159

(22) 21.10.2001

(51)⁸F 23 R 3/08, F 23 L 1/00, C 10 L 3/00

(76) Багиров Рустам Абульфаз оглы

Агаев Шамиль Мирза оглы
(AZ)

(54) Способ получения смеси горючего газа с воздухом оптимальной теплоты сгорания для отраслей промышленности и коммунально-бытового назначения и установка для его осуществления.

(57) Изобретение относится к области получения газообразного топлива, а именно к способу получения газозвоздушной смеси для рационального использования в различных отраслях промышленности и коммунально-бытового назначения, а также к установке для его осуществления.

Предлагается способ получения смеси горючего газа с воздухом оптимальной теплоты сгорания – 7600 Ккал/м³ для промышленности и коммунально-бытового назначения, включающий очистку, осушку горючего газа, смешивание газа и воздуха при коэффициенте избытка воздуха, равным 1.5-2,0 в котором смешивание газа с воздухом осуществляют на регулируемом эжекторном газосмесителе, где подача воздуха в газосмеситель производится эжекторами высоконапорного и низконапорного давления, а компримирование воздуха осуществляют компрессорами высокого давления низкой производительности и центробежными вентиляторами низкого давления повышенной производительности, количество воздуха регулируют в зависимости от потребной теплоты сгорания топлива, причем горючий газ перед смешиванием в воздухом подвергают дополнительной осушке в горизонтальных сепараторах.

И установка для осуществления способа получения смеси горючего газа с воздухом оптимальной теплоты сгорания для промышленности и коммунально-бытового назначения, содержащая вертикальные сепараторы, газосмеситель, компрессор и эжектор, которая дополнительно содержит горизонтальные сепараторы, центробежные вентиляторы и регулирующий эжекторный смеситель, выполненный в виде патрубка с соплом, находящимся внутри камеры на одном конце которого имеется конфизор, а камера соединена с воздухопроводом.

Способ позволяет значительно экономить расход топлива. Экономический эффект от внедрения изобретения на год составляет 55,24 млрд. манат.

Раздел G.

Физика.

G 01

(21) № a2001 0006

(22) 09.01.2001

(51)⁸G 01 B 7/00

(76) Мамедов Фирудин Ибрагим оглы

Дадашева Рена Бахрам кызы

Аскерова Айбаниз Октай кызы (AZ)

(54) Индуктивный преобразователь угловых перемещений.

(57) Изобретение относится к измерительной технике и может быть использовано для одновременно измерения двух угловых перемещений.

Задачей изобретения является расширение функциональных возможностей преобразователя.

Для решения поставленной задачи в индуктивном преобразователе угловых перемещений, содержащем цилиндрический магнитопровод, систему измерительных обмоток, размещенную во внутренних, равноудаленных от его торцов пазах, введены два магнитопровода, расположенных на оси с возможностью вращения вокруг нее и имеющих общую обмотку возбуждения.

(21) № 99/001460

(22) 07.06.1999

(51)⁸G 01 B 7/08

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Кули-заде Рафик Керим оглы

Рзаев Тельман Бахадур оглы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Емкостной измеритель перемещения.

(57) Изобретение относится к измерительной технике и может быть использовано при измерении линейных перемещений.

Задача изобретения - расширение диапазона и точности измерений.

Указанная цель достигается тем, что в емкостном измерителе перемещений два источника переменного напряжения через ключ подключены к первому преобразователю «напряжение-код» и через

измерительный и эталонные конденсаторы к инвертирующим входам первого и второго операционных усилителей, который через эталонные сопротивления соединены со своими выходами и входами второго и третьего преобразователей «напряжение-код», первый и второй выходы первого, второго и третьего преобразователей соединены с первым - шестым входами вычислительного блока, выход которого соединен с выходом блока управления, первый которого соединен с управляющим входом ключа, а второй - четвертый выходы – с управляющими входами первого, второго и третьего преобразователей, выходы первого и второго операционных усилителей каждый через два своих последовательно соединенных одинаковых сопротивления соединены с общей шиной.

(21) № a2001 0035

(22) 13.02.2001

(51)⁸G 01 B 13/00

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Фарзане Надир Гасан Ага оглы

Мамедов Гахраман Мешди оглы

Султанов Рафик Феридович
Аббасова Сакина Мамед кызы

(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Озонатор.

(57) Настоящее изобретение относится к области аналитического приборостроения и может найти применение на предприятиях химической и нефтехимической промышленности, в медицине, в экологическом контроле, а также для очистки и обеззараживания питьевых и сточных вод.

Задачей изобретения является увеличение концентрации озона и регулирование этой величины, путем получения из окружающего озонирования.

Поставленная задача решается за счет того, что в состав озонато-

ра, служащего прототипом и состоящего из внутреннего электрода, расположенного по оси проточной диэлектрической камеры, и внешнего, охватывающего ее, электрода, дополнительно введены - с возможностью получения из окружающего воздуха питающей смеси, обогащенной кислородом, нагреватель и электроманнит, причем нагреватель расположен между полюсами электромагнита, по оси проточной диэлектрической камеры, а плоскости полюсов выполнены со скосом в сторону расположения внутреннего и внешнего электродов.

Технический результат - увеличение концентрации озона и регулирование этой величины - достигается за счет, регулируемого температурным и электромагнитным полями, извлечения из окружающего воздуха кислорода, в силу парамагнитных свойств последнего, а также создание, этими же полями, термомагнитной конвекции - потока питающей смеси, обогащенной извлеченным из окружающего воздуха кислородом-направленной в сторону расположения внутреннего и внешнего электродов и, в конечном итоге, синтеза из этой смеси, с помощью барьерного разряда, создаваемого этими электродами, озона повышенной концентрации.

(21) № a2000 0030

(22) 18.02.2000

(51)⁸G 01 J 1/44, 3/36

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(72) Мирсалимов Рамиз Мехди оглы

Аббасзаде Азад Аббасгулу оглы

Бекирова Лала Рустам гызы
(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

(54) Двухканальное устройство для контроля наземных объектов.

(57) Изобретение относится к спектрометрии и может быть использовано при исследованиях методом

дистанционного зондирования (ДЗ) природных ресурсов Земли, охраны окружающей среды и в других областях науки и техники.

Задачей изобретения является уменьшение количеств светофильтров и тем самым уменьшения количества каналов, а также исключения механического модулятора, имеющий большой объем и массу, приводящих уменьшению аппаратных затрат, повышению точности и достоверности измерения и надежности устройства путем использования в оптическом блоке двух светофильтров на основе ЖК, один двухчастотный, а другой одночастотный.

Предложено двухканальное устройство для контроля наземных объектов, состоящее из оптического блока содержащий светофильтры, блок оптико-электронного преобразования и нормирования, содержащий фотоприемники и масштабные усилители, и блока управления, вычисления и регистрации, отличающийся тем, что в ее оптическом блоке используют два светофильтра на основе жидкого кристалла, один двухчастотный, а другой одночастотный, и управляющий ключ, при этом выходы светофильтров из двухканального оптического блока подключены к входам двух фотоприемников блока оптикоэлектронного преобразования и нормирования, выходы этих фотоприемников, соответственно подключены к входам двух масштабных усилителей того же блока, выходы которых подключены к входам управления, вычисления и регистрация, управляющие выходы которого подключены к управляющим входам управляющего ключа, информационные выходы которого подключены к светофильтрам, а ее информационные вход подключен к выходу общего источника питания.

(21) № a2001 0158

(22) 24.08.2001

(51)⁸G 01 K 7/32

(71) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(72) Мусаев Ровшан Али оглы

(73) Бакинский Государственный Университет (AZ)

(54) Устройство для распределения температурного излучения в организме.

(57) Изобретение относится к области термометрии и может использоваться в медицине и экспериментальной физиологии.

Задача решена с тем, что в устройстве диагностирования температурного излучения в организме, содержащем два изолированных термочувствительных кварцевых резонатора, имеющих регулирующее входное устройство начальной частоты подключенные к дифференцирующему генератору соединенному с низкочастотным узкополосным фильтром пропускающим соответствующие температуры исследуемого участка, подсоединенного к частотомеру, выполненному в виде усилителя – инвертора, счетчиков, генераторов для индикации точного времени, интерфейса для записи и слежения полученных информации, а сами измерительные кварцевые резонаторы зачехлены в тефлоновые изоляторы и симметрично размещены в механизме движущейся горизонтально - вертикально поверхности исследуемого участка органа. Устройство на основании измерения изменений температуры за определенный промежуток времени диагностирует функциональную активность органов организма человека с точностью $-2 \times 10^{-3} \text{ }^{\circ}\text{C}/\text{с}$, что существенно повышает чувствительность и комфортабельность диагностики.

(21) № а2000 0206

(22) 21.11.2000

(51)⁸G 01 K 7/32, A 61 M

(71) Азербайджанский Государственный Университет
Мусаев Ровшан Али оглы
(AZ)

(72) Мусаев Ровшан Али оглы

(73) Азербайджанский Государственный Университет
Мусаев Ровшан Али оглы
(AZ)

(54) Устройство для определения температурного градиента трупа.

(57) Изобретение относится к области термометрии и может использоваться в медицине и биологии для определения времени неестественной смерти человека и животных.

Задача изобретения решена тем, что в устройстве для определения температурного градиента трупа каждая пара измерительных и термочувствительных пьезокварцевых резонаторов через последовательно соединенные подстроечные индуктивности и емкости соединены к выходу генератора автоматической регулировки усиления соединенного с буферным усилителем подключенным к выходу широкополосного фильтра соединенного к двухканальному частотомеру выполненному с делителем частоты в виде сумматоров двоичного кода, а сами измерительные пьезокварцевые термочувствительные съемные резонаторы зачехлены и герметично запаены в тонкостенном серебряном корпусе. Это обеспечивает возможность определения температуры в виде частотного градиента с определенным интервалом времени с точностью $5 \div 15$ минут, что существенно повышает точность и достоверность измерений и надежность работы измерительного устройства

(21) № а2001 0075

(22) 16.04.2001

(51)⁸G 01 N 11/00, C 08 F

(76) Мамедова Рахима Салман кызы
(AZ)

(54) Способ исследования состава функциональных групп стареющих полимеров.

(57) Способ исследования состава и количества функциональных групп с помощью выявленного ряда устойчивости их от времени постоянного термомеханического воздействия может быть использован в научно-исследовательских работах и в промышленности.

Исследование состава и количества функциональных групп стареющих полимеров с помощью выявленного ряда устойчивости, выявленного на основе изменения текучести в зависимости от времени постоянного термомеханического воздействия по сравнению с методом ИК - спектроскопии является более предпочтительным. Состав функциональных групп определяется на основе времени сшивания в зависимости от термомеханического воздействия, а их количество на основе уменьшения интенсивности текучести.

(21) № а 2001 0156

(22) 08.08.2001

(51)⁸G 01 N 25.20

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Баширов Махир Меджнун оглы

Назиев Яшар Мовлуд оглы

(73) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(54) Способ определения влияния теплового излучения на теплопроводность жидкостей.

(57) Изобретение относится к области теплотехники к измерениям коэффициента теплопроводности жидкостей и в частности может быть использовано при изготовлении калориметров.

В предлагаемом способе включающем измерение теплопроводности с изменяющимися величинами зазора между измерительными поверхностями, а также испытываемую жидкость расположенную между ними, ее располагают в измерительном калориметре между двумя шарами, одного помещенного в другом при котором внутренний шар нагревают до температуры которую устанавливают выше температуры внешнего шара, затем шар подвешивают на тонкой проволоке и перемещают вверх или вниз в вертикальном направлении изменяя эксцентricность измерительных шаровых поверхностей и доли теплового излучения и конвективного теплообмена, разность температур между указанными по-

верхностями поддерживают постоянной, а измерение теплопроводности осуществляют при различных значениях эксцентricности от «0» до «+a_{max}» и от «0» до «-a_{max}», по которым определяют долю теплового потока м инфракрасным излучением, где a_{max} – максимальная величина эксцентricности.

Уменьшение погрешности измерения коэффициента теплопроводности обеспечивается тем, что предложенный способ позволяет определить влияние вкладов конвекции и теплового излучения имеющих противоположные знаки при изменении эксцентricности измерительных поверхностей. При комнатной температуре погрешность измерений уменьшается до 3% для полупрозрачных (слабопоглощающих) жидкостей, а при температуре до 400°C погрешность измерений уменьшается до 11%.

Задача изобретения состоит в повышении точности определения скорости минерализации нефтепродуктов в почве.

Поставленная задача решается тем, что в способе определения скорости минерализации (K_M) нефтепродуктов в почве, включающем отбор почвенной пробы, инкубацию ее в заданных условиях, определение скорости продуцирования CO₂ почвой (B), определение в параллельной почвенной пробе суммарной численности реакционноспособных микроорганизмов (M) и численности реакционноспособных микроорганизмов определенной группы (C) с определением скорости минерализации по формуле

$$K_M = \frac{B \times C}{M}$$

в качестве показателя численности реакционноспособных микроорганизмов определенной группы используют микроорганизмы, разлагающие углеводороды.

эталонного конденсатора, другой конец эталонного конденсатора подключен ко второму цилиндрическому электроду, одному концу эталонного сопротивления и инверсионному входу операционного усилителя, другой конец эталонного сопротивления подключен к выходу операционного усилителя и через два одинаковых, последовательно соединенных сопротивления, к общей шине, средняя точка между двумя одинаковыми сопротивлениями соединена с неинверсионным входом операционного усилителя, выход которого также соединен с первым входом второго преобразователя «напряжение-код», первый и второй выходы первого и второго преобразователей «напряжение-код» соединены с первым, вторым, третьим и четвертым входами вычислительного блока, выход которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляющими входами первого и второго управляемых ключей, вторыми управляющими входами первого и второго преобразователей «напряжение-код».

(21) № a2000 0034

(22) 24.02.2000

(51)⁸G 01 N 33/24

(71) Институт Микробиологии Академии Наук Азербайджана (AZ)

**(72) Исмаилов Нариман Мамед оглы
Удовиченко Татьяна Ивановна
Колесников Андрей Анатольевич
Наджафова Самира Имамери кызы
Мамедьяров Магеррам Али оглы**

(73) Институт Микробиологии Академии Наук Азербайджана (AZ)

(54) Способ определения скорости минерализации нефтепродуктов в почве.

(57) Изобретение относится к экологии, в частности к способам оценки самоочищающей способности почв и может быть использовано для оценки скорости минерализации нефтепродуктов при техногенных загрязненных почв, прогноза интенсивности самоочищения и составления карт самоочищающей способности различных типов нефтезагрязненных почв.

(21) № 99/001458

(22) 01.07.1999

(51)⁸G 01 R 17/02, 27/04

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

**(72) Кулизаде Рафик Кязим оглы
Рзаев Тельман Багатурович
(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)**

(54) Устройство для измерения электрической емкости жил радиочастотных кабелей.

(57) Изобретение относится к измерительной технике и может найти применение в кабельной промышленности для контроля качества наложения изоляции на жилы кабелей в процессе их изготовления.

В предлагаемом устройстве два генератора переменного напряжения через первый управляемый ключ подключены к первому входу первого преобразователя «напряжение-код» и переключающему контакту второго управляемого ключа, постоянные которого подключены к первому цилиндрическому электроду и одному концу

(21) № 99/001474

(22) 27.04.1999

(51)⁸G 01 R 27/26

(71) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)

**(72) Рзаев Тельман Багатурович
Кулизаде Рафик Кязим оглы
(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия (AZ)**

(54) Устройство для измерения резонансной частоты последовательного колебательного контура.

(57) Изобретение относится к измерительной технике. Целью изобретения является расширение диапазона измерения. Три источника переменного напряжения соединены через ключ с первыми входами, преобразователя частота-код и первого преобразователя напряжение-код и через последовательный колебательный контур с инверти-

рующим входом операционного усилителя и одним концом первого сопротивления, выход операционного усилителя соединен одновременно с первым входом второго преобразователя напряжение-код, вторым концом первого сопротивления и через последовательно соединенные второе и третье одинаковые сопротивления с общей шиной, средняя точка между которым соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя, первый и второй выходы первого и второго преобразователей напряжение-код и преобразователя частот-код соединены с первым и вторым, третьим и четвертым, пятым и шестым входами вычислительного блока, выход которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляющим входом ключа, вторыми входами двух преобразователей напряжение-код и преобразователя частот-код.

(21) № a2000 0120

(22) 28.04.2000

(51)⁸G 01 V 1/00

(71) Производственное Объединение Геофизики и Инженерной Геологии (AZ)

Керимов Керим Мамедхан оглы

Алиев Мардан Байрам оглы
Алиев Тельман Хуршуд оглы (AZ)

(72) Керимов Керим Мамедхан оглы

Алиев Мардан Байрам оглы
Алиев Тельман Хуршуд оглы

(73) ПО Геофизики и Инженерной Геологии

Керимов Керим Мамедхан оглы

Алиев Мардан Байрам оглы
Алиев Тельман Хуршуд оглы (AZ)

(54) Устройство для оповещения и передачи сигналов на дальних расстояниях до начала землетрясения.

(57) Изобретение относится к сейсмологии и может быть использовано для оповещения необходимых объектов с целью принятия мер безопасности до начала землетрясения.

Преимущество изобретения заключается в том, что с использованием данного устройства возможно регистрировать непрерывно растущие сейсмические волны, которые возникают при подземных толчках частиц и блоков, т.е. при просыпании землетрясении и передавать с помощью мобильного устройства связи на нужные объекты для принятия мер безопасности. Для анализа природы данного и землетрясения процесс записывается на магнитофон, регистрируя и время с помощью подключенного в систему хронометра (часы).

(21) № a2000 0163

(22) 03.07.2000

(51)⁸G 01 V 1/28, 1/36

(71) BP AMOCO CORPORATION (US)

(72) Томсен, Леон

(73) BP AMOCO CORPORATION (US)

(54) Способ обработки сейсмических данных.

(57) Изобретение относится к области сейсмической разведки и, в частности, к способам использования обменных сейсмических волн в геофизической разведке.

Задачей данного изобретения является обработка сейсмических данных обменной моды, которая была бы применима к неоднородной анизотропной среде, обеспечивающая простые выражения замкнутого вида, которые делают возможным гиперболическое и постгиперболическое удаление и вычисление временного сдвига точки перехода для той же самой среды.

Настоящее изобретение предлагает способ обработки данных обменной волны в интерпретируемые изображения, используя компактную модель из двух параметров. Способ, в основном, включает стадии сбора сейсмических данных упругих волн и данные обменной волны; вычисление отношения ско-

ростей по вертикали из данных времени вступления волны; вычисление отношения скоростей временного сдвига из соответствующих скоростей временного сдвига; вычисление отношения эффективной скорости из отношения скоростей по вертикали и отношения скоростей временного сдвига и вычисление точки перехода от скорости временного сдвига короткопродольной упругой волны для каждого отражателя из отношения эффективных скоростей, отношения скорости временного сдвига волны и из данных времени вступления.

Раздел H.

Электричество.

H 01

(21) № a2001 0176

(22) 19.10.2001

(51)⁸H 01 L 31/296

(71) Азербайджанский Государственный Педагогический Университет (AZ)

(72) Алиев Озбек Мисирхан оглы Курбанов Гусейн Рамазан оглы

(73) Азербайджанский Государственный Педагогический Университет (AZ)

(54) Фоточувствительный материал.

(57) Изобретение относится к материалам для изготовления фоторезисторов, используемых и радиоэлектронной промышленности. Задачей изобретения является повышение чувствительности, повышение фоточувствительности материала в видимой и близкой ИК – области спектра.

Поставленная задача достигается тем, что фоточувствительный материал на основе Nd₂S₃ дополнительно содержит моносulfид Германия GeS, при следующем соотношении компонентов в мол%:

Nd₂S₃ – 49÷51

GeS – 49 ÷51

Полученный материал может быть использован для изготовле-

ния приборов общего и специального назначения.

(21) № a2001 0011

(22) 16.01.2001

(51)⁸H 01 L 41/08

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Мамедов Гавар Амир оглы

Гасанов Джаир Нури оглы

(73) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(54) Волновой вибрационный двигатель.

(57) Изобретение относится к приборостроению и может быть использовано в области автоматики, робототехники и радиотехники, в частности магнитной записи.

Основной задачей, на решение которой направлено заявляемое изобретение, является увеличение мощности, к.п.д. и увеличение пусковых и тормозных характеристик двигателя за счет расположения группы электроструктивных элементов в ячейках круга и выполнение чередующихся между собой статора и ротора в виде пакета.

Предлагаемое техническое решение содержит статор, выполненный в виде круга с ячейками, в которых расположены электроструктивные элементы, а с внешней круга расположены шлицы, при этом корпус выполнен в виде цилиндра с пазами для шлицов, а ротор выполнен в виде кольца, закрепленного с помощью пакета.

Задачей изобретения является упрощение схемы защитного устройства, повышение надежности защиты электродвигателя от обрыва фазы.

Поставленная цель достигается тем, что в устройстве для защиты трехфазного электродвигателя от обрыва фазы, содержащем три трансформатора тока, первичные обмотки которых включены в цепи соответствующих фаз, а вторичные обмотки через выпрямительные мосты подключены к сглаживающим конденсаторам с шунтирующими резисторами, три диода, анод каждого из которых соединен с положительным выводом выпрямительного моста соответствующей фазы, отрицательные выводы указанных мостов соединены между собой, снабженном первым, вторым и третьим реле, причем обмотка первого реле подключена между катодом первого диода и анодом второго диода, обмотка второго реле подключена между катодом второго диода и анодом третьего диода, обмотка третьего реле подключена между катодом третьего диода и анодом первого диода, фазосдвигающий конденсатор, согласно данному изобретению фазосдвигающий конденсатор через замыкающие контакты третьего реле присоединен ко второй и третьей и первой фазе через замыкающие контакты первого реле, ко второй фазе через замыкающие контакты второго реле и к третьей фазе замыкающие контакты третьего реле.

защиты электродвигателя от обрыва фазы.

Поставленная цель достигается тем, что в устройстве для защиты трехфазного электродвигателя от обрыва фазы, содержащем три трансформатора тока, первичные обмотки которых включены в цепи соответствующих фаз, а вторичные обмотки через выпрямительные мосты подключены к сглаживающим конденсаторам с шунтирующими резисторами, три диода, анод каждого из которых соединен с положительным выводом выпрямительного моста соответствующей фазы, отрицательные выводы указанных мостов соединены между собой, снабженном первым, вторым и третьим реле, причем обмотка первого реле подключена между катодом первого диода и анодом второго диода, обмотка второго реле подключена между катодом второго диода и анодом третьего диода, обмотка третьего реле подключена между катодом третьего диода и анодом первого диода, фазосдвигающий конденсатор и дроссель, согласно данному изобретению фазосдвигающий конденсатор через замыкающие контакты третьего реле присоединен ко второй и третьей фазе, через замыкающие контакты второго реле присоединен третьей и первой фазе, а фазосдвигающий дроссель через замыкающие контакты третьего реле присоединен к первой и третьей фазе, через замыкающие контакты первого реле присоединен ко второй и первой фазе и через замыкающие контакты второго реле присоединен к третьей и второй фазе.

Н 02

(21) № a2002 0015

(22) 21.02.2002

(51)⁸H 02 H 7/09

(71) Саидов Расим Азим оглы (AZ)

(54) Устройство для защиты трехфазного электродвигателя от обрыва фазы.

(57) Изобретение относится к электротехнике, а именно к защите трехфазных электродвигателей от обрыва фазы.

(21) № a2002 0018

(22) 28.02.2002

(51)⁸H 02 H 7/09

(76) Саидов Расим Азим оглы (AZ)

(54) Устройство для защиты трехфазного электродвигателя от обрыва фазы.

(57) Изобретение относится к электротехнике, а именно к защите трехфазных электродвигателей от обрыва фазы.

Задачей изобретения является упрощение схемы защитного устройства, повышение надежности

Н 03

(21) № 99/001494

(22) 01.07.1999

(51)⁸H 03 K 13/02

(71) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (AZ)

**(72) Саттаров Назиф Абдуллаевич
Рзаев Чингиз Талат оглы
Алиев Вагиф Гаджи Бала оглы**

Исмаил-заде Намик Юсиф оглы
Гиримов Шамиль Галиб оглы

(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (AZ)

(54) Устройство для генерации ряда частот.

(57) Изобретение относится к импульсной технике, а именно к кодированию и преобразованию информации, и может быть использовано в цифровых регуляторах, в цифровых программных системах управления и т.д.

Задачей изобретения является расширение функциональных возможностей устройства за счет увеличения диапазона частот.

Поставленная задача решается тем, что в устройстве для генерации ряда частот, содержащем задающий генератор на трех логических элементах, электронные ключи, управляемые двоичным кодом, на мультиплексоре и четыре времязадающие RC цепочки; вместо мультиплексора в качестве электронных ключей включены биполярные транзисторы, параллельно переходу «коллектор- эмиттер» которых инверсно включены диоды, а времязадающие цепочки состоят из одного резистора и набора из N весовых конденсаторов, к примеру, из ряда C – 2C – 4C - ... - 2^{N-1}C.

Предложенное устройство при помощи N – разрядного двоичного кода управления производит 2^N дискретных частот, чем достигается поставленная задача.

(57) Изобретение относится к области техники многоканальной передачи цифровой информации по каналам связи, основанной на методе двустороннего стаффинга и может быть использовано в приемной части цифровой системы связи высших порядков (ИКМ-120, ИКМ-480 и т.д.) после разделения группового сигнала для восстановления тактовой частоты цифрового потока систем низшего порядка.

Задачей изобретения является точное усреднение частоты входного сигнала, восстановление тактовой частоты цифровых потоков и повышение качества принимаемой информации в многоканальных системах связи. В устройство содержится блок буферной памяти, блок управления записью, выход которого соединен с шиной записи памяти, вход с шиной подачи импульсов трансформированной тактовой частоты, а управляющий вход с шиной подачи импульсов стаффинга, и блок ФАПЧ, выход которого соединен с шиной считывания памяти, дополнительно введены блок формирования управляющего сигнала, входы которого соединены соответственно с шиной подачи импульсов стаффинга, а также с добавочной шиной подачи вспомогательных импульсов, и блок управления входом ФАПЧ, выход которого соединен с входом блока ФАПЧ, вход с шиной подачи импульсов трансформированной тактовой частоты, а управляющие входы соединены соответствующими выходами блока формирования управляющего сигнала.

Использование данного изобретения позволяет устранении нерегулярности смещения временных сдвигов обусловленной нерегулярностью импульсов стаффинга, обеспечение точного усреднения частоты входного сигнала и восстановление тактовой частоты цифровых потоков в приемной части цифровых систем связи высших порядков, использующих метод двустороннего стаффинга без временных флуктуаций, что повышает, помехоустойчивости и качества принимаемой информации в этих системах.

(21) № a2000 0222

(22) 19.12.2000

(51)⁸H 04 J 3/06

(76) Ахмедов Эльхан Абдул оглы
Гаджиев Карам Абдулали оглы
Байрамов Рамиз Магомед оглы
(AZ)

(54) Устройство для восстановления тактовой частоты цифрового потока.

(57) Изобретение относится к области многоканальной передачи цифровой информации (передачи данных) по каналам связи, основанной на методе стаффинга (от английского staffing - вставка), и может быть использовано в приемной части цифровой системы связи высших порядков (ИКМ-120, ИКМ-480 и т.д.) после разделения группового сигнала для восстановления тактовой частоты цифрового потока систем низшего класса.

Задачей изобретения является устранение фазовых девиаций (джиттер) выходного сигнала, восстановление тактовой частоты цифровых потоков и повышение качества принимаемой информации.

Использование данного изобретения позволяет устранении нерегулярности смещения фазовых сдвигов выходного сигнала, обеспечение точного восстановления тактовой частоты цифровых потоков в приемной части много канальных цифровых систем связи высших порядков, использующих метод стаффинга без фазовых девиаций, что повышает помехоустойчивости и качества принимаемой информации в этих системах.

H 04

(21) № a2000 0187

(22) 22.08.2000

(51)⁸H 04 J 3/06

(76) Гаджиев Карам Абдулали оглы
Ахмедов Эльхан Абдул оглы
(AZ)

(54) Устройство для восстановления тактовой частоты в системе с двухсторонним стаффингом.

(21) № a2000 0218

(22) 12.12.2000

(51)⁸H 04 L 15/34

(71) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(72) Ибрагимов Байрам Ганимат оглы

(73) Азербайджанский Технический Университет (AZ)

(54) Устройство для передачи и приема неоднородной информации.

(57) Изобретение относится к технике передачи дискретной информации и может быть использовано в телеграфии, телефонии, факсимильной связи и видео службах при передаче и приеме неоднородной информации.

Предложенное устройство позволяет обеспечить передачу и прием неоднородной информации по каналу связи при совместном обслуживании цифровых информационных потоков эффективным использованием полосы пропускания терминальных и канальных ресурсов.

Введение в передающую часть устройства последовательно соединенных, аналого-цифрового преобразователя, модема, мультиплексора, а также первого абонентского терминала последовательно соединенного через первый кодек, модем и анализирующее устройство, буферный накопитель, а в приемную часть демультиплексора соединенного последовательно, через второй буферный накопитель, второе анализирующее устройство модем и второй кодек подключенного к первому входу второго абонентского терминала к второму входу которого соединен выход цифроаналогового преобразователя обеспечивается совместная передача и прием неоднородной информации в сети телекоммуникации путем эффективного использования полосы пропускания канала связи за счет различение сигналов речи, данных и видео, т.е. решается поставленная задача за счет различение сигналов речи, данных и видео, т.е. решается поставленная задача изобретения расширяются функциональные возможности устройства.

(57) Настоящее изобретение относится к акустическим преобразователям, точнее, к гидрофонам, применяющимся в сейсмическом ленточном кабале на глубине до 300 м под водой.

Сущность изобретения заключается в том что, в акустическом преобразователе или в гидрофоне, включающем в себя пьезоэлектрический керамический кристалл, расположенный так, что захватывается с двух сторон парой сплошных металлических пластин, каждая из которых включает в себя внешней обод, окружающий вогнутый участок, образованный на поверхности металлической пластины, ориентированный по направлению к пьезоэлектрическому кристаллу, содержащем проводящую эпоксидную смолу, расположенную между металлическими пластинами и пьезоэлектрическим кристаллом, внешний обод каждой пластины склеен эпоксидной смолой с образованием эпоксидного защитного слоя с пьезоэлектрическим керамическим кристаллом таким образом, что между двумя пластинами возникает полость с гибким ограничителем.

(21) № 99/001281

(22) 09.04.1998

(51)⁸H 04 R 17/00

(71) INPUT/OUTPUT, INC. (US)

(72) Чанг Вин Г.

Бадгер Алгернон С.

Сименски Бернард

(73) INPUT/OUTPUT, INC. (US)

(54) Акустический преобразователь и гидрофон.

УКАЗАТЕЛИ ЗАЯВОК НА ИЗОБРЕТЕНИЯ

НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ

Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)
99/001281	H 04 R 17/00	a2000 0186	C 10 G 9/00,		C 09 D 5/00		C 08 K 3/10,
99/001292	E 21 B 33/12		9/36,	a2001 0084	C 08 L 67/06,		3/30, 3/32
99/001410	B 63 B 21/50		F 28 D 7/10		C 08 K 5/10	a2001 0176	H 01 L
99/001413	E 21 B 37/06,	a2000 0187	H 04 J 3/06	a2001 0090	C 09 D 4/00,		31/0296
	C 09 K 3/00	a2000 0206	G 01 K 7/32,		5/08	a2001 0177	B 01 J 21/00,
99/001435	C 09 K 7/02,		A 61 M	a2001 0095	B 22 F 9/00		37/00, 37/24
	7/06	a2000 0216	A 01 K 5/00,	a2001 0100	C 22 C 27/06	a20010178	D 04 B 37/02
99/001458	G 01 R 17/02,		B 65 G 65/30	a2001 0108	A 61 K 35/08	a2001 0179	D 04 B 1/00
	27/04	a2000 0218	H 04 L 15/34	a2001 0109	C 09 K 7/02	a2001 0180	A 44 B 19/00
99/001460	E 21 B 7/08	a2000 0221	A 61 K 7/00,	a2001 0116	A 61 B 17/00	a2001 0190	C 01 G 23/00,
99/001474	G 01 R 27/26		47/00	a2001 0117	A 24 B 1/06,		G 01 N 21/25
99/001491	E 21 B 36/04	a2000 0222	H 04 J 3/06		1/08	a2001 0193	F 16 D 69/00,
99/001494	H 03 K 13/02	a2000 0227	C 07 D 331/04,	a2001 0118	A 01 C 23/02,		65/02,
99/001500	E 21 B 37/06,		C 07 C 335/04		A 01 B 49/06		B 61 H 7/04
	C 09 K 3/00	a2000 0230	C 04 B 24/00,	a2001 0126	B 01 D 53/18	a2001 0197	E 02 D 31/02-
99/001545	E 21 B 23/00		C 08 L 95/00,	a2001 0128	C 07 C		31/04
99/001576	E 21 B 19/06		C 10 C 3/00,		31/10,53/122	a2001 0200	C 01 F 7/50
99/001642	A 61 K 7/48		3/18	a2001 0132	C 03 C 3/04,	a2001 0202	C 07 C 21/22
a2000 0022	A 23 L 1/27	a2001 0006	G 01 B 7/00		C 03 B	a2001 0203	F 16 C 19/02,
a2000 0023	A 23 L 1/068	a2001 0011	H 01 L 41/08		1/00-3/00		19/34
a2000 0025	A 01 B 15/08	a2001 0015	A 23 N 5/00	a2001 0136	A 61 B 17/60	a2001 0208	F 17 D 5/02
a2000 0027	A 01 G 1/00	a2001 0030	B 01 J 23/58,	a2001 0138	C 01 G 39/00,	a2001 0209	C 09 K 7/00,
a2000 0030	G 01 J 1/44,		B 01 D 53/94		G 01 N 21/25		E 21 B 43/22
	3/36	a2001 0033	A 01 H 1/04	a2001 0141	B 03 C 9/00,	a2002 0003	A 24 B 3/10,
a2000 0034	G 01 N 33/24	a2001 0035	G 01 B 13/00		C 02 F 1/46		3/18, 15/00
a2000 0038	E 21 B 43/22	a2001 0036	C 10 G 33/04	a2001 0145	E 02 D 27/34	a2002 0006	C 08 L 95/00,
a2000 0085	E 21 B 33/064	a2001 0051	C 12 P 7/06	a2001 0150	A 23 L 2/02		G 10 C 3/02
a2000 0095	E 21 B 34/06	a2001 0056	A 01 G 1/00	a2001 0151	A 61 M 5/00	a2002 0009	C 09 J111/00,
a2000 0097	C 07 C 37/16	a2001 0057	A 01 B 13/04,	a2001 0152	A 61 B 17/00		161/10
a2000 0101	E 21 B 43/10,		17/00	a2001 0156	G 01 N 25/20	a2002 0014	C 08 L 23/06
	33/04, 19/16	a2001 0063	C 07 C 37/16	a2001 0158	G 01 K 7/32	a2002 0015	H 02 H 7/09
a2000 0120	G 01 V 1/00	a2001 0072	E 21 B 43/22,	a2001 0159	F 23 R 3/08,	a2002 0018	H 02 H 7/09
a2000 0127	A 01 J 5/00		C 02 F 1/50		F 23 L 1/00,	a2002 0080	A 61 H 33/01,
a2000 0129	F 04 C 1/16	a2001 0074	A 61 K 35/78		C 10 L 3/00		A 61 P 25/02
a2000 0149	C 07 C 335/02	a2001 0075	G 01 N 11/00,	a2001 0163	E 21 B 33/00	a2002 0160	C 07 C 7/00
a2000 0163	G 01 V 1/28,		C 08 F	a2001 0167	C 07 C1/04		
	1/36	a2001 0083	C 23 C 22/00,	a2001 0168	C 07 F 9/165,		

СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ

Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (7 редакция)	Номер заявки
A 01 B 13/04, 17/00	a2001 0057	G 01 N 21/25	a2001 0138	C 09 K 7/02	a2001 0109	F 16 D 69/00, 65/02, B 61 H 7/04	a2001 0193
A 01 B 15/08	a2000 0025	C 03 C 3/04, C 03 B		C 09 K 7/02, 7/06	99/001435	F 17 D 5/02	a2001 0208
A 01 C 23/02, A 01 B 49/06	a2001 0118	1/00-3/00	a2001 0132	C 10 G 9/00, 9/36,		F 23 R 3/08, F 23 L 1/00,	
A 01 G 1/00	a2000 0027	C 04 B 24/00, C 08 L		F 28 D 7/10	a2000 0186	C 10 L 3/00	a2001 0159
A 01 G 1/00	a2001 0056	95/00, C 10		C 10 G 33/04	a2001 0036	G 01 B 7/00	a2001 0006
A 01 H 1/04	a2001 0033	C 3/00, 3/18	a2000 0230	C 12 P 7/06	a2001 0051	G 01 B 7/08	99/001460
A 01 J 5/00	a2000 0127	C 07 C 1/04	a2001 0167	C 22 C 27/06	a2001 0100	G 01 B 13/00	a2001 0035
A 01 K 5/00, B 65 G 65/30	a2000 0216	C 07 C 7/00	a2002 0160	C 23 C 22/00, C 09 D 5/00	a2001 0083	G 01 J 1/44, 3/36	a2000 0030
A 23 L 1/068	a2000 0023	C 07 C 21/22	a2001 0202	D 04 B 1/00	a2001 0179	G 01 K 7/32	a2001 0158
A 23 L 1/27	a2000 0022	C 07 C 31/10, 53/122	a2001 0128	D 04 B 37/02	a2001 0178	G 01 K 7/32, A 61 M	a2000 0206
A 23 L 2/02	a2001 0150	C 07 C 37/16	a2001 0063	E 02 D 27/34	a2001 0145	G 01 N 11/00, C 08 F	a2001 0075
A 23 N 5/00	a2001 0015	C 07 C 37/16	a2000 0097	E 02 D		G 01 N 25/20	a2001 0156
A 24 B 1/06, 1/08	a2001 0117	C 07 C	a2000 0149	31/02-31/04	a2001 0197	G 01 N 33/24	a2000 0034
A 24 B 3/10, 3/18, 15/00	a2002 0003	335/02		E 21 B 19/06	99/001576	G 01 R 17/02, 27/04	99/001458
A 44 B 19/00	a2001 0180	C 07 D		E 21 B 23/00	99/001545	G 01 R 27/26	99/001474
A 61 B 17/00	a20010116	331/04, C 07	a2000 0227	E 21 B 33/00	a2001 0163	G 01 V 1/00	a2000 0120
A 61 B 17/00	a2001 0152	C 335/04		E 21 B 33/064	a2000 0085	G 01 V 1/28, 1/36	a2000 0163
A 61 B 17/60	a2001 0136	C 07 F 9/165, C 08 K 3/10,		E 21 B 33/12	99/001292	H 01 L	a2001 0176
A 61 H 33/01, A 61 P 25/02	a2002 0080	3/30, 3/32	a2001 0168	E 21 B 34/06	a2000 0095	31/0296	a2001 0176
A 61 K 7/00, 47/00	a2000 0221	C 08 L 23/06	a2002 0014	E 21 B 36/04	99/001491	H 01 L 41/08	2001 0011
A 61 K 7/48	99/001642	C 08 L 67/06, C 08 K 5/10	a2001 0084	E 21 B 37/06, C 09 K 3/00	99/001413	H 02 H 7/09	a2002 0015
A 61 K 35/08	a20010108	C 08 L 95/00, G 10 C 3/02	a2002 0006	E 21 B 37/06, C 09 K 3/00	99/001500	H 02 H 7/09	a2002 0018
A 61 K 35/78	a2001 0074	C 09 D 4/00, 5/08	a2001 0090	E 21 B 43/10, 33/04, 19/16	a2000 0101	H 03 K 13/02	99/001494
A 61 M 5/00	a2001 0151	C 09 D 4/00, 5/08	a2001 0090	E 21 B 43/22, C 02 F 1/50	a2001 0072	H 04 J 3/06	a2000 0187
C 01 F 7/50	a20010200	C 09 J		E 21 B 43/22, C 02 F 1/50	a2001 0072	H 04 J 3/06	a2000 0222
C 01 G 23/00, G 01 N 21/25	a2001 0190	111/00, 161/10	a2002 0009	F 04 C 1/16	a2000 0129	H 04 L 15/34	a2000 0218
C 01 G 39/00,		C 09 K 7/00, E 21 B 43/22	a2001 0209	F 16 C 19/02, 19/34	a2001 0203	H 04 R 17/00	99/001281

ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О ЗАЯВКАХ НА ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ

(21) № S 2002 0002

(22) 05.02.2002

(51) 23-03

(76) Пашаев Ариф Мир-Джалал
оглы

Гаджиев Намик Джафар оглы

Набиев Расим Насиб оглы

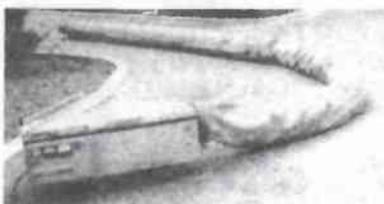
Шукюров Самед Абдул оглы
(AZ)

(54) Аэродромный электроподогреватель.

(57) Аэродромный электроподогреватель, характеризующийся:

- наличием и составом основных композиционных элементов: корпуса, панели управления, замка подключения рукава, ручки передвижения, блока нагнетания, блока нагревания, узла измерения температуры;

- выполнением агрегата по форме прямоугольного параллелепипеда; расположением на торцовой поверхности узла всасывания и нагнетания воздуха;

отличающийся:

- наличием и составом основных композиционных элементов: крышки, электрошкафа, влагозащитной коробки, складных ручек передвижения, электродвигателя, узла защиты от отказа вентилятора, узла изменения производительности;

- простой формой корпуса, изготовленной из листовой стали с загибкой краев;

- наличием крышки поверх боков панелей;

- установкой ручек переноски поверх крышки, для удобства их складывания;

- наличием ручки для ручного перемещения;

- наличием шасси с тремя колесами, два из которых не поворотные и снабжены независимыми механическими тормозными устройства-

ми, а одно поворотное, без тормозного устройства;

- наличием прозрачного защитного экрана электрошкафа самофиксирующегося в открытом и закрытом положении;

- наличием на щите электрошкафа контрольных приборов, сигнальных ламп, ручек управления и необходимых надписей для контроля и управления работой подогревателя;

- наличием камеры вокруг нагревательного блока для его охлаждения и предварительного нагрева всасываемого воздуха;

- выполнением на боковой панели эмблемы изготовителя и надписей маркировки электроподогревателя;

- выполнением на торце надписей технической характеристики электроподогревателя и названия изготовителя; контрастностью подбора расцветки корпусных деталей и надписей.

ИСПРАВЛЕНИЯ

Номер заявки или патента	Индекс (ВМТ)	Дата публикации №Бюллетеня	Ранее опубликованная запись	Исправленная запись
Изобретение № а2001 0110	С 09 D 13/00	30.10.2002 №2	(21) № а2001 0110 (22) 31.05.2001 (51) ⁸ С 09 D 13/00 (76) Гувалов Аббас Абдурахман оглы Халилов Эльчин Нусрат оглы (AZ) (54) Способ получения псичих мелков.	(21) № а2001 0110 (22) 31.05.2001 (51) ⁸ С 09 D 13/00 (76) Гувалов Аббас Абдурахман оглы Халилов Эльчин Нусрат оглы Международный Научно-Технический Комплекс «ИНТЕРГЕО-ТЕТИС» (AZ) (54) Способ получения псичих мелков.

(21) a 2001 0132

(22) 04.07.2001

(51) C 03 C 3 / 04, C03B 1/00-3/00

.....

(76) Məmmədov Elxan Qara oğlu (AZ)

(54) Sənaye tullantılarından dekorativ şüşələrin və şüşə-kristal materialların alınma üsulu

.....

(76) Мамедов Эльхан Кара оглы (AZ)

(54) Способ получения декоративных стекол и стеклокристаллических материалов из промышленных отходов

